

Universitätsbibliothek Wuppertal

Iulianu Autokratoros Ta Sōzomena, Kai Tu En Agiois Kyrillu Archiepiskopu Alexandreias Pros Ta Tu En Atheois Iulianu Logoi Dekα

Julian <Römisches Reich, Kaiser>

Lipsiae, Anno MDCXCVI.

Liber primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1694](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1694)



Τῶ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΚΥΡΙΛΛΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ,

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΕΥΑΓΟΥΣ
Θρησκείας, πρὸς τὰ τῶ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανῶ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

S. CYRILLI ALEXANDRIÆ
ARCHIEPISCOPI,

PRO SANCTA CHRISTIANORVM RELIGIONE,
ADVERSUS LIBROS ATHEI IULIANI.

LIBER PRIMVS.



ORDATIS & sagacibus diuinaque dogmata callentibus viris, veritatis pulchritudo admirationi est, neque quicquam antiquius ducitur, quam parabolam aliquam, & obscuram orationem, dicta sapientum ac anigmata posse intelligere: vsque adeo vero diuinis scripturis attento erectoque animo incumbunt, ut totas perfusi animas diuino lumine, ac praterea suspiciendum iustæ legumque obseruantissimæ vitæ decus adepti, cæteris porro salutis supremæque vtilitatis parari ac conciliatores existant. Scriptum est enim,

Pro. 9.

Fili si tibi sapiens fueris, sapiens esto & proximo tuo. At depravati corde, nullaque animum imbuti experientia,



Ἰ μὲν σοφοὶ καὶ ἀγχινοὶ, καὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων ἐπισήμονες, τὸ κάλλος τῆς ἀληθείας θαυμάζουσι καὶ ἐν παντί λόγῳ πεποίηται, τὸ συνιέναι δύνασθαι παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν ἀνίγμῳ ἀ. ἔτω γὰρ ἔτω τῶν θεοπνεύστοις γραφαῖς, ἀκριβῆ καὶ διωρθωμένον τὸν νῦν ἐνερεΐδοντες, φῶτος μὲν τῶ θεῶ τὰς ἐαυτῶν ἀναπιμπλάσι ψυχὰς ἀξιοζήλωτον δὲ πολυλείας ὀρθῆς καὶ εὐνομιᾶτης ἀράμενοι καύχημα, εἶεν ἂν καὶ ἑτέροις ὠφελείας τῆς ἀνωτάτω πρόξενοι. Γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐὰν σοφὸς γένη σεαυτῷ ἡ, σοφὸς γένη καὶ τῷ πλησίον. οἱ δὲ διάστροφοὶ τῆ καρδίας καὶ τὴν εἰς νῦν ἐκ ἔχοντες ἐμπειρίαν, ἀμέ-

τοχοί τε εἰς ἅπαν τῶν θεῶν Φωλός, τοῖς δόγμα-
 σι μὲν τῆς εὐσεβείας ἀντανίσταται, θρασυσο-
 μιᾶσι δὲ λίαν καὶ τῷ ἀρρητῷ κατεπαύρουται δό-
 ξης, καὶ παλιμφήμους ἰέντες φωνὰς, ἀδικίαν εἰς
 τὸ ὕψος λαλεῖσι, κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς ὑπὸ Δα-
 βὶδ ὑμνῶμενον. Ἀρρωσῆσαι δὲ οἶμαι τῆτο ἀν-
 τὴς ἐκ πολλῆς ἀγαν ἀποπληξίας, καὶ τῷ ἐνέ-
 σης ἀλλοῖς ἀμαθίας μᾶλλον δὲ εἰ χερὶ τῷ ἀληθῆς
 εἰπεῖν ἐξ ἐπιβλήης τῶ πονηρῷ τε καὶ ἀρχεκά-
 κη δράκοντος, φημι δὴ τῶ Σαλανά. καὶ πρὸς
 τῆτο γε ἡμᾶς ἐμπεδοῖ γεγραφῶς ὁ θαυμασίος
 Παῦλος εἰ τὸ ἢ ἐστὶ κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέ-
 λιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμ-
 μένον· ἐν οἷς ὁ θεὸς τῶ ἀλλοῖς τῆτος, ἐτύφλω-
 σε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ ἀνγᾶσαι
 ἀλλοῖς τὸν φωτισμὸν τῶ εὐαγγελίᾳ τῶ Χριστῷ
 δόξης. Ὅτι μὲν ἐν ὀνομασίᾳ εἶνα θεὸς τῶ ἀλλοῖς
 τῆτος, καὶ τῷ ἀνώτατῳ δόξης κλοπεύς ἐσκό-
 τισεν ἀλλοῖς τὴν καρδίαν ἐκ ἀσυμφανῆς· πε-
 πλάνηται γὰρ ὁμολογεμένως, καὶ ἀριθμῶ
 κρείττονας ἐφισᾶσι τῶ βίῳ θεῶς· δαίμονας
 τε καὶ ἡρώων ψυχὰς, καθὰ φασὶν ἀλλοῖς, καὶ φρο-
 νεῖν ἐγνώκασιν. ἀλλ' ἦν ἂν ἐπ' ἀλλοῖς τὸ τῶν εὐ-
 φρονῶντων δάκρυον, καὶ μᾶλα εἰκότως. ἢ
 σφόδρα πολὺ σιωπᾶν ἡρημένοι τὰ ἐφ' οἷς
 ἂν τις ἀσχύνοιο. νῦν δὲ δὴ πρόεισι δυσε-
 βείας εἰς τῆτο ἀλλοῖς τὸ ἐγχείρημα, ὥστε καὶ ἐ-
 τέροις ζητεῖν ἐνίεναι τῷ ἔτῳ ἀσχεῶς δεισιδα-
 μονίας τὴν νόσον. οἷα γὰρ τινες ὄφεις τριόδοις
 ἐγκαθήμενοι, τοῖς ἐν ἀλλοῖς διασεύχουσιν ἐπι-
 πηδῶσι, πικρὸν τῆς ἀπωλείας ἰὸν τοῖς εὐπα-
 ραφόροις ἐγχεόντες· καὶ περὶ ἀλλοῖς ἂν λέγοιο,
 καὶ σφόδρα εἰκότως, ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν
 πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; καὶ
 ἐκ ἂν ἀμάρτοι τῶ ἀληθῆς ὁ κύριος λέγων· ὁ
 ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐκ τῶ ἀγαθῶ θησαυρῶ
 τῆς καρδίας αὐτῶ προφέρει τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὁ
 πονηρὸς ἐκ πονηρῶ θησαυρῶ τῆς καρδίας αὐτῶ
 προφέρει τὰ πονηρὰ· καὶ ἀπὸ τῶ περισεύμα-
 τος τῆς καρδίας τὸ σῶμα λαλεῖ. Καὶ ταῦτα φημι
 τοῖς Ἰσλιανῶ βίβλοις ἐντυχῶν, ὅς τῶ εὐαγγῆς
 ἡμῶν θρησκείας, ἢ φορήτην ἐποίησατο τὴν
 κατὰρρησιν· πεπλάνηται λέγων ἡμᾶς καὶ ἀ-
 ποφοίησαι μὲν ἀσυνέτως τῆς εὐθύτης καὶ ἀ-
 μαρτήτως ἐχέσης ὁδῶ· ἰέναι δὲ ὡς περ κατὰ πε-
 τρῶν καὶ ὁλοβρόπως ἀβέλητον τῶ ἐπὶ πάν-
 των θεῶ ποιῆσαι λατρείαν, ἔτε τοῖς διὰ τῶ
 πανσόφῳ Μωσέως νόμοις συμβαίνουσιν, ἔτε

omninoque divinae lucis expertes,
 aduersus pietatis placita insurgunt,
 & ore superbo nimium quantum in-
 effabili gloriae insultant, contume-
 liosisque vocibus emissis, *injusti-*
tiam in altum loquuntur, ut Da-
 vid in psalmis cecinit. Quos ego exi-
 stimo hanc insanire insaniam, & hoc
 laborare morbo, ex nimia inscitia
 & mentis stupore, aut, ut verius di-
 cam, ex dolo mali malorumque ar-
 chitecti draconis, Satanæ, inquam, ipsis
 insidiantis. In qua sententia confir-
 mat nos admirabilis Paulus qui hæc
 scripsit: *Et si Euangelium nostrum*
absconditum est, in perditis est ab-
sconditum, in quibus Deus hujus
saeculi excacavit cogitationes incre-
dulorum, ne lucem Evangelii Chri-
sti gloria conspicentur. Quod igitur
 is qui hujus saeculi Deus ha-
 bitus est, supremæ gloriae fur &
 plagiarus, eorum cor tenebris op-
 plexerit, non absolum a ratione
 est: quippe cum manifesto in er-
 rorem prolapsi sint, & innumera-
 biles deos & damonas, heroumque
 animas, sicut ipsi quidem censent,
 in vitam inuexerint. Sed enim par-
 erat bene sentientes ipsis illacryma-
 ri, & merito quidem, qui ea quæ
 omnibus erubescenda sint, silentio te-
 gere nequiverint. Nunc vero illo-
 rum conatus eo impietatis procef-
 sit, ut etiamnum in alios tam fœ-
 dæ superstitionis morbum transmit-
 tere velint, tanquam serpentes ali-
 qui triuia obsidentes, qui præter-
 euntibus illac insiliunt, ita acer-
 bum perditionis virus facilibus ani-
 mis infundentes, de quibus jure di-
 ci possit: *Serpentes, generatio vi-*
perarum, quomodo mali existentes
bona loqui potestis? nec aberret
 a veritate dominus dicens: *Vir*
bonus ex bono thesauro cordis sui
profert bona: improbus vero ex ma-
lo thesauro cordis sui promit mala,
& ex abundantia cordis os loqui-
tur. Atque hæc ideo dico quod in
 JULIANI libros inciderim, qui aduer-
 sus sanctissimam religionem nostram
 non ferenda debacchatus, errare nos
 dixit, & a recta legitimaque via im-
 prudenter recedere: ferri vero tan-
 quam per prærupta scopulorum, ac
 prorsus ineptum præpotenti omni-
 um Deo cultum exhibere, videli-
 cet neque sapientis Mosis legibus,

Psal. 74

1. Cor. 4

Matth. 23

Matth. 12

neque Græcorum ritibus & super-
 fitionibus congruentem, sed no-
 uum quoddam nos vitæ genus in-
 ter utrosque medium ac erroris ple-
 num instituire. Ego vero affirmaue-
 rim, & nos a Græcorum delirio alie-
 nos esse, & Christianorum fidem ab
 eorum præstigiis, toto vt ajunt cœ-
 lo, distare: *nihil enim commune*
 2. Cor. 4. *luci cum tenebris, neque fideli cum*
infido participatio ulla est. Quod
 vero a libris Mosis non dissentim-
 us, neque contrariam ejus placit-
 is vitæ degendæ rationem inimus,
 pro virili conabor asserere, nactus
 vtique idoneam exercendi me in eo
 genere dissertationis occasionem. At-
 que in præsentia dicendum puto,
 verum esse illud a nonnullis per pa-
 rodiam jactatum: *alius ab alio do-*
ctus: manifestumque fuerit, res ma-
 jorum posteris, non contra postero-
 rum majoribus, esse cognitæ. Quan-
 doquidem igitur Græci suis doctori-
 bus magnopere gloriantur, & nobis
 commemorando nescio quos Anaxi-
 mandros & Empedocles, cum Pytha-
 goris quoque & Platonibus, aliisque præ-
 terea adjectis, qui eis impiorum dogma-
 tum auctores, vel vt ita dicam ignorant-
 iæ fontes extitere, magnum stuporem
 incussuros putant: age dicamus, cui-
 libet perspicuum esse, illos discrepantibus
 inter se opinionibus digladiatos esse,
 neque consentientem circa vnum-
 quodque eorum quæ sunt, rationem
 & causam asserere. Proinde & osten-
 damus, Mosem, primas tempore forti-
 tum, rectam & ab errore remotif-
 simam de ineffabili & suprema omni-
 um essentia opinionem inuexisse,
 optimeque de opificio mundi memi-
 nisse: admirabiles vero leges ad pie-
 tatem & justitiam spectantes condi-
 disse; quas, qui ab istis sapientes
 nuncupantur, ætate posteriores, com-
 pilarint, suisque sermonibus attexue-
 rint, tametsi nihil sincerum & integrum
 saltem suffurari, nullam idoneam &
 similem veri opinionem promere inde
 valuerint. Fuere ergo & istorum non-
 nulli post Mosem, & deinceps secutis
 eum Prophetis sanctis alii æquales
 tempore florere, quorum opinio-
 nibus qui sibi adharendum esse cen-
 suerunt, melioris calculi suffra-
 gium præter ceteros meruere, tam-
 etsi non vsquequaque liberam men-
 dacio de Deo sententiam prodiderint.

Α μὴν ταῖς Ἑλλήνων δεισιδαιμονίαις, ἢ γὰρ
 ἔθεσί τε καὶ τρόποις μέσσην δὲ ὡσπερ τινα καὶ
 ἀμφοῖν ἀμαρτάνουσαν καινοτομήσαι ζωὴν. Ἐ-
 γὼ δὲ ὅτι μὲν τῆς Ἑλλήνων ἀπηλλάγμεθα ἐμ-
 βροτησίας καὶ πολὺς ἀποτεχνίζῃ λόγῳ τῆς ἐ-
 κείνων τεθρῆρας τὰ Χριστιανῶν φαίην ἂν κοι-
 νονία γὰρ ἕδεμία φωτὶ πρὸς σκότος, ἀλλ'
 ἕδὲ μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστῃ. Ὅτι δὲ ταῖς Μω-
 σέως βίβλοις ἐσμὲν ἔ διαφόροι, ἔτε μὴν
 ἀντεξάγασαν τοῖς ἐκείνῃ θεσπίσμασι πολι-
 τεῖαν ἐπιτηδεύσαμεν, ὡς ἂν οἷός τε ἂν πλη-
 ροφορεῖν πειράσομαι, καὶ τῷ καθήκοντι ἐν
 τῷ τοῖς ἡμῶν τὸν λόγον διαγυμνάζοντι. Πλὴν
 ἐκείνο εἰπεῖν εἰς τὸ παρὸν οἰήσομαι δεῖν ἀληθές
 μὲν γὰρ ὅτι κατὰ τὸ τίσι παρωδῶμενον, σοφὸς
 ἀλλ' ἀπ' ἄλλῃ. πρόδηλον δὲ δήπρῃθεν εἴη
 ἂν, ὅτι τὰ τῶν πρώτων οἱ μετ' αὐτῆς γεγονότες
 εἰδέειν, καὶ ἔχι δὴ μᾶλλον τὰ τ' ὑσάτων οἱ πρὸ
 αὐτῶν. Οὐκ ἔν ἐπειδήπερ Ἑλλήνων παῖδες ἐπέ-
 γε τοῖς σφῶν αὐτῶν διδασκαλοῖς φρονῶσι μέ-
 γα, καὶ καταπλοεῖν οἰοντά τινος Ἀναξιμανδρῆς
 ἡμῶν καὶ Ἐμπεδοκλεῖς, Πυθαγόρας τε καὶ Πλά-
 τωνα ὀνομάζοντες· προσεπάγοντες δὲ τῷ τοῖς
 καὶ τῆς ἑτέρας, οἱ τῶν ἀνοσιῶν αὐτοῖς δογμα-
 των γεγονάσιν εὔρεται, καὶ ἴν' ἔτως εἶπω, τῆς
 ἀμαθείας πηγαί· φέρε, λέγωμεν ὅτι διαφό-
 ροις μὲν δόξαις ἀντεχειρομένῃς ὡσπερ ἀλλή-
 λοις καταβρῆσαι τις ἂν αὐτῆς, ἀσύμβαλον δὲ
 καὶ ἐφ' ἐκάστω τῶν ὄντων τὴν ἀπολογίαν εἰσφέ-
 ροντας. Εἶτα πρὸς τῷ καλαδεικνύωμεν, Μω-
 σέα μὲν ἐν χρόνῳ τὰ πρεσβεῖα λαχόντα, καὶ
 δόξαν ὀρθὴν καὶ ἀπλανεσάτην περὶ τῆς ἀρρή-
 τῃ καὶ ἀνωτάτω πασῶν ἑσίας εἰσνεκομι-
 κότα, καὶ κοσμοποιίας ἀριστα μνημονεύσαντα
 καὶ νόμων τῶν εἰς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην
 καὶ ἀθαύμασον βραβεύτην, τῆς δὲ παρ' αὐ-
 τοῖς ἀνομασμένῃς σοφῆς, γεγονότας μὲν ὑ-
 σάτης καὶ νεωτάτης, κεκλοφώτας δὲ τὰ ἐκεί-
 νῃ, καὶ τοῖς ἰδίῃς λόγοις ἐγκατακλώσαντας, εἰ
 καὶ μὴ εἰς ἅπαν ὑγιῶς ἰσχύσαι τε μόλις καὶ δό-
 ξαν ἀρπάσαι σεμνοπρεπῆ, καὶ τι τῶν ἀληθῶν
 εἰοικέναι λέγειν. Τοίνυν γεγονάσι τινες μὲν μετὰ
 Μωσέα, συνήμασαν δὲ καὶ ἕτεροι κατὰ και-
 ρῆς τοῖς μετ' ἐκείνου προφήταις ἀγίοις· ὧν
 οἱ ταῖς δόξαις κατὰ κολαθεῖν ἡρημένοι, ψήφῃ
 τῆς κρείττοντος παρὰ τῆς ἄλλῃς ἡξίωσαν. καὶ
 τοῖ τῷ ψεύδῃ εἰς ἅπαν τῆς περὶ Θεῶν δό-
 ξῆς ἔκ ἐλευθέρῃν παιζόμενοι τὴν ἀπόδοσιν.

Ὅτι τοίνυν Μωσῆς ὁ θεσπέσιος πρεσβύτατος μὲν
καὶ καλὰ γε Φημί τὸν τῶ γενέσθαι καιρὸν· οἱ δὲ
μετ' ἐκείνων ὕψαλοι, σαφές καταστήσομεν τὰ
τῶν ἀκριβῶς χρονογραφησάντων βιβλία διε-
ρευνησάντες. χρῆναι δὲ Φημί τὰς ἐντευξομέ-
νας μὴ ἀψικότως ἔχειν περὶ τὴν ἀνάγνωσιν,
καὶ τὸν τῶν ὀνομάτων κατὰλογον, ἢ τοὶ τῶν
καιρῶν ἀπαριθμῶσιν· διψῆν δὲ μᾶλλον ἐνόνως
καλὴν καὶ ὀνησιφόρον εἶσαν, τὴν ἐφ' ἐκάστῳ
πληροφόριαν. Τοιγαρῶν Νῶε μὲν γέγονεν ἀ-
νὴρ, τῶν ὅτι μάλιστα θεοφιλεστάτων· δέκα δὲ
τῶν τῶ πρώτων, τέττατον Ἀδάμ. τέττω προσ-
τέταχεν ὁ τῶν ὄλων Θεός, ὡς μέλλοντος ἐσεσθαι
τῶ κατακλυσμῶ, πανωλεθρία τε καταφθα-
ρήσεσθαι τὰς ἐπὶ τῆς γῆς, συμπήξασθαι μὲν
κιβωλόν· ὁμῶς δὲ Φιλτάτοις, καὶ γυναῖξι, καὶ κή-
νων εἶδεσι παντοδαποῖς, πτηνοῖς τε καὶ ἔρπετοῖς,
εἰσελάσαι τε καὶ διαπλεῖν ἐν αὐτῇ· εἰ δὴ πρὸς
πέρας ἐνηνεγμένον, κατεφθείρετο μὲν ἅπαν τὸ
ἀνθρώπινον γένος, καὶ ἕτερα τῶν ζώων· ὁ δὲ
πανοικί διεσώζετο. τῶν ὑδάτων ἡ ὑψιζηκότων, ἢ
μὲν κιβωλὸς προσέσχε τοῖς ὄρεσιν Ἀραράτ, τέ-
ττατον ἤ Ἀρμενίας· ἐνερείσας δὲ πάλιν αὐτὸς τὸν
πόδα τῆ γῆ, θυσίας ἐπιλέξας χαριστήριον.
ἀξιοχρεῶς μὲν εἶν εἰς πίσιν ἢ θεόπνευτος γρα-
φή. Ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν δεισιδαμόνων, μύθος
τέ εἰκάσας καὶ εἰδαμόθεν ἔχοντας ἢ τὸ πιθανὸν ἢ τὸ
ἀληθές φασὶν εἶναι τὰ παρ' ἡμῶν, ἀναγκάως
μεμνήσομαι καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἰστοριογράφων, Ἀ-
λεξάνδρου τε Φημί τῶ Πολυῖστορος καὶ Ἀβυδηνῶ·
πεπονήναι γὰρ αὐτοῖς τὴν περὶ τέτων ἀφήγησιν
ἐν ἰδίαις συγγραφαῖς εἰ εἰς ἅπαν ἀκαταφάν-
τως, ἀλλοκότως ἢ μᾶλλον ἄτε δὴ καὶ εἰς εὐσεβῶν
δογμάτων ἡμοιοηκότες. καὶ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος
Φησὶν ἔτως· Ὡτιάρτα δὲ τελευτήσαντ', τὸν
ἕπον αὐτῶ Ζίσουθρον βασιλεῦσαι σάραξ δεκαοκ-
τῶ ἐπὶ τέττατον τὸν μέγαν φασὶ γενέσθαι κατα-
κλυσμόν· εἶτα σωθῆναι λέγει τὸν Ζίσουθρον
προαπαγγείλαντος αὐτῶ Ἐκρόνου τὸ ἐσόμενον,
καὶ ὅτι προσήκει ναυπηγήσασθαι λάρανα, καὶ
ὁμῶς πτηνοῖς, ἔρπετοῖς τε καὶ κήνεσι, πλεῖν ἐν
αὐτῇ· ὁ γὰρ μὲν Ἀβυδηνὸς σαφετέραν ποιεῖται
τὴν ἀφήγησιν ἔτω λέγων· μετ' ὃν ἄλλοι τε ἤρ-
ξαν καὶ Ζίσουθρον· τῶ δὲ Κρόνον μὲν προσημα-
νῆ ἐσεσθαι πλῆθος ὄμβρων, Δεσίον πᾶν ἐπὶ
δέκα, κελεύει δὲ πᾶν ὅτιον γραμμάτων ἐ-
χόμενον ἢ ἐν Ἡλίον πόλι τῇ ἐν Σιππάρεισιν ἀ-
ποκρύψαι. Ζίσουθρος ἢ ταῦτα ἐπιελέα ποιήσας,

Quamobrem quod diuinus Moses se-
cundum tempus nascendi sit antiquis-
simus, qui vero eum sequuntur, ultimi,
perspicuum faciemus diligenter evolu-
tis eorum qui tempora descripserunt
commentariis. Eos porro qui hac le-
gent, oportet non facile lectionis tædio
affici, neque fastidio quodam & nominum
recensionem & temporum enumerationem
respuere: immo vero potius sitire at-
que auide expetere pulchram, nec mini-
mum fructus in se habentem, circa vnum-
quodque testificationem ac certitudi-
nem. Igitur Noë fuit vir inter paucos
Deo acceptissimus, decimus videlicet
ab Adam primo homine, cui vniuersi
parens Deus, cum futurum esset, vti di-
luuio omne tunc humanum genus fun-
ditus deleteretur, præcepit arcam compin-
gere, impositisque in eam vxore & libe-
ris, præterea omnimodis quadrupedum
speciebus, volatilibusque ac reptilibus,
in hunc modum tranare. Quo opere ad
finem perducto, vniuersi homines simul
& alia animantes interiere, ille vero cum
tota domo seruatus est, & aquis demum
subsidentibus arca montibus Ararath,
hoc est Armenia, applicuit, vnde rursus
in terram exscendens, sacrificium Deo
pro gratiarum actione peregit. Locuples
itaque fidei faciendæ testis est diuina scri-
ptura. Verum quia nonnulli supersticio-
sorum nostra omnia dicuntur fuitiles nu-
gas & fabulas esse, nullam neque verita-
tis neque probabilitatis speciem præ se
ferentes, necessario de illorum quoque
scriptoribus, puta Alexandro Polyhistore
& Abydeno mentionem faciam: nam &
ipsi suis in historiis de hisce rebus narra-
tionem instituerunt, non omnino repre-
hensione vacuam, sed absurdam potius,
vt qui dogmatum ad pietatem spectan-
tium expertes fuerint. Et Alexander qui-
dem sic ait: Otiarte mortuo filium ejus
Xisuthrum regnasse annos duodeuigin-
ti: sub eo magnum ajunt fuisse diluuium:
deinde seruatum fuisse dicit Xisuthrum,
cum Saturnus ei futurum prædixisset,
nempe fabricandam esse arcam & vna cum
animalibus omne genus, iumentis, vola-
tilibus, & reptilibus suscipiendam in ea
nauigationem. Abydenus vero magis per-
spicue narrat sic dicens: Post quem & alii
regnarunt, & Xisuthrus: huic Saturnus
prænuntiat immanem imbrium vim fore
decimoquinto Desii mensis die: jubet
vero quicquid monumentorum in vrbe
Heliopoli erat, quæ in Sipparis est, abscon-
dere, quod cum Xisuthrus perfecisset,

statim in Armeniam adnavigans rem-
 ut ex Dei monitu euenerat, depre-
 hendit: tertio porro die, postquam
 pluisse desit, nonnullas ex auibus di-
 misit, periculum facturus sicubi terram
 videret ex aqua emergentem; quæ
 quidem excipiente semper eas in im-
 mensum pelago, quo appellerent in-
 certa retro ad Xisuthrum redeunt, &
 post istas alia: ut vero tertiis emissis vo-
 ri compos factus est, vna enim redierat
 ima pedum luto delibuta, illum Dii ex
 hominum medio sustulerunt: nauis vero
 in Armenia, cujus ex lignis amuleta
 pro medicamentis salutaribus erant, nec
 minimo indigenis vsui. Xisuthrum igitur
 appellant Noë, forte voce Assyrio-
 rum, & in hoc rursus a vero aberrarunt,
 Saturnum ipsi oraculum reddidisse
 dicentes, loco summi omnium
 Dei. Nec sane mirum; non enim lucis
 diuinæ participes fuere, nec oculis men-
 tis venerabilem veritatis pelchritudi-
 nem conspexere. Igitur Noë arca e-
 gressus sacrificavit, & illic cum charis-
 simis suis confedit. Ei tres filii erant,
 complures vero ex ipsis alii nepotes,
 & alterum incolendæ ab hominibus
 terræ principium fuerunt: primum qui-
 dem una habitauerunt, & in solo orien-
 te; postea vndique dispersi sunt, præpo-
 tente Deo ipsos in varias linguas diui-
 dente, ac ob turris ædificationem vide-
 licet indignante. Porro quod huius hi-
 storia meminerint modo a me laudati,
 ex his quæ scripserunt identidem intelli-
 genus. Alexander enim sic ait: Sibylla
 refert adhuc omnibus mortalibus vno
 ore loquentibus, nonnullos eorum tur-
 rim inusitata magnitudinis extruere
 cœpisse, ut in cœlum adscenderent,
 Deum vero huic turri ventos inhalan-
 tem eam deiecisse, & singulis propriam
 linguam dedisse, ideo Babylona urbem
 vocatam esse. Rursus Abydenus: in ea
 dicunt primores ac eminentes robore
 magnitudineque supinius elatos, seque
 diis meliores ac fortiores contemptim
 iactantes, præcellam turrim extulisse
 vbi nunc est Babylon: jamque propius
 calum ventum esse, cum venti vndi-
 que concurrentes machinam super ipsos
 everterint, cujus rudera Babylonis ap-
 pellatione venerunt: & eo vsque eius-
 dem labii & vocis existentes, a Diis mul-
 tiplicem & diuersum linguæ sonum ac-
 cepisse. Dispersis igitur qui Noë sangui-
 niserant, aliquo deinde temporis inter-
 iectu, primus Assyriorum splendide re-

Α εὐθέως ἐπ' Ἀρμενίης ἀνέπλωσέ, καὶ παρ' αὐτῆ
 ἰῶν κατελάμβανε τὰ ἐν Θεῶ. τρίτη δὲ ἡμέ-
 ρη ἐπέιτε ὕων ἐκόπασε, μεθὶ τῶν ὀρνίθων πεί-
 ρην ποικίμεν, εἶπε γῆν ἰδοίεν τῶ ὕδατος ἐκ-
 δύσαν. αἱ δὲ ἐνδεχομένῃ σφέας πελάγεος ἀ-
 Φανέος. ἀπορέσσαι ὅπη καθορμίσονται, παρὰ
 τὸν Ζίσθρον ὀπίσω κομίζονται καὶ ἐπ' αὐτῆ-
 σιν ἕτεροι, ὡς δὲ τῆσι τρίτησιν ἡτύχεεν. ἀΦί-
 κελο γὰρ δὴ πηλῶ κατὰ πλεως τῆς ταρσῆς,
 θεοί μιν ἐξ ἀνθρώπων ἀπανίξασι τὸ δὲ πλοῖον
 ἐν Ἀρμενίᾳ περιέπτα ξύλων ἀλεξιφάρμακα
 Φάρμακα τοῖσιν ἐπιχωρίοισι παρείχελο. Ζίσθ-
 ρον μὲν ἐν ὀνομάξασι τὸς Νῶε τάχα πρὸ ταλᾶ
 Φωνῆν Ἀσσυρίων, καὶν τῆτω δὲ πάλιν ἡμαρτή-
 κασι τ' ἀληθῆς τὸν Κρόνον ἀὐτῶ χρεῖσαι λέγον-
 τες, ἀντὶ τῶ ἐπὶ πάντων Θεῶ, καὶ θαυμαστὸν ἔ-
 δέν. ἔδὲ γὰρ ἐν μεθέξῃ γεγονάσι τῶ θεῖς Φω-
 τὸς, ἔτε μὴν τοῖς ὄμμασι τῆς διανοίας τὸ σε-
 πλὸν τῆς ἀληθείας κάλλος τεθέανται. Οὐκ ἔν
 τέθυκε μὲν ὁ Νῶε τῆς κίβωτῆ προελθῶν, ἠὲλί-
 ζετ δὲ αὐτοῖσι Φιλτάτοις ὄμῃ. καὶ τρεῖς μὲν ἦ-
 σαν ἀὐτῶ Φόντες υἱοί, πλείστοι γεμῆν ἐξ αὐ-
 τῶν γεγονάσιν ἕτεροι. καὶ ἀρχὴ δευτέρῃ γε-
 γονάσι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. καλωκῆσασι δὲ πρῶ-
 τον μὲν ὁμόσε, καὶ ἐν μόνῃ τῇ πρὸς ἀκλίνα γῆ,
 καλεσκηδάθησαν δὲ μετὰ τῆσ πανλαχῆ καλα-
 διελόντος αὐτῆς εἰς πολυγλωσσίαν τῶ ἐπὶ πάν-
 τας Θεῶ. ἠγανάκη γὰρ ἐπὶ τῇ τῶ πύργῃ
 καλασκηυῆ. ὅτι δὲ καὶ ταυτησὶ τῆς ἰσορίας δια-
 μέμνηται οἱ ἀρτίως ἡμῖν ὀνομασμένοι, ἐξ ὧν
 γεγράφασιν ἔδὲν ἦτον εἰσόμεθα. Ἀλέξανδρος
 μὲν γὰρ αἰδὶ Φησί. Σιβύλλα δὲ Φησὶν, ὁμοφῶ-
 νων ὄντων ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων, τινὰς τῆστων
 πύργον ὑπερμεγέθη οἰκοδομήσαι, ὅπως εἰς τὸν
 ἔραϊὸν ἀναβῶσι, τῶ δὲ Θεῶ ἀνέμῃ τῶ πύργῳ
 ἐμφυσήσαντος, ἀνατρέψαι αὐτὸν καὶ ἰδίαν δῆσαι
 Φωνῆν ἐνάσσι. διὸ δὴ Βαβυλῶνα τὴν πόλιν κλη-
 θῆναι. Ἀβυδηνὸς δὲ πάλιν. ἐν τῆδε λέγασσι
 τῆς πρώτης ἀνασχόντας, ῥάμη τε καὶ μεγέθη
 χαυνωθέντας, καὶ δὴ θεῶν καλαφρονήσαντας ἀ-
 μέינוνας εἶναι, τύρσιν ἠλίεατον ἀείρειν, ἵνα νῦν
 Βαβυλῶν ἐσὶν ἠδη τε ἄσπον εἶναι τῶ ἔραϊ, καὶ
 τῆς ἀνέμῃ εἰσδέοντας ἀνατρέψαι περὶ αὐτοῖσι
 τὸ μηχανῆμα, τῶ δὴ τᾶ ἐρείπια λέγεσθαι Βαβυ-
 λῶνα. τέως τε ὄντας ὁμογλώσσης ἐν θεῶν πο-
 λύθροον Φωνῆν ἐνεῖκασθαι. Καλεσκηδασμένων
 δὴ ἐν τῶν ἐξ ἁματός Νῶε, εἶτα καρεῖ θίπ-
 πεύσαντος, πρῶτος Ἀσσυρίων ἐπιφανῶς βασι-

λεῦσαι λέγεται Νῖνος ὁ Ἀρβήλης παῖς, ὃς καὶ ἐ-
 πώνυμος ἢ Νινευὶ πόλις, ἧς τὰ τείχη Σεμίρα-
 μίς Νίνω συνοικήσασα μεγαλοφυῶς ἐσκειυά-
 σατο. Νῖνος τοίνυν τὴν Ἀσσυρίων διέποντος βα-
 σιλείαν, Ἐυρώπῃ τὴν Σικυωνίων, γενέσθαι Φασὶ
 τὸν μακάριον Ἀβραάμ, ἄνδρα πανσύνετον καὶ
 πολυίσορα, καὶ τῶν ὅτι μάλιστα καλεσπυδασμέ-
 νων ποιείσθαι προθυμῶμενον, τὸ δὲ εἶδέναι τὸ
 ἀληθές, καὶ τίς ὁ τῶν ὄλων ἐσὶ δημιουργός καὶ κύ-
 ριος. ἀπεσκευάζετο μὲν γάρ, καὶ ἀπωτάτω
 μεθὶ τῶν Ἀσσυρίων τὰς δόξας, τὰς ἐπίγε Φημί
 τῇ πολυθέῳ πλάνη, ἣ γε μὴν ἀλυθείας τὴν
 γνῶσιν ἀρκέσειν αὐτῷ πρὸς πᾶσαν εὐήμερίαν
 ὑπειληφώς, προσεδέχθη παρὰ Θεοῦ. Ἦκη-
 σε γάρ, ἐξελθεῖν τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τῆς
 οἴκου σου πατρός σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἂν σοὶ
 δείξω. τίνα μὲν ἐν διεβίῳ τρόπον, ὅσοι τε γε-
 γόνασιν ἐξ αὐτῆς, παρήσω λέγειν εἰς τὸ παρὸν,
 μεθισάντος ἡμῖν ἀναγκάως τὸν λόγον ἐφ' ἕτερα
 τῆς κατὰ παρελάσας δὲ τῆς μελαξὺ διὰ τὸ
 πλῆθος τῶν ἰσοριῶν καὶ τῶν ὀνομάτων, ἐπ' αὐτὸν ἤ-
 ξω δρομαῖος τὸν ἱεροφάντην Μωσέα. Ἐτῆς μὲν
 γὰρ διαγεγονότος τετρακοσίου πέμπτου τε καὶ
 εἰκοσίου μετὰ τὸν Θεσπέσιον Ἀβραάμ, τίκτεται
 μὲν ἐν Αἰγύπτῳ Μωσῆς, παρωκηκότων αὐτοῖσι
 τῶν ἐξ αἵματος Ἀβραάμ. νέος δὲ ὢν ἔτι καὶ
 τῆς Αἰγυπτίων σοφίας εἰς πείραν ἐλθὼν, οἷόν τι
 προγύμνασμα τῶν Θειοτέρων, ἐποίητο τὰ ἀν-
 θρώπινα. καλαγαγόντες τοίνυν ἐξ Ἀβραάμ
 τῆς χρόνης ἐπὶ Μωσέα Ἀτλαντὰ τε τὸν Προ-
 μηθέως, ἀρξάμεθα πάλιν ἐντεῦθεν ἑτέρας ἐτῶν
 ἀρχῆς, τὴν Μωσέως γενεσιν προαναθέντες
 τῶν ἀριθμῶν ἐβδόμῳ ἔτη Μωσέως Προμηθέα
 καὶ Ἐπιμηθέα, Ἀτλαντὰ τε τὸν Προμηθέως
 ἀδελφόν, ἔτι δὲ καὶ Ἄργον τὸν πανόπλην γε-
 νέσθαι Φασί. Τριακόςῃ πέμπτῳ ἔτει Μωσέως,
 πρῶτος βεβασίλευκεν Ἀθήνησι Κέκρωψ, ὁ
 ἐπίκλην διφυῆς, τῆτον Φασὶ πρῶτον ἀνθρώ-
 πων ἱερεῦσαι βῆν ὀνομάσαι τε Δία τὸν παρ'
 Ἑλλήσιν ὑπαλοντῶν Θεῶν, ὡς αὐτοὶ Φασίν. Ἐξη-
 κοσῷ καὶ ἐβδόμῳ ἔτη Μωσέως, τὸν ἐπὶ Δευ-
 καλίῳ καὶ ἀκλυσμὸν ἐν Θεσσαλία γενέσθαι
 Φασίν, καὶ μὴν καὶ ἐν Αἰθιοπία τὸν, ὡς αὐτοὶ Φα-
 σίν, Ἡλίου παῖδα καλαφλεχθῆναι, Φαέθοντα.
 ἐβδομηκοσῷ ἔτη τετάρτῳ Μωσέως Ἑλλήν ἔτω
 καλέμεν ὁ Δευκαλίῳ καὶ Πύρρῃς παῖς,
 ἀρχὴ ἐγένετο τοῖς Ἑλλήσι τῆς τοιαύτης προση-
 γορίας, καὶ τοὶ πάλαι Γραμμοῖς λεγομένοις.

Agnasse Ninus' dicitur Arbeli filius,
 cujus cognominis vrbs Nineui a Se-
 mirami qua Nino nupserat, mœni-
 bus superbe cincta. Nino igitur Af-
 syriorum regnum tenente, Europo
 Sicyoniorum, natum ajunt beatum
 Abraham, virum omnium rerum
 scientem ac peritum, idque omni
 studio maxime prauertendum infi-
 nuantem, oportere veritatem nosse,
 & quisnam sit vniuersi opifex at-
 que dominus: reiciebat itaque quam
 longissime & missas faciebat Assy-
 riorum circa Deorum multitudinem
 errantium opiniones, cognitionem-
 que veritatis sibi ad omnem felici-
 tatem abunde suffecturam ratus, Deo
 acceptissimus fuit: audiuit enim
*egredere ex propinquitate tua, &
 ex domo patris tui, & veni in ter-
 ram quam tibi ostendero.* Quomo-
 do igitur & ipse, & qui ex eo nati
 sunt vixerint, in praesentia dicere su-
 perfedebo, traducendo nos necessario
 ad aliarum rerum sermonem occasio-
 ne: medios vero propter historiarum
 ac nominum multitudinem praterue-
 hens, contento cursu ad ipsum sacro-
 rum antistitem Mosem deferar. Anno
 igitur post diuinum Abraham qua-
 dringentesimo vigesimo quinto, na-
 scitur in Aegypto Mosès, ubi posteri
 Abrahæ tunc inquilini degebant; qui
 adhuc iuuenis & sapientiam Aegyptio-
 rum callens in praludium rerum diui-
 narum humanas exercebat. Deductis
 ergo ab usque Abraham ad Mosem
 & Atlantem Promethei temporibus,
 rursus hinc aliud annorum principium
 defumamus, a natiuitate Mosi vide-
 licet numerantes. Septimo anno Mo-
 si Prometheum & Epimetheum At-
 lantemque Promethei fratrem, insu-
 per Argum omnia videntem cento-
 culum fuisse aiunt. Tricesimo quinto
 anno Mosi primus regnavit Athenis
 Cecrops cognomento διφυῆς, quem fe-
 runt primum hominum sacrificasse
 bouem, & Iouem apud Græcos deo-
 rum summum vocitasse, ut ipsi lo-
 quuntur. Sexagesimo septimo anno
 Mosi diluuium Deucalionis in Thes-
 salia contigisse ajunt, & in Aethio-
 pia filium Solis Phaëthontem defla-
 grassse. Septuagesimo & quarto anno
 Mosi Hellen, sic vocatus Deucalio-
 nis & Pyrrhæ filius, initium huius ap-
 pellationis apud cognomines populos
 fuit, tametsi olim Græci dicerentur.

Centesimo & vigesimo anno Mosis Dardanus condit urbem Dardanium, regnante apud Assyrios Amynta, apud Arguios Sthenelo, apud Egyptios Ramefe, vocabatur idem & Egyptus Danaï frater. Centesimo sexagesimo anno post Mosem Cadmus Thebis imperavit, cujus filia Semele, ex qua Bacchus ut ipsi ajunt Jove genitus. Tunc Linus Thebanus & Amphion Lyrici floruerunt: tunc & apud Hebraeos sacerdotium successione excepit Phinees Eleazari, Aaronis filii filius, Aarone videlicet defuncto. Centesimo nonagesimo quinto anno post Mosem incidisse ajunt raptum illum Helenes a Gracis decantatum, per Aidoneum Molossorum regem, qui & praegrandem canem Cerberum aluisse fertur, & in Pirithoum ac Theseum ipsius uxorem rapere aggressos incitasse. Postea occiso Pirithoo Herculem eo superuenientem Theseum liberasse, quem ideo ex inferis euasisse fabulantur. Ducentesimo nonagesimo anno Perseus Bacchum occidit, cujus Delphis sepulcrum esse narrant prope aureum Apollinem. Trecentesimo quinquagesimo quinto post Mosem regnat Priamus post Laomedontem. Quadringentesimo decimo anno post Mosem expugnatum est Ilium ac dirutum, Essebon Hebraeis, Agamemnone Argiuis, Suaphre Egyptiis, Tautano Assyriis imperante. Itaque anni a Mose nato vsque ad Ilii expugnationem quadringenti & decem colliguntur. Et rursus mihi considera sequentes; percurram enim raptum, nec his qui medio tempore vixerunt, immorabor, sed potius ad necessarias personas mea deuoluetur oratio. Igitur quinto post Trojam captam anno regnauit apud Latinos Aeneas, apud Athenienses Demophon Thesei filius, iudex apud Hebraeos Samson. Sexagesimo quinto Trojae captae anno interit sacerdos Eli, juxta id quod scriptum est in primo Regum; alienigenae vero arcam in suam terram asportarunt, Samuele propheta, & vncto deinceps in regem Saul. Centesimo sexagesimo & quinto anno post Ilii euerfionem, Homerum & Hesiodum vixisse tradunt, imperante Lacedaemoniis Labote, Assyriis Lasthene, Latinis Alba Sylvio, Corinthiis Agelao.

Ἐκατοσῶ καὶ εἰκοσῶ ἔτη Μωσέως, Δάρδανος κτίσῃ πόλιν Δαρδανίαν, βασιλεύοντος Ἀσσυρίων Ἀμύντα. Ἀργείων δὲ Σθενέλῃ, Αἰγυπτίων Ῥαμεσῇ, ἐκαλεῖτο δὲ καὶ αὐτὸς καὶ Αἰγυπτίῳ ὁ Δαναῶ ἀδελφός. Ἐκατοσῶ ἑξηκοσῶ ἔτη μετὰ Μωσέα Καδμὸς Θεβῶν ἐβασίλευσεν, ὃ θυγάτηρ Σεμέλη, ἐξ ἧς ὁ Διόνυσος, ὡς αὐτοὶ Φασὶν ἐκ Διός, ἦν δὲ τὸ τηλικαδε καὶ Λίνος ὁ Θεβαῖος καὶ Ἀμφίων οἱ μισχυροί. Διεδέξατο δὲ τὸ τηλικαδε τὴν παρ' Ἑβραίοις ἱερωσὴν Φινεεὺς υἱὸς Ἐλεάζαρ υἱὸς Ἀαρῶν, τελευτήσαντι δὲ δηλοῖ ὅτι τῶ Ἀαρῶν ἑκατοσῶ ἑνενηκοσῶ καὶ πέμπτῳ ἔτη μετὰ Μωσέα, Φασὶ γενέσθαι τὴν παρ' Ἑλλήσιν ἀδομένην ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης ὑπὸ Αἰδωνέως βασιλεύοντος Μολοσσῶν Ἰδωνέως, ἣν κίνα παμμεγέθη θρέψαι λέγεται τὸ Κέρβερον, ὃν ἐπαφῆκε Πειρίθῳ καὶ Θεσείῳ ἀφικομένοις ἐφ' ἀρπαγὴν τῆς αὐτῆς ἡγυνομός. εἶτα Φασὶν ὅτι διαφθαρὲν τὸ Πειρίθου παραλυχῶν Ἡρακλῆς, Θεσεία ἐρρύσατο. διὸ καὶ ἐξ αὐτοῦ Φυγεῖν μυθολογῶσιν αὐτόν. Διακοσιοσῶ ἑνενηκοσῶ ἔτη, Περσεὺς Διόνυσον ἀναρῆι, ὃ καὶ τὴν ταφὴν εἶναι Φασὶν ἐν Δελφοῖς παρὰ τὸ χρυσοῦν Ἀπόλλωνα. Τριακοσιοσῶ πενηκοσῶ καὶ πέμπτῳ ἔτη μετὰ Μωσέα βασιλεύει Πρίαμος μετὰ Λαομέδοντα. Τετρακοσιοσῶ δεκάτῳ ἔτη μετὰ Μωσέα, πεπόρθηται τὸ Ἴλιον, ἰθύνοντες τὰ Ἑβραίων, Ἑσπεδῶν, τὰ δὲ Ἀργείων, Ἀγαμέμνωνος, τὰ δὲ Αἰγυπτίων, Οὐάφρη, τὰ δὲ Ἀσσυρίων τῶ Ταυλάνθ. Συνάγεται τοίνυν ἀπὸ τῆς Μωσέως γενέσεως μέχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ Ἴλιου ἑτὴ τετρακόσια δέκα. Καί μοι πάλιν ἀθροῖς τῆς καθεξῆς, ἐρῶ ὅτι ἐπιδρομάδην, ὃ τοῖς διὰ μέσσω γεγενοῖσιν ἐμφιλοχωρῶν, ἐφορμίζων ὃ μᾶλλον τοῖς ἀναγκαστοῖς τῶν προσώπων τὸ λόγον. Τῶ γὰρ τοῖς πέμπτῳ ἔτη τῆς Ἰλίου ἀλώσεως βεβασίλευκε Λατίνων Αἰνείας, Ἀθηναίων δὲ Δημοφῶν ὁ Θεσείας, κρηῖς δὲ ἦν παρ' Ἑβραίοις ὁ Σαμφών. Ἐξηκοσῶ καὶ πέμπτῳ ἔτη τῆς Ἰλίου ἀλώσεως τελευτήθη μεν ὁ ἱερεὺς Ἡλεῖ, κατὰ γε τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ πρώτῃ τῆ βασιλείων ἀλλόφυλοι δὲ τὴν κίβητόν εἰς τὴν ἐαυτῶν γῆν ἀποκόμισαν, προφυτεύοντες μὲν τῶ μακαρίθου Σαμῆλ, κεχρισμένους δὲ λοιπὸν εἰς βασιλεία τῶ Σαύλ. Ἐκατοσῶ ἑξηκοσῶ καὶ πέμπτῳ ἔτη τῆς Ἰλίου ἀλώσεως, Ὀμηρον καὶ Ἡσίοδον Φασὶ γενέσθαι, βασιλεύοντι Λακεδαιμονίων Λαβῶτα, Ἀσσυρίων δὲ Λαοφένθου, Λατίνων Ἀλβα Σιλβίθου, Κορινθίων Ἀγελάθου.

διακωσισῶ ἐξηκοσῶ ὀγδόῳ ἔτῃ τῆς Ἰλίσ ἀ-
 λώσεως, προεφήτευσον Ἡλίας καὶ Ἐλισαῖος,
 διέποντος τὴν Ἑβραίων βασιλείαν τῷ Ἰωραμ,
 Λακεδαιμονίων δὲ Ἀρχελάῳ. Τριακοσισῶ
 ἐξηκοσῶ καὶ πέμπτῳ ἔτῃ τῆς Ἰλίσ ἀλώσεως,
 Λυκῆργος Λακεδαιμονίῳ ἐνομοθέτῃ, βασι-
 λεύοντι Κορινθίων μὲν Ἀγήμενος, Λατίνων
 δὲ Πρόκα Σιλβίῳ. Τριακοσισῶ καὶ ὀγδοηκο-
 σῶ ἔτῃ τῆς Ἰλίσ ἀλώσεως, προεφήτευσον
 Ἐλισῆς, Ἀμώς, Ἡσαῖας, Ἰωνάς. Φασὶ δὲ τινες
 ἔχοντες ὁμόχρονον Ὀμήρῳ τὸν Ἡσίοδον εἶναι, ἀλλ' ἐν
 τέτοις γενέσθαι τοῖς χρόνοις, διεπόντων τὰ Ἑ-
 βραίων Ἀζαρίτε καὶ Ὀζίῳ. Μήδων δὲ Ἀρ-
 βάνη, Λατίνων δὲ Πρόκα Σιλβίῳ. Συνά-
 γονται τοίνυν καὶ τὰ ἀπὸ Ἰλίσ ἀλώσεως μέ-
 χει τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος, ἔτη πέντε καὶ
 τετρακόσια. ἀπὸ δὲ τῆς Μωσέως γενεσέως ἕως
 τῆς αὐτῆς πρώτης ὀλυμπιάδος, πεντηκᾶδεκα
 ἔτη καὶ ὀκτακόσια. Πρώτη ὀλυμπιάδι, Μι-
 λήσιος ἐποποιὸς Ἀρκτῖνος λέγεται γεγονέναι, καὶ
 Ῥώμος καὶ Ῥωμύλος ἐγενέσθην, βασιλεύοντι
 τῆς Ἰσδαίας, Ἰωάθαμ, τῷ δὲ Ἰσραὴλ, Φακεε.
 ἐνάτῃ ὀλυμπιάδι Θύμηλον ἐποποιὸν γενέ-
 σθαι Φασὶ. καὶ Σίβυλλαν τὴν Ἐρυθραίαν. ἐπτα-
 καιδεκάτῃ ὀλυμπιάδι Σίβυλλαν, ἣν καὶ Ἱερο-
 φύλαν ὠνόμαζον, γενέσθαι Φασίν. εἰκοστῇ τρίτῃ
 ὀλυμπιάδι Φασὶ γενέσθαι Ἀρχίλοχον, τὰ Ἰσ-
 δαίων κράτη διέποντος Μανασῆ. εἰκοστῇ ἐνάτῃ
 ὀλυμπιάδι Ἰππώναντα καὶ Σιμωνίδην Φασὶ
 γενέσθαι, καὶ τὸν μισικόν, Ἀρισόξενον. τριακο-
 σῇ πέμπτῃ ὀλυμπιάδι Θαλῆς Μιλήσιος
 πρῶτος Φυσικὸς Φιλόσοφος γενέσθαι λέγεται,
 παραλείνεσθαι δὲ τὴν ζωὴν αὐτῷ Φασίν ἕως
 πενήκοστῃς ὀγδοῆς ὀλυμπιάδος. τριακοσῇ ἕκτῃ
 ὀλυμπιάδι προεφήτευσον ἐν τῇ Ἰσδαίᾳ ὁ θε-
 σπέσιος Ἱερεμίας, ἐπὶ τῇ σοφῶν. τεσσαρα-
 κοστῇ δευτέρῃ ὀλυμπιάδι Ἀλκιμάων καὶ Πιτ-
 τακός, ἐκ Μιτυλήνης οἱ τῶν ἐπὶ σοφῶν καὶ
 πρὸς τέτοις ἐπὶ, Στησίχορος ὁ ποιητὴς ἐγνω-
 ρίσθη. κατ' αὐτὰς δὲ τέτρες τῆς καιρῆς γεγό-
 νασιν οἱ περὶ τὸν μακάριον Δανιὴλ. τεσσαρα-
 κοστῇ ἕκτῃ ὀλυμπιάδι, Σόλων νενομοθέτηκε
 τῆς Δρακονίδου νόμους περιελὼν πλὴν τῶν Φο-
 νικῶν. τεσσαρακοστῇ ἐνάτῃ ὀλυμπιάδι, Ἰσ-
 δαίων ὄντων ἐν Βαβυλώνι, ἦτοι ὄρεσι Περσῶν
 καὶ Μήδων, γεγονάσι γὰρ ἀρχμάλωτοι, προε-
 φήτευσον παρ' αὐτοῖς Δανιὴλ καὶ Ἰεζεχιήλ. πενή-
 κοστῇ ὀλυμπιάδι ἐγνωρίσθησαν οἱ ἐπὶ σοφοί.

Ducentesimo sexagesimo octavo an-
 no Ilii capti, prophetas agebant
 Elias & Elifaus, Ioran Hebraorum
 regnum tenente, Lacedamoniorum
 Archelao. Trecentesimo sexagesi-
 mo & quinto post Ilii euerfionem
 anno Lycurgus leges tulit Laceda-
 moniis, rege Corinthiorum Age-
 mone, Latinorum Proca Syluio,
 Trecentesimo octuagesimo & octa-
 uo anno post euerfum Ilium pro-
 pheta fuerunt Osee, Amos, Esaias,
 Ionas. Nonnulli volunt non aqua-
 lem Homero Hesiodum esse, sed
 his temporibus vixisse, rerum po-
 tientibus apud Hebraos Azaria &
 Osa, apud Medos Arbace, apud
 Latinos Proca Syluio. Numeran-
 tur ergo ab Ilio capto ad primam
 vsque olympiadem, anni quinque
 & quadringenti: ab ortu vero
 Moſis ad primam olympiadem,
 quindecim & octingenti. Porro
 prima olympiade Milesius Arcti-
 nus Epicus poeta dicitur fuisse, Re-
 musque & Romulus, regnante in
 Judæa Joatham, in Israel Pha-
 cece. Nona olympiade Thymelum
 epicum poetam & Sibyllam Ery-
 thream extitisse ferunt. Decima se-
 ptima olympiade Sibyllam Hiero-
 phylen in lucem prodiisse narrant.
 Vigesima tertia olympiade Archi-
 lochum perhibent, rem Judæorum
 administrante Manasse. Vigesima no-
 na olympiade Hipponactem & Si-
 monidem & Musicum Aristoxenum
 prodiisse memorant. Trigesima quin-
 ta olympiade Thales Milesius fuisse
 traditur primus philosophus physi-
 cus, idemque produxisse vitam suam
 vsque ad quinquagesimam octauam
 olympiadem. Trigesima sexta olym-
 piade propheta agebant in Judæa di-
 uinus Hieremias & præterea Sopho-
 nias. Quadragesima secunda olympi-
 ade Alcmaeon & Pittacus Mitylenæus
 e septem sapientibus, cumque his Ste-
 sychorus poeta innotuit. Per eadem
 tempora beatus Daniel exortus est.
 Quadragesima sexta olympiade Solon
 abrogatis Draconis legibus, præterquam
 de homicidiis, leges tulit. Quadragesima
 nona olympiade Iudæis existentibus
 Babylone, sive in montibus Persarum
 & Medorum, quippe captivi erant, pro-
 pheta apud eos fuere Daniel & Eze-
 chiel. Quinquagesima olympiade ce-
 lebres fuerunt septem Sapientes,

& Anaximander Milesius rerum naturalium philosophus. Quinquagesima sexta olympiade, Cyro Persarum regnum obtinente, prophetae fuerunt Aggaeus & Zacharias; & jam tum noti erant Simonides & Chilon e numero septem sapientum. Quinquagesima octava olympiade Theognis poeta florebat. Quinquagesima nona olympiade Ibycus poeta Lyricus, Pherecydes historicorum scriptor, Phocylides & Xenophanes tragici poetae prodierunt. Sexagesima secunda olympiade Pythagoras fuisse perhibetur. Septuagesima olympiade innotuisse ferunt Democritum & Anaxagoram philosophos physicos, simul & Heraclidem cognomento σκοτεινόν, tenebrososum. Septuagesima quarta sunt Phrynichus & Chœrilus & Diogenes, philosophi physici. Octuagesima sexta olympiade fuisse memorant Democritum Abderitam, Empedoclem, Hippocratem & Prodicum, Zenonem & Parmenidem. Octuagesima octava olympiade Comicum Aristophanem, Eupolin & Platonem ortos perhibent. Centesima tertia olympiade Aristotelem adhuc impuberem Platoni operam dedisse ajunt. Centesima duodecima olympiade Alexandriam Ægypti conditam esse ferunt. septimo regni Alexandri anno: circa eadem tempora Epicurus & Anaximenes philosophi fuerunt. Centesima vigesima quarta olympiade, Ptolemao Ægyptum tenente, eo qui Philadelphi cognomen habuit, Sarapin Alexandriam e Sinope immigrasse ajunt, eundemque esse cum Plutone, unde & simulacro delubrum factum est quod indigenarum voce appellant Ægyptii Ρακωτιν; nec quicquam aliud per hoc nomen quam Plutonium significant, hinc & monumentis vicinum templum erexerunt: sed & controuersus apud Græcos de illo sermo est, quidam enim non existimant Plutonium illum esse, sed potius Osirin, alii vero Apin. Oborta igitur ea de re ingenti pugna, posuisse ajunt statuam velut ex compacto in vnam eandemque vocem conuenientes Osirapin, ut in vno eodemque verbo Osiris atque Apis censerentur. Vtriusque vero & mors & sepultura, utpote qui homines essent, proditur: longa vero consuetudo, abjecto Osiri, uti simulacrum illud Sarapis nuncuparetur, obtinuit. Ptolemaus iste cum esset omnis humanitatis studiosissimus,

A ἢ ὁ Μιλήσιος Ἀναξίμανδρος Φιλόσοφος Φυσικός. πεντηκοστῇ ἔκτῃ ὀλυμπιάδι Κύρος διέπωντος τὰ κράτη Περσῶν, προεφήτευον Ἀγγαῖος ἢ Ζαχαρίας· γνώριμοι δὲ ἦσαν ἤδη Σιμωνίδης καὶ Χίλων, τῶν ἐπὶ σοφῶν ὄντες. πεντηκοστῇ ὄγδῳ ὀλυμπιάδι Θεόγνις ποιητὴς ἀνομάζετο. πεντηκοστῇ ἐνάτῃ ὀλυμπιάδι, Ἰβυκὸς ὁ μελοποιὸς, καὶ Φερεκύδης ὁ ἱστοριογράφος καὶ Φωκυλίδης, καὶ Ξενοφάνης, τραγωδιῶν ποιητὰὶ γεγόνασιν. ἑξήκοστῃ δευτέρῃ ὀλυμπιάδι Πυθαγόρας γενέσθαι λέγεται. ἑβδομηκοστῇ ὀλυμπιάδι Φασὶ γενέσθαι Δημόκριτον ἢ Ἀναξαγόραν, Φιλόσοφος Φυσικὸς, ὁμῶς τε ἢ Ἡρακλείδην τὸν ἐπίκλην σκοτεινόν. ἐν ἑβδομηκοστῇ τετάρτῃ Φρύνηχος, ἢ Χοιρίλος, καὶ Διαγόρας, Φιλόσοφοι Φυσικοί. ὄγδοηκοστῇ ἑκτῇ ὀλυμπιάδι γενέσθαι Φασὶ τὸν Ἀδμήτην Δημόκριτον, Ἐμπεδοκλέα τε καὶ Ἰπποκράτην, ἢ Πρόδικον, Ζήνωνα, καὶ Παρμενίδην. ὄγδοηκοστῇ ὄγδῳ ὀλυμπιάδι τὸν κωμωδῶν Ἀριστοφάνην, Εὐπολίην τε ἢ Πλάτωνα γενέσθαι Φασίν. ἑκατοστῇ τρίτῃ ὀλυμπιάδι Ἀριστοτέλην Φασὶν ἀεροῦσθαι Πλάτωνος, βραχεῖαν ἄγοντα κομιδῇ τὴν ἡλικίαν. ἑκατοστῇ δωδεκάτῃ ὀλυμπιάδι Ἀλεξάνδρειαν τὴν πρὸς Ἀἴγυπτον κτισθῆναι Φασίν, ἐτὶ ἑβδόμῳ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλείας. καὶ ἐκεῖνο ὃ τὸ κατὰ Ἀναξίμανης τε ἢ Ἐπίκουρος ἐγενέσθαι οἱ Φιλόσοφοι ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ ὀλυμπιάδι Πτολεμαῖος τῆς Ἀἴγυπτος βασιλευσῶν τὸ ἐπίκλην Φιλadelphus, τὸν Σάραπιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φασίν ἔλθειν ἐκ Σινώπης· τὸν αὐτὸν δὲ εἶναι τῷ Πλάτωνι ὅθεν καὶ ἱερὸν ἐκίριζετο τῷ ἀγάλματι· ὃ καὶ τῇ ἐγχωρίῳ Φωνῇ καλεῖσιν Ἀἴγυπτιοὶ Ράκωτιν· ἕτερον ἢ τὸ Πλάτωνα διὰ τέρας σημαίνουσι, ταύτητοι ἢ τοῖς μνήμασι γείτονα τῶν νεῶν ἐποίησαν. ἀμφιβάλλεται δὲ παρ' Ἑλλήσιν ὅ ἐπ' αὐτῷ λόγος· οἱ μὲν γὰρ εἰ ἀξίωσιν εἶναι τὸν Πλάτωνα αὐτόν· Ὀσίριον δὲ μᾶλλον ἕτεροι δὲ τὸν Ἀπιν. πολλῆς τοίνυν διαμάχης ἔσης περὶ τέρας, ἰδρῦσαντ' Φασὶ τὸ εἶδωλον ὡς περ ἐξ ἑνὸς συνθήματι συμβεβηκότες εἰς ὁμοφωνίαν, Ὀσίραπιν, ἢ ἐν ταύτῳ Ὀσίρις τε καὶ Ἀπὶς νοοῖτο· ἀμφὸν ὃ τέρας ἢ θάνατος Φέρειν ἢ ταφήν ἐγενέσθαι γὰρ ἀνθρώπων τὸ ὃ μακρὸν ἔθος ἀποβεβληκὸς τὸ Ὀσί, Σάραπιν τὸ βρέτας ἐποίησεν ὀνομάζεσθαι. Πτολεμαῖος δὲ ἔστο σὶ τῶν ὅτι μάλιστα Φιλολογωτάτων γεγονώς;

ἓνα τῶν ἐπιτηδείων αὐτῷ πέπομφε εἰς τὴν Ἀ
 Ἰσδαίαν Ἐλεάζαρον τῷ τηνικάδε κατὰ νό-
 μους ἱερεῖ γράψας, ὥστε πάντα τὰ βιβλία,
 Μωσέως τε καὶ τῶν ἁγίων προφητῶν, ἀπο-
 σείλαί οἱ μαθητιῶντι λίαν· συνεκπέμψαι
 δὲ καὶ τὰς δυναμένους εἰς Ἑλλάδα Φω-
 νὴν αὐτὰ μεταφέρειν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν.
 ἑκατοστῇ ἑννενηκοστῇ τετάρτῃ ὀλυμπιάδι, Ῥω-
 μάων Ἀυγύστου Καίσαρος βασιλεύοντος, γεγέν-
 νηται κατὰ σάρκα ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.
 ἀπὸ μὲν τοίνυν τῆς τῶν καιρῶν καὶ μὲν τοι τῆς
 τῶν γενεαλογουμένων ἀκριβῆς ἀναγραφῆς, πῶς
 ἔχ' ἀπασιν ἐναργῆς ὡς ἀπάντων μὲν τῶν παρ' Β
 Ἑλλησι σοφῶν ὁ θεσπέσιος Μωσῆς πρεσβύτατος
 ἦν· οἱ δὲ, νεοῖτε, καὶ οἷον ἀρετιφανεῖς, ἀρξαμένης
 γὰρ τῆς τῶν ὀλυμπιάδων ἀπογραφῆς χρόνοις
 ὑστερον γεγονόσιν μακροῖς. ἐντεῦθεν οἶμαι καλα-
 θρησαί τε ῥᾶον καὶ ἀληθῆς εἰπεῖν, ὅτι τῷ Μω-
 σέως δογματῶν ἐκ ἀμοιρήσαντες παντελῶς, ἔτε
 μὴν ἀνύκοι γεγονότες τῆς ἐνστάσεως αὐτῷ θεοσ-
 δότη καὶ ἀκισθήλα σοφίας παρατρέψουσιν ἐὰν
 ὅτε τὸ ἀληθῆς ἐπιπλέκοντες αὐτῷ τὸ ψεῦδος·
 καὶ οἷον εὐοσμολάτω μύρω βόρβορον ἀναφύρον-
 τες. πῶς γὰρ μαθημα σοφόν τε καὶ ἀξιόληπον
 τοῖς Μωσαϊκοῖς ἐκ ἐνεσι λόγοις; ἢ πῶς ἄν τις
 ὅσα ἀγάσαστο τὰ αὐτῶν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ Ἑλλή-
 νων περιεργίας ἠκριβωκότες, διηρῆσθαι Φασί
 τὴν φιλοσοφίαν, εἰς τε τὴν θεωρητικὴν ἐπι-
 στήμην καὶ μὲν τοι τὴν πρακτικὴν, καὶ εἰ
 γένοιτό τις ἐπάμφορος δεξιότητον διελάσαι Φα-
 σὶν εἰς γε τὸ εὐκατορθῶσαι δοκεῖν τὴν φιλοσο-
 φίαν. Ἀθερὶ δὴ ἐν τοῖστον ὄντα Μωσέα, θεη-
 γορεῖ μὲν γὰρ ὡς ἔχει ἕτερός τις τὰ περὶ τῆς
 ἀνωτάτω πασῶν ἐστίας καὶ ἀσυγκρίτου δόξης, καὶ
 τῆς κατὰ πάντων ὑπεροχῆς καὶ τῶν ὅλων γενε-
 σιργόν, καὶ κύριον τὸν ἓνα καὶ μόνον ἀποφαίνε
 Θεόν· οἷς γε μὴν ἐν λόγῳ τὸ ἀγαθόν καὶ τὸ
 τῆς εὐζωίας ἐσπῆδασαι τὰ χρεῖμα, τῆτοις ἔ-
 ρᾶται θεσμοθετῶν τὰ πάντων ἀρετὰ καὶ ἐξάρε-
 τα, καὶ τὰ δι' ὧν ἂν εἶεν ὅτι μάλιστα σεπτοί.
 Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· ναὶ μὲν δὴ πρεσβύτερα τὰ
 Μωσέως καὶ τῶν παρ' Ἑλλησι σοφῶν· ἔμην ὅτι
 καὶ ἀληθῆς εἰπεῖν ὡς τῆς ἐνστάσεως αὐτῷ σοφίας
 παρακλέψαντες, ἢ γὰρ μεταποιηθέντες ὅλως
 ἀλοῖεν ἂν· ἐκεῖν εἰ μὴ πολὺ τὸ εἶκος ὁ πρὸς
 ἡμῶν ἔχει λόγος δοκιμαζέτωσαν οἱ φιλακροά-
 μονες. Οἱ μὲν παρ' ἐκείνοις ἰσοριογράφοι πάσαν,
 ὡς ἐπ' εἰπεῖν, περινοσῶντες τὴν γῆν,

vnum e familiaribus suis in Judæam
 delegavit, datis ad Eleazarum qui
 tunc ex lege sacerdotio fungebatur
 litteris, uti omnes libros Moïsi san-
 ctorumque prophetarum, quos di-
 scere magnopere cuperet, & simul
 idoneos homines ad eos in Græ-
 cum sermonem transferendos ad se
 transmitteret, quod & factum est.
 Centesima nonagesima quarta o-
 lympiade, Augusto Casare re-
 rum Romanarum potente, natus est
 secundum carnem Dominus noster
 Jesus Christus. Igitur ex accurata
 temporum & profapiarum descriptio-
 ne, cui non perspicuum fit, omnes
 Græcorum sapientes diuino Moïsi
 tempore postumasse? qui & noui-
 tii & nuper prodeuntes cœpta jam
 ab olympiadibus computatione lon-
 go post tempore extiterint? Vnde
 credo datur intueri, ac etiam pro cer-
 to asseuerare, illos non prorsus Moïsi
 dogmatum insitæque illi a Deo sa-
 pientia expertes aut ignaros, nonnun-
 quam balbutire, verum falso admif-
 centes, ac veluti fragrantissimum un-
 guentum cœno macerantes. Nam
 quæ digna scitu aut sapiens non Mo-
 saicis inest sermonibus disciplina?
 vel quis ejus opera non obstupescat?
 Quippe qui Græcorum subtilitates
 exacte indagarunt, diuidi aiunt phi-
 losophiam in contemplatricem &
 actiuam, ac si quis vtrimque dex-
 ter atque felix fuerit, eum videri
 pleno successu in philosophia voti
 compotem esse. Agedum cerne mi-
 hi Moïsem ejusmodi: nam & ore
 diuino exponit supra ceteros mor-
 tales, de suprema omnium essen-
 tia & incomparabili gloria, atque
 in cunctos eminentia vniuersique au-
 ctorem, dominum vnum solumque
 Deum demonstrat: iisque, quibus
 bonum cordi est, & beatæ vita in-
 cessit cupiditas, præscripsisse cernitur
 omnium longe optima & præfere-
 da, per quæ maxime venerabiles
 evasuri sint. Enimvero dicet forsitan
 aliquis: ita est, Moïsem Græciæ sa-
 pientibus esse antiquiorem, nec ta-
 men inde verum fieri, eos ex illius
 sapientia suffuratos, aut aliquid inter-
 polasse compertos, atqui curiosi nul-
 lamne oratio nostra probabilitatem
 contineat, iudicent. Historiarum
 scriptores apud eos omnem, ut ita
 dicam, orbem terræ pervagati,

semper discendi cupidi fuerunt, ut multa scire atque cognoscere viderentur. Quare & magnum suæ commentationis ornamentum illud esse duxerunt, si nihil eorum, quæ gesta essent, silentio praterirent. Ecqui tales viri vtilia discere soliti, tam graues historias nosse, dogmatumque & legum antiquissimam & accuratam explanationem capessere neglexissent? Quippe Pythagoras Samius & Thales Milesius non exiguo tempore in Aegypto morati, collectis inde quibus instructi fuisse perhibentur disciplinis, in patriam redierunt. Et quidem ipse Aristoteli filius Plato in Timæo ait, Solonem profectum Athenis in Aegyptum venisse, ibique conuento quodam pseudoprophetarum siue sacerdotum hæc audiisse: *o Solon, Solon, Graeci semper estis pueri, senex vero Graecus nemo est; iuvenes siquidem animis omnes nullam habetis in vobis antiquam opinionem, neque disciplinam tempore confirmatam: sed vos fallit quod per multas aetates litterarum expertes ac muti fueritis.* Ex quibus facile vireor quispiam deprehenderit antiquissima esse Christianorum dogmata: nondum enim apud Graecos litterarum erat scientia, vixque Cadmus eas e Phoenicia ipsis attulerat, cum iam scripta Mosis extarent. Quinetiam & Solon Athenis legum auctor & ipse Plato, vterque in Aegypto ideo versatus ut ceteris omnibus præstare scientia viderentur, scripta Mosis admirati sunt. Quod autem Graecis historiarum scriptoribus notissimus esset Moses, ex his quæ ipsi scripserunt licet cognoscere. Nam Polemon in primo Graecarum historiarum ejus meminit, & Ptolemaeus Mendesius, Hellanicus, Philochorus, & Castor, cumque his plerique alii. Diodorus qui res Aegyptiorum curiose perquisiuit, ait se de illo ex eorum sapientibus audiuisse, scripsitque in hæc verba: *Nam post antiquum viuendi apud Aegyptios morem, qualem sub diis & heroibus fuisse illic fabulantur, primo multitudinem legibus scriptis uti & viuere persuasam ferunt a viro magni animi, & nono genere vite apud Iudeos omnium quot unquam fuerant, maxime suspicendo, qui Moses Deus vocaretur.*

Α αεί τι μαυθάνειν ήθελον· ίνα δοκοίεν είδέναι τὰ πολλά. τοι γάρτοι τών γεγονότων άποσιγήσαι μηδέν, κόσμημα τής έαυτών έποιομήτ συγγραφής. έίτα πώς οίγε τοιςτοι και χρησομαθείν είωθότες και ημέλησαν άν τς χρεήναι διαμαθών ίσορίας έτω σεμνάς, δογματών τε και νόμων άρχαιοπρεπεσάτην και άκριβή διασάφηση; και τοι Πυθαγόρας ο έν Σάμη και Θαλής ο Μιλήσις, εν έυαριθμητον έν Αίγυπτω διατέριφότες καιρόν, συλλεξάμενοι τε τὰ ένείθεν· και μαθημάτων άθρησιν ήν έσχηκέναι λέγονται συναγηγεροότες, εις τήν ένεγχεσαν άνεκομίζοντ. και μήν και αυτός ο Αρίσων Πλάτων έν τώ Τιμαίω, αρι. 3. Φησι, Σόλωνα τον Αθήνησιν άφικέσθαι μέν εις τήν Αίγυπτίων· πυθέσθαι δέ τινω των αυτόθι ψευδοπροφητών ήγχεν ιερέων λέγοντι· ω Σόλων, Σόλων, Έλληνες έσε παίδες αείγέρων δέ Έλλην εν έσι, νέοι τε τας ψυχας άπαντες, εδεμίαν γάρ έν έαυτοίς έχετε παλαμάν δόξαν· εδε μάθημα χρονω παλαμόν εδεν· άλλι υμάς λεληθε δια τó επί πολλας γενεας γραμμασι τελευτάν άφώνος. Αλλι οίμαι και δια τςτων κατίδοι τις άν άρχαιοπρεπη τὰ Χριστιανών· έπω μέν γάρ γραμμάτων επίσημη παρα τοίς Έλλησιν ήν, Κάδμω μόλις αυτά διακομίσαντι έν Φοινίκης αυτοίς, έγέγραπτο δέ τὰ Μωσείως. πλην ότι Σόλων τε ο των Αθήνησιν έυρετής και μήν και αυτός ο Πλάτων, έν Αίγυπτω γεγονότες, υπέρ τς τι πλέον των άπάντων είδέναι δοκείν, πάντως πρ και αυτά τεθαυμάσασι τὰ Μωσείως. ότι δέ τοίς Έλλήνων ίσοριογραφοίς γνωριμώτατ ήν ο Μωσής, εξ αυτόν ών γεγραφασιν έξεσιν ιδείν. Πολέμων τε γάρ έν τή πρώτῃ των Έλληνικών ίσοριών διεμνημόνευσεν αυτός, και Πτολεμαίος δέ Μενδήσις, και μήν και Έλλάνικος και Φιλόχορος, Κάστωρ τε, και έτεροι προς τςτοις. Διόδωρος δέ πολυπραγμονήσας τὰ Αίγυπτίων, ακηκοέναι Φησι παρα των αυτόθι σοφών τὰ περι αυτός, γεγραφε δέ επί λέξεως έτως. μετὰ γάρ τήν παλαμάντς κατ Αίγυπτον βίς καλάσασιν, τήν μυθολογημένην γενέσθαι επί θεών και ήρώων, πείσαι Φασιν έγγραφοίς νόμοις πρώτον χρεσασθαι τὰ πλήθη, βίεν άνδρα και τή ψυχῃ μέγαν, και τώ βίω καινόταλον των μνημονευομένων παρα τοίς Ισδαίοις Μωσῆν, τον καλεόμενον Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἀπάσης ἀρετῆς ἐμπλεω γεγονότα Α καὶ θεῶν Ἰω Μωσέα, καὶ Θεὸν ὀνόμαζον ἀν-
 τὸν, τιμῶντες οἱ μὲν πρὸς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ τι-
 νές, ἢ τὰ χαρὰ μεμαθηκότες τὸ πρὸς αὐτὸν
 εἰρημένον, παρὰ τῆ ἐπὶ πάντως Θεῶ· ἰδὲ
 δέδωκά σε Θεὸν Φαραώ. Ἀρχαίτη μὲν
 ἐν πᾶσι οἱ μὲν περὶ τῆς καὶ μὴν ὅτι τῆς
 παρ' Ἑλλήσι τετιμημένης σοφίας, προανίσχη
 τὰ Μωσέως, καὶ ἔχθη τὴν δόξαν πρεσβυτέ-
 ραν, ἀποχρῶν ἡμῖν ἐξείργασαι λόγον, ἀνεπί-
 πληκτον ἔχων καὶ σαφῆ τὴν ἀπόδειξιν. Χρη-
 ναὶ δὲ Φημι μετὰ τῆς τὴν Ἑβραίων ἡμᾶς
 πολυπραγμονῆσαι δόξαν, ἢ ἐσχῆκασιν περὶ Β
 Θεῶ, καὶ τῆς τῆ κόσμου γενέσεως, ἦτοι κα-
 τασκευῆς· εἶθ' ἔτω καὶ τί τοῖς Ἑλλήνων ἔδοξε
 σοφοῖς, ἐμφανῆς καλαστῆσαι τοῖς ἐνλευξομένοις.
 Ἐνθα μὲν γὰρ τοῖς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς συμ-
 φέρουσαι λόγοις, ἐαυτῶν ὄντας ἀμείνους καλῶσι
 τις ἂν καὶ ὁμολογῆσας ἀλλήλοις· ἔνθα δὲ
 τῶν οἰκειῶν ἕκαστος εὐρημάτων ποιεῖται τὴν ἀ-
 πόδοσιν, διαφορῆς τε ὄντας καὶ ἀλλοκότοις
 δόξαις καλαμεδύοντας καταδείξαι ῥᾶον. ἔ γὰρ
 ἦν ὅλως καλαθρεῖν δύνασθαι τὰ ὑπὲρ νῦν
 καὶ λόγους τῆς ἐν ἡμῖν, μὴ ἔχῃ τῆ πάντων
 κρατῶν Θεῶ, καὶ Φῶς ἐνιένῃ εἰς νῦν, καὶ C
 σοφίαν ἐνικλονῶν, καὶ γλώσσαν ἐυρύνοιν.
 καὶ τιτῶν ἀπορρήτων περὶ αὐτῆ κατὰ γὰρ τὸ ἐγ-
 χωρῶν ἐφίενῃ αὐτοῖς· καὶ νοεῖν καὶ φράσαι.
 Προς γένοντο δ' ἂν ὅχι ἀδιακρίτως ἀπασιν
 ἢ τοιαύδε χάρις, ἐκείνοις δὲ μᾶλλον, οἵπερ ἂν
 εἶεν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπέκεινα παθῶν ἢ γεώ-
 δος ἀκαθαρσίας ἀπηλλαγμένοι, ἀρῆοί τε τὸν
 νῦν, ἢ τῶν εἰς εὐσέβειαν ἀνδραγαθημάτων ἐπι-
 σήμονες, καὶ πρὸς γὰρ τῆς ἡμᾶς καλαστῆγῃ
 λέγων ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ Φωνῆς τῆ Δα-
 βίδ· σχολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ
 Θεός. καὶ μὴν καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησῆς ὁ Χρι- D
 σός. μακάριοι οἱ καθαρσοὶ τῆ καρδία, ὅτι αὐτοὶ
 τὸν Θεὸν ὄψονται. Ὁρῶν δ' ἂν ἢ ὑπὲρ πάν-
 τα φύσις ἔ τοῖς τῆ σώματι ὀφθαλμοῖς, ἀλ-
 λά τοῖς ἔσω καὶ κενρυμμένοις τοῖς διανοίας ὀμ-
 μασι, ἰσχνόντε καὶ ἀκρεβῆς ἐνείσης αὐτῶ τὸ
 περὶ ἐργον καὶ ταῖς ὑπὲρ ἀφθῆσιν φαντασίας,
 τὰς τῆς θεοπλίας ἐλπίσεως αὐγάς. οἱ μὲν ἐν ἔξ
 Ἀδάμ καὶ μέχρι τῆ Νῶε γεγονότες ἄνθρω-
 ποι, Θεὸν ἕνα τὸν Φύσιν καὶ ἀληθῶς τῶν ὁ-
 λων δημιουργόν, καὶ κύριον τετιμήκασιν.

Cum enim omni virtute cumulatissi-
 mum conspicarentur Mosem, Deum,
 ipsum appellarunt, quem nonnulli ut
 opinor apud Aegyptios colerent, in-
 super gnari supremum Deum ei hæc
 dixisse: *ecce dedi te Deum Pha-* Exod. 4.
raoni. Igitur de antiquitate satis su-
 perque uti reor, & quod scripta
 Moysi, illa quæ in honore fuit apud
 Græcos sapientiæ tempore superiora
 sunt, habentque famam antiquiorem,
 oratio nostra demonstratione quæ re-
 dargui nequeat vsa, abunde decla-
 ravit. Post hæc optimum factu mihi
 videtur & in Hebræorum opinio-
 nem quam de Deo, deque creatio-
 ne & opificio mundi habuerunt,
 inquirere, proindeque quid Græco-
 rum sapientes ea de re senserint, his
 qui nostra legent manifestum facere.
 Vbi enim diuinæ scripturæ sermoni-
 bus congruunt, videre est eos & seip-
 sis præstantiores & inter se consen-
 tientes; vbi vero sua quisque com-
 menta promit, dissidentes & absur-
 dis opinionibus velut temulentos ac
 deliros facile deprehendas. Neque
 enim omnino in eorum potestate si-
 tum erat, quæ supra mentem supraque
 captum sunt, intueri; nisi Deo ducente
 dirigenteque rationem, & animo fa-
 cem allucente, & sapientiam ingene-
 rante, & linguam explicante, denique
 arcana de ipso, quantum humana-
 mens potest, & cogitare & eloqui, per-
 mittente. Verum talis gratia haud in-
 differenter omnibus contigerit, sed
 illis duntaxat, qui voluptatibus at-
 que affectibus carnis superiores, ani-
 mo integri, necnon strenua pietatis
 documenta expromere docti, terre-
 nam illuuiem atque sordes deposue-
 rint. Ad quæ nos exstimulat ipse vni-
 uersi parens Deus ore Davidis hæc
 dicens: *attendite & cognoscite quod* Psal. 45.
ego sum Deus. Et quidem Dominus
 noster Jesus Christus: *Beati puri* Matth. 5.
corde quoniam ipsi Deum videbunt.
 Est autem conspicabilis suprema om-
 nium natura non corporis oculis,
 sed internis & absconditis intelligen-
 tiæ luminibus, quæ acrem & accura-
 tam ingenerat curiositatem, & ra-
 dios Dei visionis sensu maiores at-
 que potentiores, imaginatione attra-
 hit. Igitur omnes ab Adamo vsque
 ad Noë nati mortales, Deum natu-
 ra vnum, & vere rerum omnium
 architectum ac dominum coluerunt;

traducitur enim nullus tanquam alios Deos & damonas impuros veneratus. Post diluuium autem, & turris constructionem, & linguarum differentias, qui per vniuersam terram dispersi erant & ipsi dissentientem de Deo opinionem habere. Cum enim a veritate animum abduxissent, eumque rebus momentaneis & caducis corporisque voluptatibus adiecissent, facile in absurdissima quæque lapsi sunt, & de Deorum multitudine errorem atque crimen velut inter se partiti sunt. Hi enim cælum coniectarunt esse Deum, illi solem & lunam, prætereaque sidera & mundi elementa, ignem & aquam, aërem & terram, ex quibus singula composita feruntur: alii rursus in vltimam inscitiam deuoluti eo confusionis deuenere, ut & templa ædificarent & delubra materia sumptuosissima ipsis hominibus, sedesque sacras & columnas ponerent, quibusque mortuis illacrymassent, pro Diis eos haberent, libationibusque & sacrificiis colere sustinerent. Sunt & plurimi mortaliū, qui gloriam, vni Deo debitam ac conuenientem, ipsis mundi elementis attribuunt, cui doctrinæ addicti omnium maxime Chaldaei motus astrorum curiosissime rimantes dimetiuntur, & volatus auiam in vsus vaticiniorum obseruant. Sed, vti iam dixi, ab illorum absurditatibus & insaniis abhorrebat diuinus Abraham: neque enim æquum censebat supremam atque omnia supergressam Dei naturam in rebus quæ sub sensum & oculos cadunt collocare; neque rursus illam intra res creatas includendo a veritate deerabat: verum referens multo altius, & supra cuncta quæ ortum habuerunt statuens, merito & admirationi cunctis, & numini quoque acceptus erat, ita vt is, de quo deinceps quæritur, Deus illi sese manifesto videndum daret. Videamus igitur, quis porro successorum Abrahamæ locuples sit & idoneus testis ad probandam fidem atque persuasionem, quam progenitor ille habuisse perspicitur. Certe ad id suffecerit Moses, ab eo ducens originem, qui, quæ illum olim sensisse noverat, ipse & tenere voluit, & scriptis consignauit.

Α διαβέβληται γὰρ εἰς ὡς θεοῖς ἑτέροις προσενευκῶς, ἢ δαίμοσιν ἀκαθάροισ ἀναθεῖς τὸ σέβας. Μετὰ δὲ γε τὸν καλακλυσμὸν καὶ τὴν τῆς πύργου καλασκευὴν, καὶ τῶν γλωσσῶν τὰς διαφορὰς, ἀσύμβατον καὶ ἀπλήν ἐσχήασιν τὴν περὶ Θεῶ δόξαν, οἱ ἀναπᾶσαν τὴν γῆν καλεσμεδασμένοι. ἀποστήσαντες γὰρ τῆς ἀληθείας τὸν νῦν, καὶ τοῖς προσκάρτοις ἀπλὸν καὶ ἐπιγείοις πράγμασι, καὶ τῆς τῆς σώματος ἡδονῆς ἐνορμίσαντες, εἰς πᾶν ὅτιεν καλώχουλο τῶν ἐκλοπολάτων, καὶ οἶον διεμοιρήσαντο τῆς πολυθέου πλάνης τὰ ἐγκλήματα. οἱ μὲν ἔν τῶν ἔρανον ὑπέλοπασαν εἶναι Θεὸν, ἥλιον δὲ καὶ σελήνην ἑτέροι· καὶ προσέτι τῆς ἀέρας, καὶ τὰ τῆς κόσμου σοιχεῖα, πῦρ τε καὶ ὕδωρ, ἀέρα καὶ γῆν ἐξ ὧν τὰ καθ' ἑκάστα συντεθείσθαι λέγεσθαι. ἑτέροι αὖ πρὸς τὴν ἀπασῶν ἐσχάτην ἀμαθίαν ὠλιόδηκότες, χυδαιότητος εἰς τῆτο καλώχουλο λογισμῶν, ὡσεὶ καὶ νεῶς ἀναδείμασθαι, καὶ τεμένη περιεργασμένα τῆς τῶν ὑλῶν πολυελείας ἔδη τε ἱερὰ ἀπλοῖς ἐνιδρύσθαι καὶ σήλας ἀνθρώπων, καὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἐπιδακρύσαντες, καὶ τῆς ἡγεῖσθαι Θεῶς σπονδαῖς τε ἀπλοῖς καὶ θυσίας γεραίρειν ἀπολομαῖν. πλείσοι μὲν ἔν ὅσοι κατὰ τὸ βίον οἱ τὴν μόνω πρέπασαν τῶ Θεῶ δόξαν, τοῖς δὲ κόσμω σοιχείοις ἀνάπλοτες. ἐνήσκηνται δὲ τοιαύτη γραφῆ τῶν ἄλλων μάλιστα Χαλδαῖοι, καὶ περιεργώτατα μὲν τὴν τῆς ἄσρων ἀναμετρεῖσθαι κινήσιν, οἰωνῶν δὲ πλήσεις μαυλείας ποιῆσθαι πρόφασιν. Ἄλλ' ὡς ἔφην ἡδὴ τῆς ἐκείνων ἀσυνεσίας διάφορο ἦν ὁ θεοπέσι. Ἄβραάμ· εἰ γὰρ ἤξισ τοῖς ἐναῖδησθαι καὶ ὁρατοῖς ἐναριθμοῖν ποιῆσθαι Φιλῆν, τὴν ἀνωλάτω τε καὶ πανλὸς ἐπέκεινα τῆς Θεῶ φύσιν, ἔτε μὴν τοῖς κλισμασιν ἀπλήν ἐγκαλακλείων, τῆς ἀληθείας ἡμάριανεν· ἀνακομίζων δὲ μάλλον ὑψῆ, καὶ πανλὸς τῆς κενληρωμένω πρὸς γένεσιν ἀνωλάτω τίθει, εἰκότως ἐθαυμάζετο ταύτη τοι καὶ προσελήφθη παρὰ Θεῶ· ἐμφανῆ γὰρ εἰαυτὸν ἀπλοῖ καθίσθαι, λοιπὸν ὁ ζήσμεν. Ἰδωμεν τοίνυν ὁποῖαν ἔχων ὁραται τὴν δόξαν ὁ προπάτωρ Ἄβραάμ· εἴτα τίς τῶν μετ' ἐκείνον ἀξίόχρεως εἶσθαι πρὸς διασάφισιν τῆς ἐνέσσης ἀπλοῖ πίσεως τε καὶ δόξης. ἀλλ', οἶμαι, πρὸς τῆς ἡμῶν ἀρεσείων ἀν ὁ Μωσῆς, ὁ ἀπλοῖ γεγονώς ἀπόγονος, καὶ ἀπερ' ἐγνωπεφρονηκότα, ταῦτα καὶ ἀπλοῖ καὶ φρονεῖν ἀξίων, καὶ γραφῆ παραδός.

ἔκριντο τὸ τὴν γενέσεως συνιθεὶς βιβλίον, ἔφη
 μὲν ὅτι πεπορθηκασί τινες τὰ Σοδομίων, εἶτα
 δορυληπτοὺς ἔχοντες ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις τὸν Λῶτ,
 ἔχαρυν μὲν ὡς νενικηκότες, ἐσφάλλοντο δὲ τῆς
 ἐλπίδος, ἀδοκίμως, αὐτοῖς ἀντεξάγοντο τὸ
 Ἄβραμ, ἢ ἡρηκότος μὲν κατὰ κράτος, ἀπαλ-
 λάττοντος δὲ τῆς ἀχμαλωσίας τῆς ἀπαξ ἐνει-
 λημμένους. ἐπειδὴ ὁ ὑπέσχετο ἀπὸ τῆς κοπῆς
 τῶν πέντε βασιλέων, γέγραπται γὰρ ὡδί. ἔδειξε
 μὲν αὐτῷ λέγων βασιλεὺς Σοδόμων ὁ Χοδολο-
 γομόρ. δός μοι τὰς ἀνδρας, τὴν δὲ ἴσπον λά-
 βε σεαυτῷ ὁ δὲ, μισθὸν ἀνδραγαθημάτων. τὰς
 ἑτέρων ἔκριντο ζήμιας σὺ ἀνασχόμενος, ἀπώμοτον
 ἐποίησε τὸ χρῆμα, λέγων· ἐκλενῶ τὴν χεῖρά
 μου πρὸς τὸν ὑψιστον. ὃς ἐκίσε τὸν ἔρανον ἢ τὴν
 γῆν· εἰ ἀπὸ σπαρτῆς ἕως σφαιρωτῆρος ὑπο-
 δημαί, λήψομαι ἀπὸ πάντων τῶν σῶν· ἵνα
 μὴ εἴπης, ὅτι ἐγὼ ἐπλάτησα τὸν Ἄβραμ,
 ἐσεφάνη ὁ αὐτὸν ὡς νενικηκότα. καὶ ὁ βασιλεὺς
 Σαλήμ, τρεῖσι Μελχισεδεκ ἐὺλόγησε λέγων.
 ἐὺλογημένος Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψιστῷ ὃς
 ἐκίσε τὸν ἔρανον καὶ τὴν γῆν. καὶ ἐὺλογητὸς ὁ
 Θεὸς ὁ ὑψιστός, ὃς παρέδωκε τὰς ἐχθρὰς σου
 ὑποχειρῆς σοι. ἀποσέλλων δὲ τινὰ τῶν ἐπιη-
 δείων, ἦτοι τὴν εὐνεστάτων οἰκείων, εἰς τὴν μέ-
 σην τῶν πόλεων, καὶ νυμφαγωγὸν πρὸς ἀτ-
 των γενέσθαι τῷ Ἰσαὰκ, ὀρκισθῆναι σε, Φησὶ, τὸν
 Θεὸν ὃν ἔρανον, ἢ τὸν Θεὸν τῆς γῆς. ἕνα δὴ ἔν
 καὶ μόνον ἠδὲ Θεὸν, ὡμολόγητε εἶναι σαφῶς ὁ
 θεσπέσιος Ἄβραμ ὑψιστὸν τε αὐτὸν ὠνόμαζε καὶ
 τὸ ὅλων δημιουργὸν τῶν ἐν ἔρανο καὶ τῶν ἐπὶ
 γῆς. Οὐκ ἔν τὸ ὑψιστός σὺ ἀμείνων, ἔστε μὲν
 ὡς ἐν τόπῳ νοούμενον, ἔστε ὁποῖον ἂν τις κατὰ
 σῶμα λάβοι, ἀλλ' ἐν τῷ τοῖς πᾶσι ἐφεσάναι
 θεοπρεπῶς πεποιθῆσθαι δὲ παρ' αὐτῶ, τάτε ἐν
 τοῖς ἔρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αὐτὸ ὃ τὸ σε-
 ρῆμα, καὶ μὲν τοὶ τὴν γῆν, αὐτὸ δὲ Φημι
 τὸ σοιχεῖον. Εἰ δὲ πάντα γέγονε παρ' αὐτῶ; πάν-
 τως πᾶ καὶ ἕτερος παρὰ πάντα ἐσὶ ἕτερος δὲ
 κατὰ φύσιν, ἐπεὶ μήτε γενητὸς, μήτε μὲν ἐξ
 σὺ ἀπὸ ἐσὶν, ἀγέννητος δὲ μάλλον καὶ αἰδιός,
 καὶ χρόνος πᾶντος πρεσβύτερος, καὶ τὸ ὅλων ἀρ-
 χή. Θεὸν μὲν ἔν ἕνα, καθάπερ ἔφην ἀρετίως,
 ἠδὲ τε ὄντα σαφῶς ὁ θεσπέσιος Ἄβραμ, αὐτῷ
 τε καὶ μόνῳ τὴν καθαρὰν, καὶ ἀβέβηλον ἐ-
 ποιῆσε λατρείαν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ καιρὸς εἰς ἐπί-
 δοσιν αὐτῶ τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων ἠκόνησε τὴν

A Conscribens itaque librum Geneleos
 ait a quibusdam Sodoma esse expugna-
 ta, qui una cum ceteris Lot bello ca-
 ptum habentes, ceu potiti victoria
 gaudebant, spe vero sua falli sunt,
 nimirum Abrahamo ex improviso in-
 illos ducente, & summa vi vincen-
 te, eosque qui capti iam fuerunt li-
 berante. Postquam vero rediit a stra-
 ge quinque regum, sic enim scriptum
 est, orabat eum rex Sodomorum
 Chodologomor, dicens; *Da mihi vi-*
 ros, tibi vero equos retine. Is vero
 cum in mercedem praclare gestorum
 aliena damna ferre nollet, cum de-
 ieratione rem abnuit, inquit; *At-*
 tollam manum meam ad celsissi-
 mum qui condidit calum & ter-
 ram, si quicquam ex rebus tuis sum-
 psero a funiculo usque ad corrigiam
 calceamenti, ne dicere possis, ego
 ditavi Abraham; ipsum vero coro-
 navit ut victorem. Et rex Salem, hoc
 est Melchisedech, benedixit, dicens;
Benedictus Abraham Deo celsissimo
qui condidit calum & terram: & be-
neditus Deus celsissimus, qui tradi-
dit inimicos tuos in manum tuam.
 Mittens vero quendam ex necessa-
 riis suis, seu maxime fidum famulum
 in Mesopotamiam, ut Isaaco esset
 pronubus & nuptiarum conciliator:
astringam te, inquit, iureiurando per
Deum cali, & per Deum terra. Vnum
 igitur diuinus Abraham & solum
 nouerat Deum, ac manifesto fate-
 batur, ipsumque altissimum vocabat
 omnium quæ in calo & terra sunt
 opificem. Itaque celsitudo illa non
 sub sensum cadit, nec ut in loco con-
 cipitur, nec ut corporeum quid su-
 mitur, sed ejusmodi quod vniuersis
 conuenienter diuinæ naturæ præest,
 a quo facta sunt quæcunque in calo
 & in terra, ipsumque adeo firma-
 mentum, elementum inquam ipsum.
 Quod si vniuersa facta sunt ab ipso,
 prorsus utique diuersus est ab vniuersis,
 & diuersus secundum uaturam;
 quandoquidem neque genitus est.
 neque ex nihilo, sed potius ingeni-
 tus & aternus, omnique tempore anti-
 quior & omnium principium. Deum
 igitur vnum, uti modo dicebam, cer-
 to sciebat existentem diuinus Abra-
 ham, eique soli purum ac sincerum
 cultum exhibebat. Vbi vero progressu
 temporis exeruit sese animus ad profe-
 ctum eorum quæ recte jam apud se

Genef. 14.

conceperat, tunc certe multo efficacius de diuinitate loqui adortus: nec enim duntaxat quod vnus Deus & præter ipsum nullus alius sit, sed quod & in sancta atque consubstantiali Trinitate concipiatur, vnus & incorrupta natura perfectio ac complementum, edidicit. Solum vero vt in figuris & non accommodate ad sensum edocebatur. Cur ita? quia iis qui recens ad veritatis cognitionem vocati sunt, nec mentem eius speculationi assuefactam habent, inaccessum quodammodo videtur & reapse est diuina visionis lumen. Indiget enim eiusmodi cognitio, erecta exercitata, perspicacique mente, atque insuper antegressa fide confirmata, quæquidem est stabile fundamentum & basis omnium de diuinitate sermonum. Quod confirmat nobis Esaias Propheta, dicens; *Nisi credideritis, neque intelligitis.* Quin vero recens applicantibus se ad tenues ita & limatas videlicet de Deo cogitationes, prorsus opus sit tecta, perque ænigmata & ambages procedente institutione, qui ambigere, quisquam possit? cum ne sapientes quidem Græcorum eam rem ignorauerint. Porphyrius sane, gloriam haud contemnendam humanioribus disciplinis apud eos consecutus, in primo de philosophorum historia tractatu, tale quiddam de famosis sapientibus, siue opinionem eam ex propria persuasione & vanitate indeptis, ait. Cum non possent primas species & prima principia sermone tradere, propter difficultatem concipiendi ea atque exponendi, progressi sunt ad numeros perspicua doctrina gratia, imitati geometras & grammaticos. Vt enim isti cum vellent tradere potestates elementorum, ipsaque elementa, accesserunt ad notas, has dicentes tanquam ad primam institutionem elementa esse, postremo vero & docent, hos characteres elementa non esse, sed per eos verorum elementorum notionem dari: & Geometra cum non valeant incorporeas species oratione demonstrare, ad descriptiones figurarum veniunt, dicentes hoc puta esse triangulum, cum non velint quidem esse triangulum id quod sub aspectum cadit, sed tale quid per quod notionem trianguli exhibeant. Et de primis quidem rationibus ac speciebus idem fecerunt Pythagorici, cum nequirent oratione tradere

Esai. 6.

A **διάνοιαν, τότε δὴ τότε, τῆς περὶ τῆς θεότητος λόγους ἰσχυρότερον ἐπαυδέελο· ἔγάρ τοι μόνον ὡς εἷς μὲν ἐστὶ Θεός, ἕτερος δὲ παρ' αὐτὸν ἔδειξεν διεμάνθανεν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν ἀγία καὶ ὁμοσσίῳ νοεῖται τριάδι, τὸ τῆς μιᾶς τε καὶ ἀκηράτης φύσεως πλήρωμα. Ὅς ἐν τύποις ἐστὶ μόνον, ἔχει δὲ καὶ ἀσθητῶς, ἐδιδάσκει δὲ διὰ ποῖαν αἰτίαν; ὅτι τοῖς ἄρτι κειλημένοις εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἐν ἐντριβῇ τοῖς ἐπ' αὐτῇ θεωρήμασι τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἀπρόσιτόν πως εἶναι δοκεῖ καὶ ἐστὶν ἀληθῶς, τὸ Φῶς τῆς θεοπλίας. δεῖται γὰρ ἡ τοιαύτη γνῶσις, βεβηκότος τε νεῦ, καὶ γεγυμνασμένως, καὶ οὐ βλέπειν εἰδότη, καὶ προσέτι τῆτοις προεισοικισαμένως τὴν πίσιν· κρηπίς γὰρ αὐτῆ καὶ ἀκατάσεις ὑποβάθρα τῶν περὶ τῆς θεότητος λόγων. Καὶ πρὸς γε τῆτο ἡμᾶς ἐμπεδοῖ λέγων ὁ προφήτης Ἡσαίας, ἐὰν μὴ πισεύσητε, ἔδ' ἔ μὴ συνήτε. ὅτε δὲ δεῖ πάντως τῆς δι' ἀνιγμάτων παιδαγωγίας τοῖς ἄρτι προβάλλουσι ταῖς ἔτως ἰσχυαῖς, καὶ οἶονεὶ καλεῖρρνωσμένας ἐννοίας ταῖς περὶ Θεῶ δηλονότι, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; ἔδ' ἔ παρ' Ἑλλησι σοφῶν ἡγνοηκότων τὸ χρῆμα. Πορφυρίος γὰρ ἐπὶ παιδείᾳ κοσμητικῆς δόξαν ἔχων παρ' ἐκείνοις ἐν ἀγεννῇ, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τῆς φιλοσόφου ἰσορίας τοῖς τόντι φησὶ περὶ τῶν ὀνομασμένων σοφῶν, ἦτοι δοκησισοφίας ὑπόληψιν ἐσχηκότων. μὴ δυνάμενοι γὰρ, φησὶ, τὰ πρῶτα εἶδη καὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς σαφῶς τῷ λόγῳ παραδῆναι, διὰ τε τὸ δυσπερινόητον αὐτῶν καὶ δυσέξοισον, παρεγένοντο ἐπὶ τῆς ἀριθμῆς, εὐσήμως διδασκαλίας χάριν, μιμησάμενοι τῆς γεωμέτρως καὶ τῆς γραμματικῆς ὡς γὰρ ἔτοι τὰς δυνάμεις τῶν σοικείων, καὶ αὐτὰ ταῦτα βεβημένοι παραδῆναι παρεγένοντο ἐπὶ τῆς χαρακτῆρας, τῆς τῆς λέγοντες ὡς πρὸς τὴν πρώτην διδασκαλίαν σοικεία εἶναι, ὑπερον μὲν τοι καὶ διδάσκουσιν, ὅτι ἔχει ἔτοι σοικεία εἰσὶν οἱ χαρακτῆρες· ἀλλὰ διὰ τῆτων ἐννοια γίνεσθαι τῶν πρὸς ἀλήθειαν σοικείων· καὶ οἱ γεωμέτρως μὴ δυνάμενοι τὰ ἀσωματοειδῆ λόγῳ παρασηῆσαι, παραγίνουσαι ἐπὶ τὰς διαγραφὰς τῶν σχημάτων, λέγοντες εἶναι τρίγωνον τὸδε, ἔτῆ βεβημένοι τρίγωνον εἶναι, τὸ ὑπὸ τὴν ὄψιν ὑποπίπτον, ἀλλὰ τὸ τοῖς τόν καὶ διὰ τῆς τὴν ἐννοια τῆς τριγώνως παρισῆσι. Καπὶ τῶν πρώτων ἐν λόγων, καὶ εἰδῶν, τί αὐτὸ ἐποίησαν οἱ Πυθαγόρειοι, μὴ ἰσχύοντες λόγῳ παραδῆναι**

μ. 2 8. 34. 32. 34.

τὰ ἀσωμάτωιδῃ καὶ τὰς πρῶτας ἀρχάς, A
 παρεγένοντο ἐπὶ τὴν διὰ τῶν ἀριθμῶν δή-
 λωσιν, καὶ ἔτω τὸν μὲν τῆς ἐνότητος λόγον, καὶ
 τὸν τῆς ταυλότητος, καὶ τὸν τῆς ἰσότητος, καὶ τὸ αἴτιον
 τῆς συμπνοίας, καὶ τῆς συμπαθείας τῶν ὅλων,
 καὶ τῆς σωτηρίας, τὰ κατὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔ-
 χοντο ἐν προσηγόρευσαν. Οὐκ ἔν ἐπειδὴ περ
 δυσέξοισάτε ἐστὶ καὶ δυσέκφραστα, καὶ ἔχ ἔτοι-
 μα πρὸς τὸ καλαθεῖν τὰ τῆς θεότητος ἴδια
 καὶ ἐξάρητα, καὶ οἵπερ ἂν περὶ αὐτῆς γένοιτο
 λόγοι σμικρὴ νομιδῇ, καὶ τῆς ἀξίας ὄντες κα-
 τόπιω, ἀλοῖεν ἂν, διὰ σχημάτων καὶ τύπων τῶν B
 ἐναργετέρων ὡς ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν ἀνίγματι
 τὰ περὶ αὐτῆς μαθαίνομεν. ἔτω φημέν πε-
 παιδεύσασθαι τὸν θεσπέσιον Ἀβραάμ· γέγραπται
 γὰρ ὡδὶ περὶ αὐτῆ, ὡφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς
 πρὸς τῇ ὄρῳ τῇ Μαμβρῇ καθημένῃ αὐτῆ·
 ἐπὶ τῇ θύρῃ τῆς σκηνῆς αὐτῆ μεσημερίας, ἀνα-
 βλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆ εἶδε, καὶ ἰδὼν
 τρεῖς ἄνδρες εἰσῆκεισαν ἐπάνω αὐτῆ, καὶ ἰδὼν
 προσέειπεν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἀπὸ τῆς
 θύρας τῆς σκηνῆς αὐτῆ, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ
 τὴν γῆν, καὶ εἶπε, κύριε, εἰ εὖρον χάριν ἐναν-
 τίου σου, μὴ παρέλθῃς τὴν παῖδά σου, καὶ μεθ' ἑτε-
 ρα· εἶπε δὲ, φησὶ, πρὸς αὐτόν· πῶς Σάρρα ἡ
 γυνὴ σου; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἰδὼν ἐν τῇ σκη-
 νῇ· εἶπε δὲ, ἐπαναστρέφων ἡξῶ πρὸς σε, κατὰ
 τὸν καιρὸν τῆτον εἰς ὥρας, καὶ ἔξω τὸν Σάρρα ἡ
 γυνὴ σου. Ἰδὼν δὲ μάλα σαφῶς, ὡφθαί μὲν
 αὐτῷ φησὶ τὸν θεόν, εἶναι γεμὴν τῆς ἐωραμέ-
 νης, ἄνδρας τρεῖς, προσθέοντα δὲ τὸ θεσπέσιον
 Ἀβραάμ ἔχ ὡς τρισὶν εἰπεῖν, κύριε, εἰ εὖρον
 χάριν ἐναντίον ὑμῶν, μὴ παρέλθῃτε τὸν παῖ-
 दा ὑμῶν, κύριον δὲ μοναδικῶς ὀνομάζοντα τῆς
 τρεῖς, ὡς ἓνα παρ' ἑαυτῶν καλῶν ἀξίον, ἐπεὶ
 καὶ ὡς εἰς ὄντες οἱ τρεῖς, ἔφασκον ὡς ἐν προ-
 σάπτῃ πάλιν ἐνός, πῶς Σάρρα ἡ γυνὴ σου; καὶ D
 τὸ, ἐπαναστρέφων ἡξῶ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον εἰς
 ὥρας. Ἄθρῃ δὲ ἔν, ἄθρῃ τῆς ὀφθέντας αὐτῷ
 τρεῖς μὲν ὄντας καὶ ἰδιοσυτάτως ἕκαστον ὑφεικί-
 οντας, τῷ γε μὴν λόγῳ τῆς ὁμοσιότητος, εἰς ἓνα
 συνειλημμένους, καὶ τὰς διαλέξεις, ἔτω ποιῶ-
 σθαι σπευδασάντας. Ἀλλ' αἱ μὲν τῶν τοιούτων
 εἰκόνες ἀμυδραὶ πως εἰσὶ, καὶ πολὺ τῆς ἀληθείας
 ἠτλώμεναι· πλὴν τὸ χρεῖωδες ἔχουσιν εἰς χει-
 ραγωγίαν τὴν ἐπὶ γε φημὶ τὰ ὑπὲρ ἑνὸς καὶ
 λόγον· διανοίας γε μὴν ταῖς καθαρῶτάτας τὸ
 φῶς τῆς θεοπίας εἰσδύεται, καὶ ὡς ἀπὸ τῆς ἀσθητῶν

incorporeas species; atque ideo pri-
 ma principia, ad declarationem per
 numeros processerunt, & ita ratio-
 nem unitatis atque identitatis ac æ-
 qualitatis, causamque conspirationis
 & consensus conseruationisque uni-
 uersorum, dum se sicut ipsa & si-
 militer habet, vnum appellarunt.
 Quandoquidem igitur ipsa diuinita-
 tis proprietas & differentia est quid
 vix enarrabile, difficileque prorsus ad
 introspicendum, & quæcunque de illa
 habeatur oratio exilis admodum &
 infra dignitatem deprehendatur, eam-
 per figuras & typos efficaciores velu-
 ti per speculum aut ænigma edoce-
 mur. Sic denique diuinum illum Abra-
 hamum institutum asseneramus, quip-
 pe de illo ita scriptum est: *appa-*
ruit ei Deus ad quercum Mambræ se-
Genes. 18.
denti, ad fores tabernaculi ejus, cum
meridie adspiceret, suis oculis vidit, &
ecce tres viri steterant supra ipsum, &
conspicatus in occursum eis propera-
uit, proque foribus tabernaculi sui
humi prouolutus adorauit, dixitque,
Domine, si inueni gratiam coram te,
ne praterieris filium tuum, & post a-
lia dixit ad ipsum. Vbi Sarra est uxor
C
tua, ille respondens ait, ecce est in
tabernaculo: dixit vero, rediens ve-
niam ad te, & circa tempus illud op-
portune Sarra uxor tua filium habe-
bit. Ecce apertissime sibi visum esse
 Deum ait, fuisse vero tres homines
 conspectos, accurrentem porro diui-
 num Abrahamum non tanquam tri-
 bus dixisse: *Domini, si inueni gratiam*
coram vobis, ne praterieritis filium
vestrum, sed Dominum vnice vocan-
 tem tres, tanquam vnum, uti ad se di-
 uerterent, rogasse, quando & tan-
 quam vnus existentes tres velut ex
 vna persona dixerunt, *vbi est Sarra*
uxor tua, & illud: rediens veniam
circa hoc tempus mature. Cerne igitur
 cerne visos tres quidem existentes
 & propria vnumquemque subsisten-
 tia verbo consubstantialitatis subia-
 centes, in vnum comprehensos, ac
 ita colloquia inter se data opera mis-
 centes. Sed hujusmodi imagines obscu-
 ræ quodammodo & multum infra ve-
 ritatem sunt, nisi quod alicui vsui sunt
 ad nos quasi manu ducendos in earum
 rerum cognitionem, quæ mentem &
 orationem exuperant: quippe purissi-
 mis duntaxat mentibus diuinæ visionis
 lumen illabitur, ac tanquam ab iis quæ

fenfum cadunt, ad ea quæ sensu nostro & vi rationis longe maiora sunt, euolamus. Vna est enim consensu omnium diuinitatis natura, quæ super omnes, per omnia & in omnibus est: per intellectum vero extenditur in sanctam, venerabilem & consubstantialem Trinitatem, in Patrem inquam & Filium & Spiritum sanctum: nisi quod etsi subsistunt unaquæque dictarum personarum per se, existentes reapse & vere id quod esse dicuntur, tamen consubstantialitatis ratio in indifferente casu naturam colligit: genitus est enim Filius ex patre, estque in ipso & ex ipso naturaliter, procedit, etiam Spiritus proprius existens Dei & patris & similiter filii: sanctificat enim Deus pater per ipsum id quod sanctificari aptum est. Non igitur ignorauit progenitor noster Abraham adoratum in sancta Trinitate terræ & cali omniumque rerum architectum, penes quem vniuersa est potestas, nec ab eo deducti Isaac & Iacob aliter senserunt, sed paternæ virtutis vestigia insistentes, eius quoque fidem ardentem secuti sunt. Quinetiam beatus Moses in libro Genesios de illis nobis enarrans, apparuisse ait & Iacob vniuersi creatorem Deum, eum ad opimas spes erigentem, dixisseque: *Ego sum Deus Abraham patris tui & Deus Isaac.* Fatebatur & ipse Iacob, dicens: *Si dederit mihi Dominus panem ad manducandum, & vestem ad induendum, erit mihi Dominus in Deum.* Et hæc quidem de istis satis. De cætero vero arbitror traducendam orationem, ad diuinum Mosem, qui & ipse vnum natura & veritate prædicat Deum, non ignarus videlicet per quem vniuersa in lucem prodierint, callensque viuente Deum, & Verbum eius hypostaticum, & in Deo atque ex ipso Spiritum sanctum viuificantem, qui per illud creaturæ mittitur. Dixit enim *Deum in principio fecisse calum & terram,* compendiosius & paucis his verbis, ipsum vniuersi genitorem indicans, mox explanat rem & ostendit per Verbum viuens omnia regentis Dei, ea quæ ante non extitissent, in existentiam naturæ produsse, & viuificari in spiritu. *Dixit enim Deus, inquit ille, fiat lux, & facta est lux: fiat firmamentum in medio aquæ, & sic factum est:*

Genes. 28.

Genes. 1.

Aντιπλάμεθά πως πρὸς τὰ ἀσθήσεως ἀνωτέρω, καὶ λόγων τῶν ἐν ἡμῖν τὴν δύναμιν ὑπερκείμενα. Μία μὲν γὰρ ἐστὶν ὁμολογημένως Φύσις Θεότης, ἢ ἐπὶ πάντας τε καὶ διὰ πάντων ἢ ἐν πᾶσι, καλευρύνεται δὲ νοητῶς εἰς ἀγίαν τριάδα σεπλὴν τε ἢ ὁμοόσιον, εἰς τε Πατέρα, Φημί, ἢ μὲν τοι ἢ τὸ Υἱόν, ἢ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα πλὴν εἰ ἢ ὑφ' ἐσθήσεως ἰδικῶς τῶν ὀνομασμένων ἑκάστον, τῶν ὑπάρχον κατὰ ἀλήθειαν, ὅπερ εἶναι ἢ λέγεται, ἀλλ' ὅγε τῆς ὁμοοσιότητος λόγος, εἰς ἀπαράλλακτον αὐτὰ συναγείρεται Φύσιν. γεγένηται μὲν γὰρ ὁ υἱὸς ἐκ τῶν πατρὸς, ἢ ἐστὶν ἐν αὐτῷ τε ἢ ἐξ αὐτῶν φυσικῶς, ἐκπορεύεται δ' ἢ τὸ πνεῦμα, ἰδίον ὄν τῶν Θεῶν καὶ πατρὸς καὶ ὁμοίως τῶν υἱῶν ἀγιάζει γὰρ δι' αὐτῶν τὸ ἀγιάζεσθαι πεφυκὸς ὁ Θεὸς ἢ πατὴρ. Οὐκ ἠγνόηκε τοίνυν ὁ προπάτωρ Ἀβραάμ, τὸν ἐν ἀγίᾳ τριάδι προσκυνῶμενον τὸν γῆς τε καὶ ἔρανος καὶ τῶν ὄλων δημιουργόν, ἢ τὸ κατὰ πάντων ἔχοντα κράτος, οἱ γε μὴν ἐξ αὐτῶν γεγονότες, Ἰσαάκ τε Φημί ἢ Ἰακώβ, πεφρονήμασιν ἔχ' ἐτέρως· ἀλλὰ τῆς πατρῴας ἀρετῆς κατ' ἴκν' ἰόντες τῆς αὐτῶν πίστεως γεγόνασι ζηλωταί. Καὶ γὰρ Μωσῆς ὁ μακάριος, ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κοσμογονίας τὰ περὶ αὐτῶν ἡμῖν ἐξηγῶμενος, ὡφθαί μὲν, Φησὶ, τῷ Ἰακώβ ἢ τῶν ὄλων Θεόν, ἐμπεδύλα δὲ πρὸς ἐλπίδας αὐτὸν ἀγαθὰς εἰπεῖν· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τῶν πατρῶς σου ἢ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ ὁμολογῶ δὲ ἢ αὐτὸς ὁ Ἰακώβ λέγων; εἰ δὲ μοι κύριος ἄρτον φαγεῖν, ἢ ἰμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἔσαι μοι κύριος εἰς Θεόν. Καὶ ταυτὶ μὲν ἀπόχρη περὶ αὐτῶν. Χρηναὶ δὲ Φημί καὶ αὐτῷ λοιπὸν ἐπαφείναι τὸν λόγον τῷ Θεοπεσίῳ Μωσῆϊ. ἕνα γὰρ ἢ αὐτὸς τὸν Φύσιν τε ἢ ἀληθῶς διακηρύττει Θεόν, ἐκ ἠγνοητικῶς τὸν δι' ἃ τὰ πάντα παρήκται πρὸς γένεσιν, τὸν ζῶντᾶ τε Φημί ἢ ἐνυπόστατον λόγον αὐτῶν, καὶ τὸ ἐν Θεῷ τε ἢ ἐξ αὐτῶν πνεῦμα ζωοποιόν, τὸ δι' υἱῶν, τῆ κτίσεως πεμπόμενον. ἔφη γὰρ ὅτι ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἔρανον καὶ τὴν γῆν, κεφαλαιωδέσσερον δὲ, ἢ ὡς ἐν βραχεῖ τῷ λόγῳ γενεσιουργὸν τῶν ὄλων ἀποφῆνας αὐτὸν ἐπεξεργάζεσθαι τὸ διήγημα, ἢ δέδειχεν ὅτι διὰ ζῶντος λόγου τῶν κρατῶν πάντων Θεῶν, παρήχθη πρὸς ὑπαρξίν τὰ ἐκ ὄντα ποτὲ, ζωογονεῖται δὲ καὶ ἐν πνεύματι. εἶπε Φησὶν ὁ Θεός, γενηθήτω Φῶς, καὶ ἐγένετο Φῶς, γενηθήτω σερῶμα ἐν μέσῳ τῶν ὕδατος, καὶ ἐγένετο ἔσως.

καὶ ἐφ' ἑκάστη τῶν γεγονότων κατίδοι τις ἂν, λέγοντα μὲν τὸν πατέρα, γεννηθῆτω τόδε τι τυχόν ἢ τόδε, παρακομίζοντα δὲ διὰ τῆς λόγου πρὸς γένεσιν ὅπερ ἂν βέβληται, μελλησμεῖ δὲ διαχα παλῶς. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τῆς Θεῆς καὶ ἐνεργῆς, καὶ εἰ κατανεύσειε μόνον, ἐστὶ τὸ δοκῆν. ἔφη δὲ ὅτι, ἢ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος, καὶ ἀκατασκευάστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεῆς ἐπεφέρετο τῆς ὕδατος, καὶ ἐκινε διαμνημονεύει καὶ μάλα σαφῶς πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιος πνεύματος, καὶ κατὰ τὴν φύσιν ἐτέρας ἐν ἁγία καὶ ὁμοσίῳ τριάδι τὴν μίαν καὶ φύσιν καὶ ἀληθῶς διακηρύττει θεότητα. Ὅτι γὰρ δὴ Σοδομίταις ἀφόρητα πεπλημμεληκόσιν ἐπήφθη τὸ πῦρ, ἐβρεξε φησὶν ἐπὶ Σόδομα πῦρ καὶ θεῖον κύριον παρὰ κυρίως· ἀλλὰ γὰρ κακῆνοις μέσον παρενεγκεῖν οἴμαι πρὸς φαῖν ἂν ἔγωγε τὸ ὅτι μάλα λυσίτελεσάτων τοῖς ἐντελευξομένοις. γέγραπται γὰρ ὡς περὶ τῆς τῆς ἀνθρώπου κατὰ φύσιν. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατὰ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατὰ ὁμοίωσιν. εἶτα μετὰ βραχέα, καὶ ἐποίησεν ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπον, κατὰ εἰκόνα Θεῆς ἐποίησεν, αὐτόν· εἰκὼν γὰρ ἐστὶ Θεῆς καὶ πατὴρ ὁ υἱός, πρὸς ὃν καὶ ἡμεῖς μεμορφώμεθα, καὶ τῶν ἐξ αἰρέτου ἢ ἀνθρώπου φύσιν πεπλάτηκεν· ἐνασράπτει γὰρ αὐτῇ τὸ κάλλος τῆς δημιουργήσαντος. εἶτα τί φαῖν ἂν, οἰτοῖς πρὸς ἡμῶν ἀντανισάμενοι λόγοις, καὶ ὑποπλαττόμενον μὲν τὴν εὐσέβειαν, διὰ γε τῆς συνομολογεῖν ὡς εἶη Θεός, εἰς τε καὶ μόνος· ἔμην ὅτι καὶ γεγένηκεν ἐξ ἑαυτῆς τὸν υἱόν. πρὸς τίνας ἔφη Θεός, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατὰ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατὰ ὁμοίωσιν; ἀρχὴ κατὰ λογικότητα ὡς αὐτῇ πρὸς ἑαυτὴν ἢ ἁγία τε καὶ ὁμοσίῳ τριάδι, τῆς περὶ τῶν λόγων ποιείται, οἷον ἐκ ἀκατάσκευτον τὴν τῆς ἀνθρώπου κατὰ φύσιν γενέσθαι παρὰ Θεῶν κατὰ δειξάει θελήσαντος τῆς πανσόφου Μωσέως, μονοῦ καὶ δὲ καὶ πρὸς βελίοις τελιμημένην. Σκέψεως μὲν γὰρ, ἢ ἐνδοιασμεῖ καὶ ἐρευνῆς τὸ ἐφ' ὅτι ἐκ, καὶ ἂν ὁ θεὸς καὶ ἀκήρατος δευθεῖν νῆς. ἀμα γὰρ τί βεβέβληται, καὶ τῶν ἐξ ὁμοίωσιν καὶ ἀδιαβλήτως ἔχον· τετίμηται ὡς ἔφη καὶ οἷον τισι πρὸς βελίοις ἢ ἀνθρώπου φύσιν. ἀλλὰ γὰρ μηδὲ τῆς τῶν ἀθέων ἀποσιγήσωμεν λόγους, φαῖν γὰρ ἂν ἴσως πρὸς ταῦτα εὐθύς, ἔγάρ ὡς περ αὐτὸς οἶς καὶ φρονεῖν ἀξιοῖς, τῶ ἰδίῳ λόγῳ καὶ τῷ πνεύματι λελάληκεν ὁ πατήρ, ἀλλὰ τοῖς μετ' ἑαυτὸν δευτέροις,

& in unoquoque eorum quæ facta sunt quilibet animadvertere possit dicentem Patrem, fiat hoc forte vel illud, producentem in generationem quicquid lubeat, interuentu verbi absque omni cunctatione. Viuens enim sermo Dei & efficax etsi innuerit solummodo, est quicquid visum fuit. *Dixit vero quod & terra non videbatur & inornata erat, & tenebrae super abyssum, & spiritus Dei ferebatur super aquas;* vnde & mentionem facit admodum perspicue Patris & Filii & Spiritus sancti, & per modos etiam alios in sancta & consubstantiali Trinitate unam naturam & vere prædicat Deitatem. Quod enim Sodomitis intoleranda delinquentibus immisit flammam, *pluit, inquit, in Sodomam ignem, & sulphur Dominus a Domino;* sed & operæ pretium duco, magno vsui legentibus futurum illud in medium proferre: sic enim scriptum est de hominis creatione: *Et dixit Deus, faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem.* Deinde paulo post, *Et fecit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum,* est enim imago Dei & Patris Filius, ad quem & nos per intellectum conformati sumus, & hoc quidem præ cæteris eximium diues hominum natura sortita est, irradiat enim ipsi creatoris pulchritudo. Quid ergo dicturi sunt qui aduersus nostras rationes insurgunt, simulantque pietatem, assentiendo Deum quidem esse unum & solum, sed nequaquam ex se filium genuisse. Cedo ad quos dixit Deus: *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram?* nunquid existimare cuius datur sanctam Trinitatem ipsam sibi hæc de illis verba facere, ceu demonstrare voluerit insipientissimus Moses hominum opificium a Deo non absque præuia consultatione susceptum esse, imo quasi præconsultationibus decoratum. Enimvero nusquam vlla in re consideratione vel addubitatione & scrutatione diuinus illibatusque indiguerit intellectus, quippe qui simul ac voluit aliquid, id recte ac ordine citraque reprehensionem se habere censendum sit; verum honorata est vt dixi quibusdam veluti præconsultationibus hominis natura. Sedenim nec atheorum silenda est oratio; forsitan enim ad hæc extemplo dixerint, non quem admodum tute sentis ac existimas, proprio verbo & spiritui locutus est Pater, sed Diis sibi minoribus & secundis,

idque manifestum est etiam Græco more philosophantibus, vnum censerent ac inconfesso esse Deum, vniuersi conditorem, & natura omnes superantem, a quo facti sint & producti ad generationem alii deinceps Dii, sub intellectum & sensum, vt ipsi loquuntur, cadentes. Dixit enim admodum perspicue Plato: Est mea quidem sententia distinguendum. Primum quid illud quod semper est natiuitatem non habens, & quid illud quod fit, non autem semper fuit: illud quippe & cognitione & sermone comprehendi potest, per se semper existens; hoc vero opinione, cum sensu rationis experte opinabile est, & fit quidem ac interit, non autem est semper: B nam id quod semper est nec habet generationem, summam & maiorem quam vt fieri possit denominat naturam, vniuersi inquam vere Deum: sic enim & ipse alicubi loquitur ad prophetam Mo-
 Exod. 3. sem: *Ego sum qui sum*: quod vero fit nunquam autem existens, est quod a non ente producitur ad generationem seu existentiam ineffabili quadam & captum exuperante vi, potentiaque eius Dei qui hoc vniuersum fabricatus est. Constat igitur, quod & satis clare mihi ostensum est, non ex solis nostrorum scripturis sacris, sed & iis, secundum quas isti & sentire & loqui consueuerunt, omnia a Deo producta esse: & dissimilem conditis ipse naturam sortitus est, subiacent enim, & sic omnino a natura comparatum est, vt id quod fit, sit faciente inferius. Quæ cum ita se habeant, quid sibi volunt illi qui suspicantur Deum vniuersi creatorem aliis Diis hæc locutum esse, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: si enim tanquam ad imaginem creaturarum animal in terris rationis capax voluit effingere, quid propriam ipsis confert faciem, *faciamus*, inquit, *ad imaginem nostram*? sin vero ad suam ipsius diuinissimam pulchritudinem conformari debere censuit, cur simul comprehendit aliorum mentionem, siue speciem, siue quomodocunque quis de istis recte loquatur? non enim in identitate naturæ & eminentiæ & dignitatis vnquam deputentur opifex & res creata, genita & ingenerabilis natura, incorrupta & corruptione obnoxia: siquidem non falso illud dici potest, omnino & vbicunque, omne quod generatum concipitur, interitui quoque ex necessitate subiacere. Diuinus enim Moses arcanis sancti Spiritus du-

Αὐτὸν ἐν μείοσι δὲ θεοῖς, ἢ ὅτι πῶς ἔχ' ἅπασιν ἐναργές, ὅτι καὶ τοῖς τὰ Ἑλλήνων φιλοσοφεῖν εἰωθόσι, ἕνα μὲν ἐδόκει Θεὸν εἶναι συνομολογεῖν, τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν, καὶ πάντων ἐπέκεινα κατὰ φύσιν, πεποιθῶς δὲ παρ' αὐτῶν, ἢ παρεῖχθαι πρὸς γένεσιν ἐτέρους τινας Θεούς, καθὰ Φασὶν αὐτοὶ, νοητῶς τε καὶ αἰσθητῶς. Καὶ γὰρ ἐναργέστατα Φησὶν ὁ Πλάτων· ἔστιν ἕν κατ' ἐμὴν δόξαν διαρετέον. πρῶτον τί τὸ ὄν, αἰεὶ γένεσιν δὲ ἔχει, ἢ τί τὸ γινόμενον, ὃν δὲ ἔδέε ποτε. τὸ μὲν ἔν γινώσκει μὲτὰ λόγον περιλήπτον αἰεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄν. τὸ δὲ αὐτὸ δόξῃ μὲν αἰσθησεως ἀλόγῳ, δόξασθον γινόμενον, καὶ ἀπολλύμενον, ὃν δὲ ἔδέε ποτε· ὃν μὲν γὰρ αἰεὶ, γένεσιν δὲ ἔχει τὴν ὑπερλάτην, καὶ τῶν πεποιθῶσαι κρείττονα κατονομάζει φύσιν. Φησὶ δὲ δὴ, τὸν τῶν ὅλων ἢ ἀληθῶς ὄντα Θεόν· ἔγω γὰρ πῶς καὶ αὐτὸς Φησὶ πρὸς τὸν ἱεροφάντην Μωσέα· ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὢν, τὸ δὲ γε γινόμενον, ὃν δὲ ἔδέε ποτε, τὸ ἐκ τῶν μὴ ὄντος παρενεχθὲν εἰς ὑπαρξιν, ἀρρήτως τινὶ ἢ ἀπερινοήτῳ δυνάμει, τῶν, τὸδε τὸ σύμπαν τεχνουργήσαντος Θεῶ. Ἄραρεν ἔν ὅτι καὶ μοι λίαν δέδεικται σαφῶς, ἔν ἐκ μόνων τῶν παρ' ἡμῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν αὐτοὶ ἢ Φρησὶν ἢ λέγειν ἐγνώκασιν, ὅτι πάντα παρεῖχθη παρὰ Θεῶ πρὸς τὸ εἶναι ἢ ἀσυμφυῖα τοῖς γεγονόσι αὐτὸς τὴν φύσιν ἀπεικλήρωσατο. ὑποκαθῆται γὰρ ἢ ἔστι πῶς πάντως ἐν μείοσι φυσικῶς τῶν ποιῶν τὸ ποιηθέν. ἔχοντ' δὲ ἔτως ἡμῶν τῶν περὶ τῶν λόγων· τί δὴ ἄρα Φασὶν οἱ θεοῖς ἐτέροις ὑποτοπήσαντες τὸν τῶν ὅλων φῶσαι Θεόν· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέρων, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. εἰ μὲν γὰρ ὡς πρὸς τὴν τῶν κτισμάτων εἰκόνα τὸ λογικὸν ἐπὶ γῆς ζῶον ἠθέλησε τελαουργεῖν, τί τὸ οἰκῆιον αὐτοῖς συνεισημοῖσι πρόσωπον, ποιήσωμεν λέγων ἢ κατ' εἰκόνα ἡμετέρων; εἰ δὲ δὴ πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἢ μόνον θεοπρεπέστατον κάλλος διαμορφῶσαι δεῖν ἐδοκίμαζε, τί συνεισδέχεται τὴν ἐτέρων μνήμην· ἤτοι τὸ εἶδ' ἢ ὅπως περ' ἄν τις τὰ περὶ τῶν εὔ λέγοι; ἔ γὰρ ἐν ταυλότητι φύσεως καὶ ὑπεροχῆς καὶ ἀξίας καταλογισθεῖεν ἂν δημιουργός τε καὶ κτίσις, γενητὴ καὶ ἀγένητος φύσις, ἀφθαρτος ἢ ὑπὸ φθορᾶν, εἰπερ' ἐστὶν ἔ διεψευσμένως εἰπεῖν, ὅτι πάντα τε καὶ πάντως, τὸ ἐν γενέσει νοούμενον ὑποκείοιτο ἂν καὶ τῶν καταφθειρομένων δεῖν. Μωσῆς μὲν γὰρ ὁ θεοπέσι τῶν τῶν ἁγίῳ Πνεύματι μύσα-

γωγίας πρὸς τὰ ἐσόμενα βλέπων, προενόησε
 ἢ καθ' ἡμᾶς, καὶ τινα τρόπον, ἐρῶ. ἐπειδὴ γὰρ ἐν
 Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι, τρεῖς εἰσι, ἐν
 ὁμοσίῳ νοεῖται τριάδι ἢ μία καὶ ἄφραστος καὶ
 ἀπεριωρήτος τῶ Θεῶ φύσις· ἵνα μὴ τις ἐκ τῆς
 πολλῆς ἀγαν ἀβελτηρίας, ἐφ' ἃ μὴ προσῆκε
 παρενηνεγμένος, καὶ εἰκόνα μὲν λέγοι καὶ ὁ-
 μοίωσιν τῶ Θεῶ, τὸν ἄνθρωπον πεποιῆθαι, ἔ-
 μὴν ἔτι καὶ τῶ υἱῶ. ἦν δὲ δήπερ καὶ τὸ ἔμπαλιν
 ὑπονοεῖν εἶκος, καὶ φάναι μὲν καθ' ὁμοίωσιν τῶ
 υἱῶ γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἔ μὴν ἔτι καὶ τῶ
 πατρὸς, προαναθρήσας, ὡς ἔφην, τὰς ἐξ' ὅτε
 παρὰ τινων ἐσομένας εὐρεσιλογίας, αὐτὴν ἔφη
 τὴν ἀγίαν τριάδα πρὸς ἑαυτὴν εἰπεῖν· ποιή-
 σωμεν ἄνθρωπον καὶ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ'
 ὁμοίωσιν, ἵνα πρὸς ὅλην νεότητά μεμορφωμέ-
 νος, δηλονότι νοητῶς, τὴν ἀπόρρητον ἰδέσθαι
 τοῦ Φύσις· οἱ δὲ καὶ τοὶ δοκησιοφῦνοι ἀγαν
 ὑβλῆς εἶναι τινας οἴονται ταυτὶ καὶ διὰ πλείστην
 ὄσπην ἐμβρολησίαν, ἀπρόσβλητον τῆς ἀληθείας
 ἔχοντες τὸ φῶς, ψευδανύμοις τισὶ καὶ νόμοις θεοῖς,
 εἰπεῖν αὐτὸν ἴσως διαλεῖνον τὴν φωνήν. Καὶ
 τοὶ πῶς ἔπερινοεῖν ἀξίον ὡς ἔκ ἂν ὁ φύσις
 δὴμιουργός, τῆς ἑαυτῶ δόξης καὶ ὑπεροχῆς τὸ ὑ-
 περφερέσ ἀξίωμα τῆ τῶν γενητῶν ἐχαρίζετο
 φύσις, καὶ ἔτι περ φημὲν βασιλευσάντα, πόθεν;
 ἀλλ' ὅτι τῶν πεποιημένων ἢ φύσις ἔκ ἂν ἀ-
 φίκοιτό ποτε πρὸς τὴν τῶν θεῶν ἀξιωματῶν ὑ-
 περοχὴν, ἔδ' ἂν οἰμαί τι καλαπλητῆσθε, καὶ
 τῶτο ἔσιωδῶς, τῶν ὅτι μάλιστα μόνη τε καὶ ἰδι-
 κῶς τῆ ἀφράστω φύσις πρὸς πεφυκότων ἐκλο-
 πον δὲ καὶ ἑτέρως τὸ θεοῖς ἑτέροις εἰπεῖν οἴεσθαι
 τὸν τῶν ὅλων βασιλέα καὶ κύριον, ποιήσωμεν
 ἄνθρωπον καὶ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίω-
 σιν. Τί γὰρ δὴ καὶ πεπονθῶς, συνεργάτας ὡσ-
 περ καὶ συλλήπτορας οἴονε τινας ἐποιεῖτο, ἐπὶ
 μόνῃ τῆ τῶ ἀνθρώπου καλασκευῆ, καὶ τοὶ τὴν
 ἄλλην ἀπασαν ἵλισιν ὑποσχεδιάσας, ἀγγέλους
 δὴ λέγω, καὶ κυριότηας, ἀρχὰς, ἐξουσίας, δυ-
 νάμεις νοεράς, ἔρανον τε καὶ γῆν, ἥλιον καὶ σελή-
 νην, ἀστρα καὶ φῶς, καὶ συλλήβδην ἀπαντα τὰ τε
 ἐν ἔρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆ γῆς; ἀρα γὰρ ἐκείνο
 φάη τις ἂν ὡς τὸ ἀναλι παθῶν, ἢ γῆν ἀπο-
 χρωσάν ἔκ ἔχων ἐνέργειαν τὴν εἰς τε τρεῖς, συν-
 εισδέχεται τῶς ἐπικρησόντας; καὶ τοὶ πῶς ἔτῆς
 ἐσχάτης ἀβελτηρίας, τὸ ἐπίκλημα γένοιτ' ἂν
 ὡδὲ τὸ τισὶν ἐλέσθαι φρονεῖν; πανθενὲς γὰρ τὸ θεῶ-
 ν, ἀύλοτελές, πρὸς πᾶν ὄντιν καὶ ἔδὲν ἀνήνυλον

A ctibus ad futura respiciens, rerum no-
 strarum curam habuit; quo vero modo
 aperiam. Quandoquidem enim in Patre
 & Filio & Spiritu sancto, hoc est, in con-
 substantiali colligitur Trinitate una &
 ineffabilis & incomprehensa Dei natu-
 ra; nequis forte ex nimia vesania, quo
 minime oportuit præceptus abreptus, ad
 imaginem quidem & similitudinem
 Dei hominem factum esse, sed non item
 Filii dicat: name conuerso locus sit al-
 teri conjecturæ, dicique possit, ad simili-
 tudinem Filii factum esse hominem, non
 item Patris; ideo prospiciens, ut dixi, fu-
 turas a nonnullis tricas, ipsam sanctam
 B Trinitatem ad seipsam dixisse ait: *Fa-
 ciamus hominem ad imaginem & simi-
 litudinem nostram*, uti ad totam con-
 formatus intelligatur, nimirum menta-
 liter ineffabilem diuinitatis naturam:
 alii persuasione sapientiae inflati hæc
 meras nugas putant, atque ex nimio
 stupore refugum a se veritatis lumen
 habentes, ipsum forte ad falsos & adul-
 terinos deos ista dixisse contendunt.
 Atqui æquum erat iis venire in mentem,
 nusquam esse ut natura opifex & crea-
 tor supremam suæ gloriæ & eminenti-
 æ dignitatem generatorum naturæ
 C temere impertiat: non quod inui-
 dia tangatur, qui enim istud? sed quia
 rerum creatarum natura nusquam ad
 diuinarum prærogatiuarum eminenti-
 am pertingere possit, nec quoad sub-
 stantiam saltem opibus iis ditescere,
 quæ proprie soli ac ineffabili naturæ
 competunt atque inhaerent. Alias quo-
 que absurdum est existimare vniuersi
 regem & dominum diis aliis dixisse,
*Faciamus hominem ad imaginem &
 similitudinem nostram*. Quid enim ei
 euenerat incommodi, ut administratos
 sibi ac veluti adiutores ad solam homi-
 nis fabricam assumeret? præsertim cum
 ex tempore reliquam omnem creatu-
 ram expediuisset, puta angelos, pote-
 states, principatus, dominationes, vir-
 tutes intellectiuas, cælum, terram, so-
 lem & lunam, astra & lumen, atque
 in summa quæcunque in cælo & in
 terra sunt: an enim aliquis hoc audeat
 dicere, quod imbecillitate aliqua affe-
 ctus, nec sufficientem ad id operis vim
 habens, assumit qui auxilientur? atqui
 hoc tantum animo concipere, qui non
 extremæ dementiae piaculum fuerit?
 Est enim omnipotens Deus, ac per
 se perfectus, & sufficiens ad quidli-
 bet, nihilque supra vires & actionem
 eius.

eius. Quare omissis ejusmodi nugis ad illud veniamus, pro rato habendum, in sancta & consubstantiali Trinitate ineffabilis Deitatis intelligi plenitudinem: nos vero conformati sumus ad veram & accuratissimam Patris imaginem, hoc est ad Filium, & in nostris animis diuina ipsius pulchritudo consignatur per sancti Spiritus participationem. Est enim in nobis, ut & ipse Filius: nam *Spiritus veritas est*, juxta id quod scriptum est. Sic nos sapientissimus vere instituit Moses, a quo diuersa non senserunt, qui fuere postea, sancti Propheta, & Apostoli, & Evangelista. Vnus idemque cernitur in omnibus de scientia Dei modus, neque quisquam eos vlla in re inter se pugnantem deprehenderit: nam cum Deum vere inuocarint, quae loquuntur omnia ex vno Spiritu sancto promanant; qua de re nec finit nos ambigere Dominus noster perspicue inter ipsos dicens: *non estis vos qui loquimini, sed Spiritus patris nostri loquens in vobis.* Persuasionem igitur & fidem de Deo jam olim a sanctis patribus per manus nobis traditam minime adulterinam habentes, ea gloriamur, neque iis qui e sanguine Israel sunt, tanquam ad illos pertinentem concedere solemus: longe quidem abest, cum & nos in filiis Abraham computemur. Sumus enim per promissionem filii, quod & persuadebit scribens Paulus: *Non omnes qui ex Israel, sunt Israel, nec quod utique sint semen Abraham, ideo omnino sunt filii, sed filii promissionis deputantur in semen.* Et plurima quidem alia supra dictis addere de sancta nostra religione & irreprehensa opinione, quam de praepotente omnium Deo hausimus, nullius negotii fuerit: sed quia ordinis & artis ratio postulat, uti singula disquisitiones suis temporibus referentur, illis tantisper omissis ad Graecorum ritus expendendos, & opinionones in vnoquoque accurate examinandas, me conuertam. Orpheum quidem Oeagrium ferunt omnium supersticiosissimum fuisse, & Homeri poemata tanquam tempore antiquiorem praenisse, hymnos & cantilenas falsis Diis composuisse, nec spernendam ex eo gloriam consecutum esse; deinde suis dogmatibus condemnatis, cum intellexisset se omissa via regia a recto tramite deerrasse,

Αὐτῶ. Λῆρον δὴ ἐν τὸν ἐν γε τρίτοις ἀφέντες, ἐπ' ἐκεῖνο ἴωμεν, ὡς χρὴ συνομολογεῖν ἐν ἀγία καὶ ὁμοσῖω τριάδι, τὸ τ' ἀφράστ θεότητος νοεῖσθαι πλήρωμα· μεμορφώμεθα δὲ ἡμεῖς, πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ ἀκείβεσάτην εἰκόνα τῆ Πατρὸς, τρεῖσι, πρὸς τ' Υἱόν, καὶ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς, τὸ θεῖον αὐτῶ κάλλος ἐνημαίνεσθαι, διὰ μετοχῆς τῆ ἀγίας Πνεύματι. καὶ γὰρ ἔστιν ἐν ἡμῖν, ὡς αὐτὸς ὁ Υἱός. τὸ γὰρ πνεῦμα ἐστὶν ἀλήθεια, κατὰ τὸ γεγραμμένον. ἔτι καὶ ἡμᾶς ὁ πάνσοφος ἀληθῶς μεμυσαγάγηκε Μωσῆς, καὶ ἔχ' ἕτεραί τινα παρ' αὐτὸν πεφρονήκασιν οἱ μετ' αὐτὸν γεγονότες ἅγιοι προφῆται, καὶ ἀπόστολοι, καὶ εὐαγγελισταί. Εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν πᾶσι τ' θεολογίας ὁράται τρόπος, καὶ ἐκ ἄντις εὗροι κατὰ τι γέν' ὅλων ἀλλήλοις μεμαχημένους· θεοκλυτήσαντες γὰρ ἀληθῶς, τὰ ἐξ ἐνὸς λαλῶσι τῆ ἀγίας Πνεύματος, καὶ πρὸς γε τῶ ἡμᾶς ἐνδοιάζειν ἐκ ἑᾶ, σαφέστατα λέγων ἐν αὐτοῖς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἔχ' ἡμεῖς ἐσὲ οἱ λαλῶντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆ πατρὸς ἡμῶν τὸ λαλῶν ἐν ὑμῖν. Τὴν τοίνυν ἀνάθειν καὶ ἐκ τ' ἀγίων πατέρων, καταβαίνουσαν εἰς ἡμᾶς, περὶ θεῶ δόξαν ἐκ ἀπαράσημον ἔχοντες, ἐπ' αὐτῆ καυχώμεθα, καὶ ἐκὶ τοῖς ἐξ ἁμάτος Ἰσραὴλ ὡς αὐτοῖς μᾶλλον προσήκασαν παραχωρεῖν εἰθίσμεθα· πολλῶ γε καὶ δεῖ, καλαλογίζομεθα δὲ καὶ ἑαυτῶς ἐν τέκνοις τῆ Ἀβραάμ. ἡμεῖς γὰρ ἐσμὲν οἱ κατ' ἐπαγγελίαν υἱοὶ καὶ ἀναπίσθ' γραφῶν ὁ Παῦλος· ἔγ' γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, ἔτοι Ἰσραὴλ, ἔδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα τῆ Ἀβραάμ, πάντως τέκνα, ἀλλὰ τὰ τέκνα τ' ἐπαγγελίας λογίζεσθαι εἰς σπέρμα. Πλεῖστα μὲν ἐν ἕτεροις εἰρημένοις ἐπενεγεκῖν περὶ τε τ' εὐαγῆς ἡμῶν θρησκείας καὶ ἀμωμήτης δόξης, ἢν ἐπὶ τῶ πάντων κρατῶντι θεῶ πεποιήμεθα, χαλεπὸν ἔδ' ἐπειδὴ ἡμεροῖς τοῖς καθήκασιν τ' θεορημάτων ἕκαστα ἀπονέμειν ἡμᾶς ὀφλογος ἀναπίσθ' τῆς εὐτεχνίας, ἐκεῖνα τέως παρείς, τελέωσθαι μᾶλλον ἐπὶ γε τὸ δεῖν εἰπεῖν τὰ Ἑλλήνων, πολυπραγμονήσασθαι τε τὰ παρ' αὐτοῖς, καὶ τῆς ἕκαστ' δόξης ἀκριβῆ ποιῆσθαι τὴν βάσανον. Ὁρφέα μὲν ἐν τὸν Ὀϊάγρ' δεσίδαμονέσατον Φασὶ γενέσθαι τῶν ἄλλων, καὶ Φθάσαι μὲν τὴν Ὀμήρ' ποιήσιν, ἄτε δὴ καὶ ἐν χρόνοις ὄντα πρεσβύτερον, ὡδὰς δὲ καὶ ὕμνους τοῖς ψευδανύμοις ἐξυφῆσαι θεοῖς, καὶ ἐκ ἀθαύμασον ἐπὶ τῶ τῆ δόξαν ἐλεῖν, εἶτα τῶν ἑαυτῶ δογματῶν κατεγνωῖστα, συνέντα τε ὅτι μονοθεχὶ τὴν ἀμαξιτὸν ἀφείς,

Joan. 6.

Rom. 9.

ἐν ἐκβολῇ γέγονε τῆς εὐθείας ὁδῶ, μετὰ Φοι-
τῆσαι πρὸς τὰ βελτίω, καὶ τῶ ψεύδους ἀνθελέ-
σαι τὴν ἀλήθειαν, Φάναί τε ἔτω περὶ Θεῶ.

Φθέγγομαι οἷς θεμίς ἐσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε
βέβηλοι

Πάντες ὁμῶς· σὺ δ' ἄκκε Φαεσφόρος ἔκγο-
νε Μνήμης,

Μισαῖ, ἐξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν
Ἐν σήθεσι Φανένια Φίλης αἰῶν ἁμέρση.

Εἰς ἧ λόγον θεῖον βλέψας, τῶ πρὸς ἔδρευε,
Ἰθύνων κραδίης νοερὸν κῦτ· εὐ δ' ἐπίβαντε

Ἀτραπίδ, μῆνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἀνακτα. **B**

Εἰς δ' ἐς αὐτογενῆς ἐνός ἔκγονα πάντα τέτυκτα,
Ἐν δ' αὐτοῖς ἀδὸς περιγίγνετα, ἔδέ τις αὐτὸν

Εἰσορῶα θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντα ὄρατα.
καὶ μεθ' ἕτερος πάλιν·

Αὐτὸς γὰρ χάλκειον ἐς ἔρανον ἐσήκωτα,
Χρυσέω ἐνὶ θρόνω, γαίη δ' ἐπὶ προσὶ βέβηκε.

Χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματα Ὠκεανοῖο
Πάντοθεν ἐκλέτακεν· περὶ γὰρ τρέμει ἔρεα

μακρῶ,
Καὶ πόταμοι, πολιῆς τε βάθ· χαροπόιο
θαλάσσης.

Ἐνα τοίνυν, καὶ τῶτον αὐτογενῆσον, διὰ πάντων
τε καὶ ἐπὶ πάντας ὀνομάζει Θεὸν, καὶ θρόνον
μὲν αὐτῶ φησὶν εἶναι τὸν ἔρανον, κείσθαι γέ
μην ὑπὸ πόδας τὴν γῆν, τὸ ἀπεριόριστον οἶ-
μαί τῶ τῆς ἀκρηάτης φύσεως καλασημῆ-
ναί θελών. καὶ τὸ διὰ πάντων ἦκειν αὐτὴν,
καὶ πάντα πληρῶν, ὅτι δὲ τῶ πάντος περι-
δράττεται, ὑπεμφήνειεν ἂν, τὸ καὶ αὐτοῖς τοῖς
τῶ Ὠκεανῶ τέρμασι περιετάσθαι τὴν χεῖρα,
τρεμόνων καὶ ὄρων καὶ θαλάσσης, καὶ ἀπαξα-
πλῶς τῶ κόσμος πάντος. ὡς γὰρ φησὶν ἡ θεό-
πνευστ· γραφή· πᾶσα ἡ γῆ τὴν ἀλήθειαν κα-
λεῖ, καὶ ἔρανος αὐτὴν εὐλογεῖ, καὶ πάντα
τὰ ἔργα σεῖεταί ἢ τρέμει. Τὰ μὲν ἐν Ὀρφείως
ἐν τῶτοις. Ὀμηροῦ δὲ τῶ ποιητῶν ἄριστον, Φαίη
ἀνοῖμαί τις ὀλίγω διενεγκεῖν τῶν ἐν σκηναῖς
ὄρχασμένων· τῶ μὲν γὰρ φασὶν οἱ φιλοθεάμο-
νες, σχήμασιν τε καὶ νεύμασιν τῶν πραγμάτων
φύσεις εἰδοποιεῖν εἰωθότας, ἀλλὰ δοκεῖν τοῖς ὄρωσι
μονοναχὶ παρόντα δὴκνύειν τὰ πράγματα. ὁ δὲ
μεμελέτηκε θεοποιεῖν ἀρετῶν, καὶ κακίας, καὶ τὰ
τῶ κόσμος μέρη, καὶ αὐτὴν δὲ τῶν σοικείων τὴν φύ-
σιν, καὶ γέν ἀνληνέχθαι τῶς θεῶς ἀλλήλοις φη-
σὶν ἐν Ἰλίω ποτὲ, καὶ τινὲς τισιν οἱ ἀντεξάγοντες
διαγορεύει σαφῶς.

in meliorem transiisse partem, & men-
dacium veritate commutasse, sicque de
Deo locutum esse:

Loquar quibus fas est, fores occludite
prophani

Omnes simul, tu vero audi, lucem feren-
tis fili Memoria,

Musæ, dicam enim vera, neque te qua
antea

In pectoribus visa sunt, cara vita priuent.
In verbum vero diuinum intuens, huic

immorare,

Dirigens cordis intelligentiam capacem:
recte porro ingredi

Semitæ, solumque intuere mundi regem.
Unus est ex seipso genitus, ab uno omnia

nata sunt,

Inque ipsis ipse supereminet, neque quis-
quam eum

Mortaliū intuetur, omnes vero ille videt.
Et post alia rursus:

Ipsæ in calo abeneo stabilis sedet
Super aureo folio, pedibus insilit terra,
Et manum dexteram ad fines Oceani

Undique extendit, circum tremunt alii
montes

Et flumina, & profunditas eani ac splen-
didi maris.

Unum igitur eumque a se genitum,
per omnia & super omnes laudat
Deum, & solium quidem ipsi ait esse
calum, terram subjacere pedibus; vo-
lens opinor indicare, immortalem il-
lam naturam nullis finibus esse circum-
scriptam, quod & per omnia vadat, &
omnia impleat; quod omnia vero ve-
luti pugillo concludat & contineat,
innuere videtur eo, quod protenditur
ejus manus ad ipsos fines Oceani, mon-
tibus vna cum mari, denique vniuerso
terrarum orbe, tremantibus: ut enim ait
diuina scriptura, *Vniuersa terra veri-
tatem vocat, & calum ei benedicit, &*

1. Esdr. 4

Omnia opera concutiuntur ac tremunt.

Et Orphei quidem talia sunt. Caterum
Homerum poetarum præstantissimum

parum quis differre putet ab iis qui sal-
tant in scena, quos, qui spectaculis gau-
dent, ajunt, figuris & nutibus sic rerum
naturas representare ac effingere solitos,
ut tantum non ipsas præsentis spe-
ctantium oculis subjicere videantur. Ille
vero studuit, virtutes & vitia & mundi
partes, & ipsam elementorum naturam,
Deorum habitu induere: nam & Deos
inter se apud Ilium quondam pugnas-
se ait, & qui cum quibus committerentur
aperte narrat:

*Vtique enim contra Neptunum regem
Stabat Phæbus Apollo habens sagittas
volantes:*

*Contra vero Martem Dea castis oculis
Minerua:*

*Contra Iunonem stetit auream colum-
habens, sonora,*

*Diana sagittis gaudens, soror longe jacu-
lantis Apollinis:*

*Latona vero contra stetit forte serua-
tor valde utilis Mercurius,*

*Et aduersus Vulcanum magnus fluuius
late vorticofus.*

In his igitur animaduerte, illum velle quodammodo indicare virtutes cum vitiiis esse commissas: Martem enim mos est poetis Græcis dementem & furiosum, & praterea hinc inde defultorium vocitare: Palladem vero acutissimam & variis consiliis præditam: Latonam perinde ac obliuionem innuere: at Mercurium vt memoriam atque orationem. Deinde & rerum naturam tangit, & elementorum inter se contentionem exponit in-quiens:

*Vtique enim contra Neptunum regem
Stetit Phæbus Apollo habens sagittas
volantes:*

*Iunoni opposita est auream colum ha-
bens sonora:*

*Et aduersus Vulcanum magnus fluuius
late vorticofus.*

Ibi enim mihi videtur dicere Neptunum mare & humidam substantiam, Apollinem vero solem, & Iunonem aërem, auream vero colum habentem & sonoram lunam, Vulcanum ignem, fluuium vero censere loco frigidi. Sed etsi plurimum ille figmentis delectatus est, tamen nec veritatem prorsus ignorasse comperietur, dixit enim rursus:

*Neque si mihi promiserit Deus ipse,
Deterfo senio iuuenem pubescentem me
effecturum.*

Non enim dicit, etiamsi Deorum aliquis promittat mihi senectutis liberationem & iuuentutis reuersionem, sed tantum istud reseruauit soli, qui super omnes est, Deo, vnus ejus viribus videlicet attribuens, vt omnia possit recte ac sine labore perficere, etiam quæ supra spem omnem & captum nostrum posita sunt. *Non si mihi inquit promiserit Deus ipse:* nam illud, *Deus ipse,* non ad aliquem fictiorum Deorum referri possit, sed vere existentem Deum potius significet.

Ἄ Ἡ τοι μὲν γὰρ ἔναντα Ποσειδάωνος ἀνακτὸς
Ἰσατ' Ἀπόλλων Φοῖβος, ἔχων ἰὰ πλερόεντα.

Ἄντα δ' Ἐνυαλίῳ, θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

Ἄρη δ' ἀντέση χρυσηλάκατ' κελαδεινῇ

Ἄρτεμις ἰοχέαιρα, κασιγνήτη Ἐκάτοιο.

Λητοῖ δ' ἀντέση σῶν ἐρίβνι Ἐρμῆς

Ἄντα δ' ἄρ' Ἡφαίστοιο, μέγας ποταμὸς βαθυ-
δίνης.

Ἄθρο δὴ ἔν ἐν τέτοις καὶ μάλα σαφῶς, τὰς ἀρετὰς αὐτὸν τῆς κακίας ἀντεγειρομένας τρόπον τινὰ καταδείξαι σπεύδοντα. Ἄρεα μὲν γὰρ ὡς ἀφρονά τε καὶ μεμνηνῶτα, καὶ πρὸς τε τῷ καὶ ἀλλοπρόσαλλον ἀποκαλεῖν ἔθος τοῖς Ἑλλήνων ποιηταῖς. Ἀθηνᾶν δὲ, κερδίσην τε καὶ ποικιλόμητιν. Λητώ δὲ ὁμοίως τὴν λήθην ὑπονοεῖν. Ἐρμῆν δὲ μνήμην καὶ λόγον. εἶτα Φυσιολογίας ἀπλεταί, καὶ τὴν τῶν στοιχείων διαφορὰν πρὸς ἀλληλα ἐξηγεῖται, λέγων.

Ἄ τοι μὲν γὰρ ἔναντα Ποσειδάωνος ἀνακτὸς
Ἰσατ' Ἀπόλλων Φοῖβος, ἔχων ἰὰ πλερόεντα.

Ἄρη δ' ἀντέση χρυσηλάκατ' κελαδεινῇ.

Ἄντα δ' ἄρ' Ἡφαίστοιο, μέγας ποταμὸς βαθυ-
δίνης.

κάνταῦθα γὰρ μοι δοκεῖ, Ποσειδάωνα μὲν εἰπεῖν, τὴν ὑγραὴν ἐσίαν, Ἀπόλλωνα δὲ τὸν ἥλιον, καὶ Ἄρη τὸν αἆρα, χρυσηλάκατον δὲ κελαδεινῇ, τὴν σελήνην, Ἡφαίστον τε πῦρ, τὸν δὲ γε ποταμὸν ὡς ἐν τάξει δέχεσθαι τῷ ψυχρῷ. Ἄλλ' εἰ καὶ πολὺ λίαν παρ' αὐτῷ τὸ Φιλόμυθον, ἀλλ' ἔν ἐν ἡγνοηκότα παντελῶς εὐρήσομεν τὴν ἀλήθειαν. ἔφη γὰρ πρὸς πάλιν.

ἔδ' εἰ κέν μοι ὑποσάη Θεὸς αὐτός,
Γῆρας ἀποξύσας, θήσειν νέον ἡδύοντα.

Οὐ γὰρ πρὸς Φησὶν, εἰ καὶ Θεῶν τις ὑπόσχοιτό μοι τῷ μὲν γῆρας τὴν ἀπεμπολήν, παλιναγρέλον δὲ τὴν νεότητα, τετήρηκε δὲ τὸ χεῖμα μόνῳ τῷ ἐπὶ πάντας Θεῶ, μόναις ἀναλιθεῖς τῆς αὐτῆς δυνάμεσι τὸ πάντα δύνασθαι κατορθῶν ἀμογητὶ, καὶ τὰ ἐλπίδος ἐπέκεινα, καὶ λόγῳ τῷ καθ' ἡμᾶς. ἔδ' εἰ μοι, Φησὶν, ὑποσάη Θεὸς αὐτός. τὸ γὰρ τοι Θεὸς αὐτός, ἐν ἔφ' ἕνα τῶν ἐν μύθοις πεπλασμένων τινῶν, αὐτὸν δὲ δὴ μόνον κατασημῆνειεν ἂν τὸν ἀληθῶς ὄντα Θεόν.

Iliad. τ.
v. 67. & c.

Iliad. i.
v. 445.

ἀλλ' Ὀμήρω μὲν ὡδὶ φρονεῖν τε καὶ λέγειν ἐδό-
 κη, ἴωμεν δὲ καὶ ἐπ' αὐτὰς ἤδη τὰς σοφὰς
 καὶ κατωφρευμένους, δοκησιοφίας τε δόξαν
 λαβόντας ἐκ ἀγεννῆ, παρὰ γε τοῖς Ἑλλήνων
 μ. 19 πασι. Πορφύριος μὲν ἔν, ὁ πικρὸς ἡμῶν
 καλαχέας λόγος, καὶ τῆς Χριστιανῶν θρησκείας,
 μονομαχίᾳ κατορχόμενος, τὰς ἀνομασμένους
 σοφὰς, τὸν ἀριθμὸν ὄντας ἐπὶ τὰ, τὴν τοιαύτην
 κλησὶν ἀρπάσαι φησὶν ἐξ αἰτίας τοιαύτης, γρά-
 φη δὲ ἔστω ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς φι-
 λосоφίας ἱστορίας. Ἐννέα δὲ ὄντων, ἐπὶ κλη-
 θήναι σοφὰς ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἀλιέως βό-
 λον νεανίσκοις ἀποδομένους ἰχθύων, συνέβη
 χρυσοῦν τρίποδα ἐν τῷ βόλῳ εὐρεθῆναι.
 τὸ δὲ ἀλιέως ἰχθύος, ἀλλὰ μὴ τρίποδα, πε-
 προκίναται λέγοντος, καὶ τῶν νεανίσκων εἰς τὴν
 αὐτῶν τύχην ἀναφερόντων τὴν εὐρησίαν, ἔδοξε
 τῷ Θεῷ τὴν κρίσιν ἐπιτρέψαι. τὸ δὲ χρή-
 σαι δίδοναι τὸν τρίποδα τῷ σοφῷ, Θαλη-
 τι πρώτῳ ὁ τρίπους προσηνέχθη. ὁ δὲ πρὸς
 Βίαντα ἀπέπεμψεν, ἐκεῖνον φάμενος εἶναι τὸν
 σοφόν. ὁ δὲ πρὸς ἕτερον πέμψη. κακεῖνος
 πρὸς ἄλλον, ἕως εἰς τὰς ἐπὶ τὰς τρίποδος
 ἐκπεριαχθέντος, καὶ πάλιν ὑποσρέψαντος ἐπὶ
 τὸν πρώτον, ἔδοξε ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ, τὸν
 γὰρ εἶναι πάντων τὸν σοφώτατον. Ὅποιαί τούτων
 αὐτῶν αἱ δόξαι γεγόνασιν, ἐπὶ κατὰ λελέξεσθαι
 πρὸς ἡμῶν. Θαλῆς μὲν ἔν ὁ Μιλήσιος ἔν τὸ
 κόσμῳ φησὶν εἶναι τὸν Θεόν. Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀ-
 εθρήτης, συμφέρεται μὲν κατὰ τι, προσεπά-
 γη δὲ τι καὶ ἕτερον ἔν μὲν γὰρ εἶναι τὸν Θεόν
 ἰσχυρίζεται καὶ αὐτὸς, πλὴν, ἐν πυρὶ σφαιροει-
 δεῖ, καὶ αὐτὸν εἶναι τὴν τὸν κόσμῳ ψυχὴν. Ἀνα-
 ξίμανδρος δὲ οἶμον ὡς περ ἕτερον ὀλοτρόπως
 ἴων, Θεὸν διορίζεται εἶναι τὰς ἀπείρους κόσμους,
 ἐκ οἷδ' ὅ, τι λέγων. ὁ δὲ πλείστην ἔχων καὶ ἐκ
 ἔξω θαύματος εἰς βασάνους ἐνομιῶν τὴν δεινω-
 σιν, τὸν Ἀριστοτέλη λέγω τὸν Σταγειρίτην, τὸν
 Πλάτωνος Φοιητὴν, εἶδος μὲν χωριστὸν ὀνομά-
 ζει τὸν Θεόν, ἐπιβῆναι δὲ διακείνεται τῇ τὸ
 πάντως σφαίρα. καὶ μὴν καὶ οἱ καλούμενοι
 Στωϊκοὶ Θεὸν εἶναι φασὶ πῦρ τεχνικὸν ὀδῶ βα-
 δίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου. γεγράφασιν δὲ περὶ
 τούτων, Πλάταρχος τε καὶ ἕτεροι τῶν παρ' αὐ-
 τοῖς λογάδων, καὶ ὁ θεολογὸς καθ' ἡμῶν Πορφύ-
 ριος. Ἄρ' ἔν τ' ἀποφοροὶ μὲν ἀλλήλοις εἰσὶ, σο-
 χασαὶ δὲ μάλλον, ἢ τ' ἀληθείας διαγνώμονες;
 οἱ πολυτρόποις ἔστω δόξαις καταμεθούοντες,

A Verum demus Homero sic visum esse
 & sentire & loqui, pergamus & por-
 ro jam ad ipsos arrogantes ac super-
 ciliosos sua opinione sapientes, ma-
 gnum inquam in Gracia nomen in-
 deptos. Porphyrius ille, qui amarulen-
 tis sermonibus nos infectatus Chri-
 stiana religioni tantum non saltando
 illudit, septem illos vulgo dictos Sa-
 pientes | hanc appellationem ex ejus-
 modi causa traxisse ait, sic enim in
 primo Philosophicæ historiæ libro
 scribit: *Et cum novem essent, septem*
vocatos esse Sapientes ex hac occasio-
ne. Cum piscator jactum retis adole-
scens vendidisset, aureum tripode-
dem in jactu inueniri contigit: verum
piscatore contendente, pisces non au-
reum se tripodem vendidisse, contra
adulescentibus tale repertum fortune
sua adscribentibus, placuit ejus rei ar-
bitrium Deo permittere; qui cum ora-
culum edidisset, dandum esse hunc
tripodem sapienti, primo Thaleti de-
latus est, qui ad Biantem illum remi-
sit, inquiring eum esse sapientem, hic
vero ad alium mittit, & rursus ille ad
alium, donec circumlatum ad septem
illos tripodem, atque ad primum ve-
luti gyro reuersum, visum est Deo con-
secrare, utpote omnium sapientissimo.
 Sed quales eorum opiniones fuerint,
 suo tempore dicetur a nobis. Thales
 quidem Milesius Deum ait mentem
 esse mundi. Democritus vero Abde-
 rites ei quodammodo assentitur, sed
 & aliud adiecit: contendit enim & i-
 pse Deum esse mentem, verum ipsam
 in sphaera ignea esse videlicet mundi
 animam. Anaximander porro omnino
 alia via ingressus, Deum definit esse
 innumerabiles mundos, quid sibi ve-
 lit incertum. Qui vero summum ac
 miraculo proximum ad expendendos
 conceptus acumen habet, Aristoteles
 inquam Stagiritæ, Platonis auditor,
 Deum appellat formam separabilem
 & vniuersi sphaeram insidere contem-
 dit: quique Stoici vocantur, Deum
 esse ajunt ignem artificialem, via qua-
 dam ad generationem mundi pro-
 gredientem: scripseruntque de his
 & Plutarchus, & alii Græcorum le-
 ctissimi, illeque audax aduersus nos
 Porphyrius. Sed numquid inter se
 dissident conjectores potius veritatis
 quam cognitores, cum tam variis o-
 pinionibus velut ebrii ferantur? quos
 oportuit, si vere & sine errore sensissent,

nullo modo contrariis inter se sententis discrepare, quemadmodum in nobis ipsis videre licet. At opinor aliquis ad hæc dicturus est: quid ergo, amice? numquid & multæ apud vos sunt hæreses ac schismata, ita ut alii alia & sentiant & loquantur? Sed ego inquam: o egregie, qui nobis sacrorum dogmatum auctores primi extiterunt, omnes inter se consentiunt, & mediis ultimique primis adstipulantur. Non enim alia sensit Moses, alia & pugnantia post eum docuerunt: sed vnus, ut dixi, ab omnibus de Deo sermo vsque ad sanctos Apostolos & Euangelistas fuit. Vnum enim omnes confitentur super omnes, per omnia, & in omnibus Deum, carentem principio, æternum & ingentum, incorruptum, vitam, & viuificantem, cali & terræ omniumque pariter quæ in eis sunt factorem. Quod si qui posterorum non intellecta illorum doctrina a veritate aberrarunt, his potius quam illis apud recte sentientes erroris crimen est impingendum. At superstitiosæ istorum nequitia inuentores & impiorum dogmatum auctores an villo pacto inter se opinionibus conuenerint, ostendant, & ego silentium agam. Sin vero primi illi omnino inter se pugnantia tradidere, qui non omnibus liquido constabit, illos a femita, quæ ad rectum ducit, in errorem prorsus deflexisse? Nam si cui incesserit cupiditas tenendæ rectæ germanæque de omnium principe Deo rationis, cedo, cuius sententiam, ut non aberraret a scopo, admittat? Thales enim & Anaximander, alique quorum paulo ante meminimus, frustra nugati comperientur, Pythagoras vero & Plato in Ægypto commorati, & ibi multorum consuetudine vsi, ut quidem ambo discendi & inquirendi cupidissimi erant, Moses virtutem, quippe quæ apud Ægyptios non in mediocri erat admiratione, haud ignorarunt. Vnde & opinor eos, rationem de Deo non ineleganter edoctos, præter ceteros multo æquius de eo sensisse. Quin & nonnullos Athenis philosophantium inueniemus his, quæ ab istis recte rogata viderentur, assensos esse.

Ακαίτοι τὰς ἀληθῶς τε καὶ ἀπλανῶς ἔγνωκότας, κατ' ἑδῆνα τρόπον τοῦς ἀλλήλων ἐννοίας ἐχρῆν ἀντιφέρειν, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐνεσιν ἰδεῖν. Ἀλλ' ἐρεῖ πρὸς τὸ οἰμαί τις τί ἐν, ὡ τᾶν; ἔ γὰρ αἰρέσεις εἰσὶ πολλαὶ καὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ κατὰσχίζονταίτινες, εἰς τὸ ἕτερά τε καὶ ἕτερα φρονεῖν τε καὶ λέγειν; ἀλλ' οἱ γε, ὡ βέλτιστε, φαίην ἂν τ' ἱερῶν δογμάτων ἡμῶν, πρῶτοί τε καὶ ἐν ἀρχαῖς διδάσκαλοι γεγονότες ὁμολογεῖσιν ἀλλήλοις ἀπαντες, καὶ τοῖς πρῶτοις συμβαίνοσιν οἱ διὰ μέσσω καὶ τελευταῖοι. Οὐ γὰρ ἕτεροι μὲν ὁ Μωσῆς πεφρόνηκεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν μαχόμενα τοῖς αὐτῶν δειδιδάχασιν ἀλλ' εἰς, ὡς ἔφην, παρὰ πάντων περὶ Θεῶ λόγου μέχρι τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ εὐαγγελιστῶν. ἕνα ᾗ πάντες ὁμολογεῖσιν τὸν ἐπὶ πάντας, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσι Θεὸν, ἀναρχόν τε, αἰδῖον, ἀγέννητον, ἀφθαρτον, ζῶν, καὶ ζωοποιόν, ἕραν ἔ τε καὶ γῆς ποιητήν, καὶ συλλήβδην, ἀπάντων τῶν ἐν αἰσῶν. Εἰ δὲ δὴ τινες, τ' μετ' ἐκείνων, ἔ συνέντες τὰ αἰσῶν διημαρτήκασιν τὰ ληθῆς, ἐκ ἐκείνοις μάλλον, ἐφέλαμ δὲ τῆτοις κατὰ γε τὸν ὀρθῶς ἔχοντα λογισμὸν, ἢ τῶ πεπλανῆσθαι γραφῆ. Εἰ μὲν ἐν οἱ τῆς ἐνέσης αἰσῶν ἀβελήκριας εὐρεταί, καὶ τῶν ἀνοσίων δογμάτων καθηγήται γεγονότες τῆς ἀλλήλων συνηέχθησαν δόξαις, δεικνύτωσαν, καὶ πεπαύσομαι. εἰ δὲ αἰσῶν πρὸς ἀλλήλους οἱ πρῶτοι διάφοροί τε εἰσὶ καὶ ἕτερογνώμονες, πῶς ἔχ' ἄπασιν ἐναργῆς, ὡς ἔξω βαίνοσιν τρεῖς τῆς ἐπ' εὐθύ, καὶ πεπλάνηται. Εἰ γὰρ δὴ βέλοισι τίς εὐ μάλα διαμαθεῖν τὸν ὀρθῶς τε καὶ ἀκιδῆλως ἔχοντα λόγον, περὶ τῶ πάντων ἐπέκεινα Θεῶ, τὴν τίν' ἂν εἰσδέξηται δόξαν, καὶ ἐκ ἂν ἀμαρτοῖ σιοπέ; Θαλῆς μὲν γὰρ καὶ Ἀναξίμανδρος, ἕτεροί τε, ὡν ἀρτίως διεμνημονεύσαμεν, εἰκῆ πεφλυαρυκότες ἀλοῖεν ἂν, Πυθαγόρας δὲ καὶ Πλάτων διαλετριφότες ἐν Ἀιγύπτῳ, καὶ πολλοῖς τοῖς αὐτοῖς περιλυγχάνοντες, ἄτε δὴ Φιλομαθεσάτω τε ὄντε καὶ Φιλοῖσορε, ἐκ ἡγνοησάτην τὴν Μωσῆως ἀρελήν. ἦν γὰρ Ἀιγυπτίους τὰ κατ' αὐτὸν. ἐκ ἐν μετρίῳ θαύματι. ἐντεῦθεν οἰμαί τὸν περὶ Θεῶ λόγον, ἐκ ἀκόμψως ἐκμεμαθηκότας, ἐπιεικέστερόν πως παρὰ τῆς ἀλλῆς τὰ περὶ αὐτῶ δόξασαι, καὶ μὴν καὶ ἐλέσθαι φρονεῖν. Εὐρέσομεν δὲ καὶ τ' Ἀθηνησί τινας, τοῖς παρ' αἰσῶν εὐ ἔχον ὑπέλημμένοις συνηνεγμένους.

αἶμα δὲ δὲν ἀξιώσται λόγῳ καὶ μνήμῃ, τὸν Ἀ
 Ἰγύπλιον Ἑρμῆν, ὃν δὴ καὶ τρισμέγιστον ὠνό-
 μαθαί φασι, τετιμηκότων αὐτόν, τῶν κατ'
 ἐκείνο καιρῶ, καὶ καθά τισι δοκεῖ τῶ ἐκ Διὸς
 καὶ Μαίας, μυθολογημένῳ γενέσθαι, παρῆκαζόν-
 των αὐτόν. Οὕτως τοιγαρὲν ὁ κατ' Ἰγύπλιον
 Ἑρμῆς, καί τινι τελεσῆς ὢν, καὶ τοῖς τῶν εἰδώλων
 τεμένεσι προσιζήσας αἰεὶ, πεφρονηκῶς εὐρί-
 σκελαι τὰ Μωσέως, εἰ καὶ μὴ εἰς ἅπαν ὀρθῶς ἢ
 ἀνεπιλήπτως· ἀλλ' ἐν ἐκ μέρους· ὡφέληται
 γὰρ καὶ αὐτὸς, πεποιήσας δὲ ἢ τέτρα μνήμην, ἐν
 ἰδίῃ συγγραφαί, ὁ συντεθεικῶς Ἀθήνησι, τὰ
 ἐπίκλην Ἑρμαϊκὰ πεντεκαίδεκα βιβλία. Γρά-
 φη δὲ ἔτι ἐν τῷ πρώτῳ περὶ αὐτῶ, εἰσκει-
 κόμικε δέ τινα τῶν ἱερουργῶν λέγοντα· Ἴν' ἐν
 ἔλθωμεν εἰς τὰς ὁμοίας, ἂρ' ἔχι καὶ τὸν ἡμέτε-
 ρον Ἑρμῆν ἀκείεις, τὴν τε Ἰγύπλιον εἰς λῆξιν
 ἢ κλήρος ἅπασαν τεμεῖν, σχοίνῳ τὰς ἀρῆρας
 καταμετρεῖντα, καὶ διώρυχας τεμεῖσαι τὰς ἐπ'
 ἀρδεύσει, ἢ νόμους θείναι, ἢ τὰς χώρας ἀπ'
 αὐτῶν προσεπειν, καὶ καίασήσασθαι τὰς συν-
 ἀλλάξεις τῶν συμβολαίων, ἢ νεωστὶ φύσασθαι
 κατὰ λογὸν τῆς τ' ἀστρονομίας ἐπιτολῆς, καὶ βολάνας
 τεμεῖν, καὶ πρὸς γε ἀριθμὸς ἢ λογισμὸς, καὶ
 γέωμετρίαν, ἀστρονομίαν τε, ἀστρολογίαν, ἢ τὴν
 μουσικὴν, ἢ τὴν γραμματικὴν ἅπασαν εὐρόντα
 παραδέναι. Ποιήσωμεν τοίνυν τῶν ἐκάστῃ δο-
 ξῶν τὴν ἀφήγησιν· μεμνήσομαι δὲ καὶ ἐτέρων,
 οἱ ἀθαύμαστον παρ' ἀλλοῖς ἐπὶ παιδείᾳ λα-
 χόντων ὄνομα· χρῆναι δὲ φημι τῶ ἐντευξο-
 μένης Φιλομαθέσθαι μάλλον, ἢ γὰρ ἀψιφόρος
 ἔχοντας, τοῖς γεγράμμενοι προσβαλεῖν. Πυθα-
 γόρας γὰρ φησιν· ὁ μὲν Θεὸς εἰς, αὐτὸς δὲ, ἔχ
 ὡς τινες ὑπονοῶσιν, ἐκλὸς τὰς διακοσμήσει, ὅ
 ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλος ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπισκο-
 πῶν πάσας γενεάς, ἐπίκρασις ὢν τ' ὅλων αἰώ-
 νων, ἢ Φῶς τῶν αὐτῶ δυνάμεων καὶ ἔργων, ἀρ-
 χὰ πάντων, ἐν ἔρανῳ Φωστῆρ, ἢ πάντων πα-
 τῆρ, νῆς ἢ ψύχωσις τῶν ὅλων κύκλων, πάντων
 κίναςις. Ἰδὲ δὴ σαφῶς, ἕνα τε εἶναι λέγει τ' ὅλων
 Θεόν, ἢ πάντων ἀρχὴν, ἐργάτην τε τῶν
 αὐτῶ δυνάμεων, Φωστῆρα ἢ ψύχωσιν, ἢ τοὺς ζω-
 ποιήσιν τ' ὅλων, ἢ κύκλων πάντων κίνησιν αὐ-
 τοκίνητον γὰρ ἔδεν, παρῆνται δὲ τὰ πάντα παρ'
 αὐτῶ, ἢ τὴν ἐκτῶ μὴ ὄντ' εἰς τὸ εἶναι κίνησιν
 λαχόντα φαίνεσθαι. Ὁ δὲ Πλάτων ὡδὲ πῆ φησὶ
 γέλοι· τὸν γὰρ πατέρα ἢ ποιητὴν τῶδε τῶ παν-
 τὸς, εὐρεῖν τε ἔργον, ἢ εὐρόντα εἰς πάντας ἐξεί-

Nec indignus quidem est mentione
 Hermes Ægyptius, quem & ter maxi-
 mum vocatum esse ajunt, cum ab
 hominibus sui temporis coleretur,
 atque, ut quibusdam placet, filio Jo-
 uis & Majæ, fabulis prodito, assimi-
 laretur. Igitur Ægyptius iste Her-
 mes, etsi sacerdos esset & idolorum,
 fanis assideret, eadem cum Mose,
 quamuis non pure nec absolute, at-
 tamen ex parte sensisse, ac vtilitatem
 ex eo cepisse comperietur. Hujus
 enim & meminit in suis historiis is
 qui Athenis composuit illos, qui Her-
 maici nuncupantur, quindecim li-
 bros. In primo enim ita de illo scri-
 bit, introduxit enim quendam sacer-
 dotum dicentem: *Vt igitur ad similes
 progrediamur, nunquid audis nostra-
 tem Hermetem Ægyptum vniuer-
 sam in tractus & portiones diuisisse,
 funiculo rura dimensum esse, foss-
 as ad irrigationes duxisse, leges po-
 suisse, & regiones ab ipsis denomi-
 nasse, constituisseque contractus ac
 conuentiones, nouissime vero calen-
 darium ortus siderum adinuenisse:
 nec non herbas & numeros atque
 computationes, geometriam, & astro-
 logiam, astronomiamque, & musicam,
 denique totam grammaticam a se
 inuentam tradidisse.* Incamus itaque
 quendam opinionum vniuscuiusque
 enumerationem, simul meminerimus
 & aliorum qui apud illos propter do-
 ctrinam celebritate nominis & admi-
 ratione non caruerunt. Sed oportere
 existimo eos qui hæc legent, studio
 potius discendi quam fastidio ad scri-
 pta nostra accedere. Ait igitur Pytha-
 goras: *Deus vnus & ipse, non, ut qui-
 dam suspicantur, extra mundi fabricam
 & administrationem, sed in ipso totus,
 in toto circulo intuens omnes genera-
 tiones, mixtura existens totius aui, &
 lumen ejus facultatum ac operum, prin-
 cipium omnium, in celo illuminator &
 omnium pater, mens & animatio omni-
 um spherarum, omnium motus.* Ecce
 perspicue dicit vnum esse vniuersi
 Deum, omnium principium, operato-
 rem facultatum, lumen, animam, & vi-
 tam vniuersi, spherarumque omnium
 motum: nihil enim a seipso mouetur,
 sed omnia ab eo deducta & motum a
 non esse ad esse sortita cernuntur. Porro
 Plato sic loquitur: *Patrem & factorem
 hujusce vniuersi inuenire arduum, &
 ubi inueneris apud omnes enuntiare*

supra humanam aditionem positum est. A
 Prov. 25. Et recte quidem, gloria enim Do-
 mini abscondit sermonem, juxta id
 quod scriptum est, & omnis de illo
 sermo imbecillus atque infra digni-
 tatem, quippe cum sit omni cogita-
 2. Cor. 13. tione major, cernimus vero eum ve-
 lut per speculum & anigma, ut ait
 Diuus Paulus. Porphyrius vero libro
 quarto philosophica historiae ait: Pla-
 tonem de vno Deo & sensisse & locutum
 esse, nullum vero nomen ei conuenire,
 neque humanam mentem eum cape-
 re, appellationibus quae a posteriori
 dicuntur eum improprie declarari. B
 Quod si omnino ex nominibus quae
 apud nos in usu sunt, aliquod auden-
 dum est de illo dicere, magis unius
 & boni appellatio est ipsi tribuenda.
 Illud enim ostendit simplicem ipsius
 naturam, & propterea seipsa conten-
 tam, ut quae nullo indigeat, non
 partibus, non substantia, non facultatibus,
 non actibus, sed sit horum
 omnium causa, & bonum quoque re-
 presentet, quod ab illo est quicquid
 bonum est, aliis pro virili proprietatem
 illius, si ita dicendum est, imi-
 tantibus, ac per illam saluis & incolumibus.
 Hermes porro Trismegistus in
 hunc ferme modum ait: nimirum in-
 telligere Deum esse difficile, exprime-
 re vero supra humanas vires positum,
 si quis etiam intelligere posset: nam
 quod est incorporeum, corpore deno-
 tari nequit, nec perfectum imperfecto
 comprehendit, & quod perpetuum est
 non facile cum breui duraturo coalescit:
 nam hoc semper est, illud praeterit,
 hoc verum, illud imaginatione
 adumbratur. Quanto igitur infirmius
 fortiori, & inferius prestantiori, tan-
 to mortale diuino & immortalis distat.
 Quare si quis est oculus incorporeus,
 prodeat e corpore, atque ad contem-
 plationem pulchri euolet ac eueha-
 tur, non figuram, non corpus, nec ideas
 cernere quarens, sed illud magis quod
 ista efficit, quietum, serenum, stabile,
 immutabile, ipsum omnia & solum,
 unum idem ex seipso, idem in seipso,
 sibi ipsi simile, quod nec alii simile, nec
 sibi ipsi dissimile, rursusque idem. Ni-
 hil ergo vnquam de ipso vno & solo
 bono cogitans impossibile dicas: om-
 nis enim potentia ipse est; neque in
 aliquo ipsum esse conceperis, neque
 extra aliquem: cum enim infinitus sit,
 omnium est finis, & a nemine continetur

πειν αδύνατον. ορθως δὴ μάλα, δόξα γὰρ κυ-
 ρίς κρύπτη λόγον, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἢ πᾶς
 περὶ αὐτῆς λόγος ἀδενεῖ, ἢ τῆς ἀξίας καλόπιν
 ἔρχεται. ἐστὶ γὰρ ἀπάσης ἐννοίας ἐπέκεια, βλέ-
 πομεν δὲ δι' ἐσόπλευ, καὶ ἐν ἀνίγμῳ, τὰ πε-
 ρὶ αὐτῆς, καθά φησιν ὁ πάνσοφος Παῦλος. Περὶ
 Φύσεως δὲ φησιν ἐν βιβλίῳ τελέστῳ φιλοσόφου
 ἰσορίας· δοξάσαι τε τὸν Πλάτωνα, καὶ μὴν
 καὶ φράσαι πάλιν περὶ ἐνὸς Θεοῦ, ὄνομα δὲ
 αὐτῷ μηδὲν ἐφαρμόττειν, μηδὲ γινῶσιν ἀνθρω-
 πίνην ἀδὸν καταλαβεῖν, τὰς δὲ λεγομένας
 προσηγορίας ἀπὸ τῶν ὑτέρων καταχρηστικῶς
 αὐτῆς καληγορεῖν. Εἰ δὲ, ὅπως ἐκ τῶν παρ'
 ἡμῶν ὀνομάτων χρεῖ τι τολμήσαι λέγειν περὶ
 αὐτῆς, μᾶλλον τὴν τῆς ἐνὸς προσηγορίαν καὶ
 τὴν τὰγαθῆς τακτέον ἐπ' αὐτῆς. τὸ μὲν γὰρ,
 ἐμφανῆ τὴν περὶ αὐτῆς ἀπλότητα καὶ διὰ
 τῆς αὐτάρκειαν. χρεῖ γὰρ ἕδενός, ἢ με-
 ρῶν, ἢ ἐξίας, ἢ δυνάμεων, ἢ ἐνεργειῶν,
 ἀλλ' ἐστὶ πάντων τῶν αἰτιῶν, τὰγαθὸν
 δὲ παρῆσιν, ὅτι ἀπ' αὐτῆς, πάντοτε περὶ ἀγα-
 θόν ἐστιν, ἀπομιμνεμένων κατὰ τὸ δυνατὸν,
 τῶν ἄλλων τὴν ἐκείνης χρεῖ φάσαι, ἰδιότητα
 καὶ δι' αὐτῆς σωζομένων. Ὁ δὲ γε τρισμέγι-
 5. Ἐρμῆς ἔτω πως φησί· Θεὸν νοῆσαι μὲν
 χαλεπὸν, φράσαι δὲ αδύνατον, εἰ καὶ νοῆσαι
 δυνατὸν, τὸ γὰρ ἀσώματον σώματι σημεῖναι
 αδύνατον, ἢ τὸ τέλειον τῷ ἀτελεῖ καταλαμ-
 βάνεσθαι ἢ δυνατὸν, καὶ τὸ αἰδῖον τῷ ὀλιγο-
 χρονώ συγγενέσθαι δύσκολον· τὸ μὲν ᾧ αἰεῖ ἐστὶ,
 τὸ δὲ παρερχεται, καὶ τὸ μὲν ἀληθές ἐστὶ, τὸ δὲ
 ὑπὸ φαντασίας σκιαζέται. Ὅσω ἔν τὸ ἀδενε-
 σερον ἰσχυροτέρη, ἢ τὸ ἔλαττον τῆς κρείττονος
 διέσηκε, τοσῶτον τὸ θνητὸν τῆς θεῆς ἢ ἀθανά-
 τῆς. εἰ τις ἔν ἀσώματι ὀφθαλμὸς, ἐξερχέσθω
 ἢ σώματος, ἐπὶ τὴν θεῶν τῆς καλῆς καὶ ἀνα-
 πλήτω, καὶ ἀωρηθήτω, μὴ σχῆμα, μὴ σῶμα,
 μὴ ἰδέας ζῆτων θεάσασθαι, ἀλλ' ἐκείνο μᾶλλον
 τὸ τῶν ποιητικόν, τὸ ἡσυχον, καὶ γαληνόν, τὸ
 ἐδραῖον, τὸ ἀτρεπτόν, τὸ αὐτὸ πάντα ἢ μόνον, τὸ
 ἐν τῷ αὐτῷ ἐξ ἑαυτῆς, τὸ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ, τὸ ἑαυ-
 τῷ ὁμοιον, ὁ μήτε ἄλλω ὁμοιον ἐστὶ, μήτε ἑαυτῷ
 ἀνόμοιον, ἢ πάλιν ὁ αὐτός. Μηδὲν ἔν περὶ ἐκείνης
 πῶποτε ἕνός ἢ μόνου ἀγαθῆς ἐννοούμενῳ ἀδύ-
 νατον εἶπης· ἢ πᾶσα γὰρ δύναμις αὐτός ἐστὶ, μη-
 δὲ ἔν τινι αὐτὸν διανοηθῆς εἶναι· μηδὲ πάλιν κατ'
 ἐκτός τινος, αὐτός γὰρ ἀπέραντῶν, πάντων
 ἐστὶ πέρας, καὶ ὑπὸ μηδενός ἐμπεριεχόμενῳ,

πάντα ἐμπεριέχει· ἐπεὶ τις διαφορά ἐστὶ τῶν σωμάτων πρὸς τὸ ἀσώματον, καὶ τῶν γενητῶν πρὸς τὸ ἀγένητον, καὶ τῶν ἀνάγκη ὑποκειμένων, πρὸς τὸ ἀβελήσιον, ἢ τῶν ἐπιγείων πρὸς τὰ ἐπερράνια, καὶ τῶν φθαρτῶν πρὸς τὰ αἰδία; ἔχῃ ὅτι τὸ μὲν ἀβελήσιον ἐστὶ, τὸ δὲ ἀνάγκη ὑποκειμενον, τὰ δὲ κάτω ἀτελῆ ὄντα φθαρέα ἐστίν.

Ἀλλὰ μὴν καὶ Σοφοκλῆς ἔτω φησὶ περὶ Θεῶν·

Ἐν ταῖς ἀληθείαισι, εἰς ἐστὶν Θεός,
Ὅς ἔρανον τ' ἔτευξε, καὶ γαῖαν μακρὰν,
Πόντος τε χαροπὸν οἶδμα, καὶ νέμων βίας·
Θνητοὶ δὲ πολλὸν καρδία πλανώμενοι,
Ἰδρυσάμεθα πημάτων παραψυχὴν
Θεῶν ἀγάλα' ἐκ λίθων, ἢ χαλκίων,
Ἢ χρυσοτεύκλων, ἢ λεφανίνων τύπας,
Θυσίας τε τέτοις, καὶ κενὰς πανηγύρεις
Τεύχοντες, ἔτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.

καὶ μὲν τοὶ καὶ ὁ σοφώτατος **Ξενοφῶν**· ὁ γὰρ πάντα σείων, καὶ ἀτρεμίζων, ὡς περ μέγας τις καὶ δυνατός, φανερός, ὁποῖος δὲ τις μορφήν ἀφανῆς, ἔτε μὴν ὁ παμφανῆς δοκῶν εἶναι ἡλιός, ἔδὲ ἔτος εἰκοὴν ἑαυτὸν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἢ τις ἀναδῶς αὐτὸν θεάσῃται, τὴν ὄψιν ἀφανῆται. εἰς μὲν ἔν ὅτι Θεός, κατὰ φύσιν τε καὶ ἀληθῶς ἐστὶ παντὸς ἀνωτάτω νῆ καὶ λόγῳ ἀκατάληπτος, ἀνείδεος, ζωποῖος, καὶ πάντων ἀρχὴ, ἀγένητος, ἀφθαρτός, γενεσιουργὸς τῶν ὅλων μεμαρτύρηται σαφῶς, παρὰ τε τῆς θεοπνεύστη γραφῆς, καὶ διὰ φωνῆς τῶν παρ' αὐτοῖς ποιητῶν τε καὶ λογογράφων. ὅτι δὲ τὸν ἐξ αὐτῆς κατὰ φύσιν γεννηθέντα υἱὸν τὸν δημιουργὸν αὐτῆς λόγον ἐγνώκασιν καὶ αὐτοὶ, δι' ἧν γεγράφασιν ἐπιδείξομεν, παραθέτες τὰς παρὰ τῶν χρησίων. φησὶ γὰρ ὁ **Πορφύριος** ἐν τετάρτῳ βιβλίῳ φιλοσόφου ἰσορίας, ὡς εἰπόντος Πλάτωνος περὶ τῆς ἀγαθῆς ἔτως· ἀπὸ δὲ τῶν τρόπων τινὰ ἀνθρώποις ἀνεπινόητον νῆν γενέσθαι τε ὅλον καὶ κατ' ἑαυτὸν ὑφεσῶτα, ἐν ᾧ δὴ τὰ ὄντως ὄντα, καὶ ἡ πᾶσα ἔσθια τῶν ὄντων. ὁ δὲ καὶ πρῶτος καλὸν καὶ αὐλοκαλὸν παρ' ἑαυτῆς τῆς καλλονῆς ἔχον τὸ εἶδος, προσῆλθε δὲ προαιώνιῳ ἀπ' αἰτίας τῆς Θεῶν ὠρμημένῳ ἀβλογέννητος ὢν καὶ αὐτοπάτωρ, ἔ γὰρ ἐκεῖνος κινεμένης πρὸς γενεσιν τὴν τέττα, ἢ πρὸ οὐδ' ἔγενονεν, ἀλλὰ τέττα παρελθόντ' ἀβλογόνως ἐκ Θεῶν, παρελθόντος δὲ ἐκ ἀπ' ἀρχῆς τινὸς χρονικῆς, ἔπω γὰρ χρόνος ἦν, ἀλλ' ἔδὲ χρόνος γενομένης πρὸς αὐτὸν ἐστὶ τι ὁ χρόνος· ἀχρονος γὰρ αἰεὶ καὶ μόνος αἰώνιος ὁ νῆς.

omnia continens. Quantum enim discrepant corporea ab incorporeis, genita ab ingenitis, necessitati subiecta a liberis & spontaneis, vel terrena a celestibus, & corruptioni obnoxia ab aeternis? non quod aliud quidem sui juris sit, aliud vero necessitati mancipatum: quæ porro infra sunt, imperfecta & corruptibilia censeas. Quinetiam Sophocles sic ait de Deo:

— in veritate unus est Deus,
Qui calum fabricatus est & terram
magnam

Marisque speciosum tumorem & ventorum vim:

Mortales vero multum corde errantes,
Erexi mus arumnarum consolationem,
Deorum simulacra ex lapidibus & are,
Vel inauratas vel eboratas formas;
Et his sacrificia & inanes celebritates
Facientes, sic pietatē colere existimamus.

Et quidem sapientissimus Xenophon: Ille omnia concutiens & stabilis manens, quod magnus sit & potens, manifestum, figura tamen incognitus, nec quidem is est, qui videatur undique conspicibilis esse sol, nec vero ipse videtur pati se conspici, sed si quis impudenter ipsum intueatur, orbatu r visu. Quod igitur vnus sit Deus secundum naturam, supra omnem mentem, intellectum & rationem, incomprehensus, figuræ expers, viuificus, omnium principium, ingenitus, incorruptus, generationis vniuersi opifex, perspicue testatum est tum diuina scriptura, tum poetarum ac scriptorum gentilium voce. Quod vero & genitum ex ipso secundum naturam Filium ipsius opificem verbum iidem cognouerunt, per ea quæ scripsere appositis locis ostendam. Ait ergo Porphyrius lib. quarto philosophicæ historiæ, quod de Bono in hunc modum Plato dixerit: Ex hoc quandam hominibus imperceptibilem mentem factam esse, totam per se subsistentem, in qua vere sunt quæ sunt, & omnis entium substantia est. Quæ quidem & prima pulchra, & per se pulchra est, a se pulchritudinis speciem ducens: prodiit vero ante sæcula ab auctore Deo emicans, per se genita & sibi ipsi parens, non enim illo movente se ad generationem huius progressus fuit, sed hoc procedente per se ipsa nascendo ex Deo, procedente inquam a nullo principio temporis, nondum enim tempus erat, sed neque facta tempore, ad ipsum aliquid est tempus; quippe mens illa semper expers temporis & sola perennis.

Quemadmodum vero Deus primus & A solus semper, licet ab eo facta sint omnia, quod non illis adnumeretur, neque dignum quicquam eius existentiae adgregari possit; sic & mens aeterna, sola, & sine tempore subsistens, & eorum quae in tempore ipsum tempus est, in identitate manens suae ipsius aeternae subsistentiae. Et rursus Orpheus sic ait:

*Adiuro te calum Dei magni sapiens opus:
Adiuro te vocem patris, quam primum locutus est*

Quando mundum vniuersum suis fundauit consiliis.

Vocem vero Patris quam primum elocutus est, vnigenitum Verbum ipsius dicit, semper existens cum Patre: non enim fuit tempus, quo sine proprio verbo cogitari posset existens Deus & Pater. In eodem vero vniuersi opificem Deum esse demonstrat. Hermes autem ter maximus sic de Deo pronunciat: *Sermo enim ipsius procedens omnino perfectus existens, & fecundus, & opifex, atque in facundam aquae naturam incidens eam, pregnantem fecit.* Idem rursus: *Pyramis, inquit, supposita natura & mundo intellectuali, habet enim regnatorem superpositum opificem sermonem omnium Domini, qui post illum est prima potentia, ingenitus, infinitus, ex illo prospectans, & superstat & imperat omnibus ab eo formatis: est vero longe perfectissimi progenitus, perfectus, fecundus & germanus legitimusque filius.* Rursus idem tanquam interrogante quodam in Aegypto sacerdote, ac dicente: *Quamobrem, o maxime, bonus demon hoc nomine ab omnium domino nuncupatus est?* ait, *Et in superioribus, inquit, dixi, tu vero non intellexisti; natura huius intellectualis verbi, natura est ad generandum & operandum apta, hoc tanquam eius generatio, vel natura, vel mos, vel quocumque nomine voces licebit, id vnum duntaxat cogitans quod perfectus est in perfecto, & a perfecto perfecta opera efficit atque fabricat ac diuiscat: unde quia eius natura est, recte eo modo nuncupatur.* Idem libro primo digressionum ad Tat, sic de Deo pronunciat: *Creatoris verbum, o fili, aeternum, per se mouens, incrementi, minutionis, mutationis, corruptionis solum expers, semper sibi simile,*

ὡσπερ δὲ ὁ Θεὸς ὁ πρῶτος καὶ μόνος αἰεὶ, καὶ ἀπ' αὐτῆς γένηται τὰ πάντα, τῷ μὴ τέτοις συναριθμείσθαι, μηδὲ τὴν ἀξίαν αὐτῷ συγκατατάττεσθαι δύνασθαι τῇ ἐκείνῃ ὑπάρξει ἔτω καὶ ὁ νῦν αἰῶνι μόνος καὶ ἀχρόνως ὑποσᾶς, καὶ τὰ ἐν χρόνῳ αὐτὸς χρόνῳ ἔστω, ἐν ταυτοτητι μένων τῆς ἑαυτῆς αἰωνίας ὑποσᾶσεως. Καὶ μὴν καὶ Ὁρφεὺς αὐτῶν ἔτω πρὸς Φησὶν

Ὀυρογόνον ὀρκίζω σε Θεῶ μεγάλῃ σοφὸν ἔργον Ἄυδην ὀρκίζω σε πατρός, ἣν φθέγγετο πρῶ-

την,
Ἦνίκα κόσμον ἅπαντα ἑαῖς τηρίξατο βελαῖς. αὐδὴν δὲ πατρός, ἣν ἐφθέγγετο πρῶτην, τὸν μονογενῆ λόγον αὐτῆς Φησὶν, αἰεὶ συνυπάρχοντα τῷ πατρί· ἔγωγε ἦν χρόνῳ, ὅτε δίχα λόγος τῆς ἰδίας, νοοῖτ' ἂν ὑπάρχων ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τῶν ὄλων δημιουργὸν ἀπέφηνεν ἅντα θεόν. Ὁ δὲ τρισμέγιστος Ἐριμῆς ἔτω φθέγγεται περὶ Θεῶ

ὁ γὰρ λόγος αὐτῆς προελθὼν παντέλειον, καὶ γόνιμος, καὶ δημιουργός, ἐν γόνιμῃ φύσει πεσῶν ἐπὶ γόνιμῳ ὕδατι ἐγκυόν τε ὕδωρ ἐποίησε καὶ ὁ αὐτὸς αὐτῶν ἢ ἐν πυραμίδι, Φησὶν, ὑποκειμένη τῇ φύσει καὶ τῷ νοερωῶ κόσμῳ, ἔχει γὰρ ἀρχοντα ἐπιεικόμενον δημιουργὸν λόγον τῆς πάντων δεσπότης, ὃς μετ' ἐκείνον πρῶτη δύναμις, ἀγέννητος, ἀπέραντος, ἐξ ἐκείνης προκύψασα, καὶ ἐπίκειται, καὶ ἀρχεὶ τῶν δι' αὐτῆς δημιουργη-

θέντων ἐστὶ δὲ τῆς παντελείας πρῶτος καὶ τέλειος καὶ γόνιμος γνήσιος υἱός. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ὡς ἐρρημένως τῶν ἐν Αἰγύπτῳ τεμενιτῶν, καὶ λεγόντων διὰ τί δὲ, ὦ μέγιστε, ἀγαθὸς δαίμων τέττω τῷ ὀνόματι ἐκλήθη ἀπὸ τῆς πάντων κυρίας; Φησὶ καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἶπον, σὺ δὲ ἔσυνῆκας φύσις τῆς νοερῆς αὐτῆς λόγος, φύσις ἐστὶ γεννητικὴ τέττω ὡσπερ αὐτῆς ἢ γέννησις, ἢ φύσις, ἢ ἔθνος, ἢ ὁ θέλεις αὐτὸ καλεῖν, καλεῖ

τέττω μόνον νοῶν, ὅτι τέλειός ἐστιν ἐν τελείῳ, καὶ ἀπὸ τελείας τέλεια ἀγαθὰ ἐργάζεται, καὶ δημιουργεῖ καὶ ζωοποιεῖ· ἐπειδὴ ἐν τοιαύτης ἔχεται φύσεως, καλῶς τέττω προσηγόρευται. Καὶ ὁ αὐτὸς ἐν λόγῳ πρῶτῳ τῶν πρὸς τὸν Τατ διεξοδικῶν, ἔτω λέγει περὶ Θεῶ ὅτι δημιουργὸς λόγος, ὦ τέκνον, αἰδῶ, αὐτοκίνητος, ἀναυξής, ἀμείωτος, ἀμετάβλητος, ἀφθαρτος μόνος, αἰεὶ ἑαυτῷ ὁμοίος ἐστίν.

ἴσθ' ὅτι καὶ ὁμαλός, εὐσαθής, εὐτακὴ, εἰς ὧν ἄ
 ὁ μετὰ τὸν προεγνωσμένον Θεὸν, σημαίνῃ ὅτι οἶμαι
 διὰ γε τῆς τῆς, τὸν πατέρα. Ἀπόχρη μὲν ἐν
 ταυτὶ πρὸς ἐντελεσάτην ἀπόδειξιν τῆς, ὅτι τὸ
 μονογενῆ τῆς Θεῶν λόγον ἐννεοήκασιν καὶ αὐτοί.
 Δεῖν ὅτι οἶμαι οἷς ἔφην προσεπενεγκεῖν, καὶ τὰ
 περὶ τῆς ἁγίας πνεύματος παρ' αὐτῶν εἰρημένα.
 Πορφύριος γὰρ φησὶ, Πλάτωνος ἐκτιθέμενος
 δόξαν, ἄχει τειῶν ὑποστάσεων, τὴν τῆς θεῶν
 προελθεῖν ἕσταν, εἶναι δὲ τὸν μὲν ἀνωτάτω
 Θεὸν τὰ γὰρ μετ' αὐτὸν ὅτι καὶ δευτέρου τὸν
 δημιουργὸν τρίτον ὅτι καὶ τὴν τῆς κόσμου ψυ-
 χὴν. ἄχει γὰρ ψυχῆς, τὴν θεότητα προελθεῖν.
 ἰδὲ δὴ σαφῶς ἐν τῆτοις ἄχει τριῶν ὑποστά-
 σεων τὴν τῆς θεῶν προελθεῖν ἕσταν ἰχυρίζε-
 ται εἰς μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός, κατευ-
 ρύνεται δὲ ὡς περὶ ἢ περὶ αὐτῆς γνώσις, εἰς ἁ-
 γίαν τε καὶ ὁμοσίον τετράδα, εἰς τε πατέρα
 φημι, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ὃ καὶ ψυχὴν
 τῆς κόσμου φησὶν ὁ Πλάτων ζωοποιεῖ δὲ τὸ
 πνεῦμα, καὶ πρῶτον ἐν ζῶντι πατρὸς δι-
 ἡσ, καὶ ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινῶμεθα, καὶ ἐσ-
 μέν. ἀληθεύει γὰρ λέγων ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς
 Χριστός· τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιεῖν. Καὶ πάλιν
 ὁ αὐτὸς Πορφύριος περὶ Πλάτωνος διὸ ἐν
 ἀπορρήτοις περὶ τῆτων ἀντιτόμενος φησὶ, πε-
 ρὶ τὸν βασιλέα πάντα ἐστὶ, καὶ ἐκεῖνος ἐνεκα
 πάντα, καὶ ἐκεῖνο αἴτιον πάντων καλῶν, δεύ-
 τερον ὅτι περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον περὶ τὰ
 τρίτα ὡς γὰρ πάντων μὲν περὶ τῆς τρεῖς ὄντων
 Θεῶν, ἀλλ' ἤδη πρώτως μὲν περὶ τὸν πάν-
 των βασιλέα, δευτέρως δὲ περὶ τὸ ἀπ' ἐκεῖ-
 νος Θεὸν, καὶ τρίτως περὶ τὸν ἀπὸ τῆς. Δε-
 δήλωκε δὲ ἐμφαίνων καὶ τὴν ἐξ ἀλλήλων ὑπό-
 στασιν, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βασιλείας, καὶ τὴν
 ὑπόδασιν καὶ ὑφῆσιν τῶν μετὰ τὸ πρῶτον, διὰ
 τῆς πρώτως καὶ δευτέρως καὶ τρίτως εἰπεῖν, καὶ
 ὅτι ἐξ ἑνὸς τὰ πάντα, καὶ δι' αὐτῆς σώζεται τε-
 θεώρηκε μὲν ἐν ἕχ ὑγιῶς εἰς ἅπαν, ἀλλὰ
 τοῖς τὰ Ἀρεῖς πεφρονηκόσιν, ἐν ἴσῳ διαίρει,
 καὶ ὑφίστησιν, ὑποκαθήμενας τε ἀλλήλας τὰς
 ὑποστάσεις εἰσφέρει, καὶ τρεῖς οἶεται Θεῶν εἶναι,
 διηρημένως τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοσίον. Πλὴν ἐκ
 ἠγνόηκεν ὀλοτρόπως τὸ ἀληθές. οἶμαί δ' ἂν, ὅτι
 καὶ ὑγιῶς ἔφη τε καὶ πεφρονηκεν, ἐξήνεγκε δὲ
 καὶ εἰς τῆς ἄλλης ἅπαντας, τῆς περὶ Θεῶν
 δόξης τὸ ἀρετίως ἔχον, εἰ μὴ τάχα πρὸ τὴν
 Ἀνύτῃ καὶ Μελητῇ γραφὴν ἐδεδίει, καὶ τὸ Σω-

equale, & planum, stabile, compo-
 situm, unum post praecognitum Deum
 existens, ac per hoc, uti opinor, pa-
 trem denotat. Quae quidem suffi-
 ciunt ad plene demonstrandum, eos
 nonnullam quoque unigeniti Dei
 Verbi notitiam habuisse. Iam vero
 antedictis adjicienda sunt de sancto
 Spiritu ab iisdem prolata. Porphy-
 rius enim opinionem Platonis expo-
 nens, ait: Dei substantiam usque ad
 tres hypostases procedere, esse vero
 supremum Deum optimum, post ipsum
 & alterum creatorem seu opificem, ter-
 tium porro mundi animam, ad animam
 enim usque diuinitatem extendi. Ecce
 in his manifesto usque ad tres hypo-
 stases diuinam substantiam procede-
 re contendit: vnus quippe est vni-
 uersi Deus, extenditur vero tanquam
 ipsius notio, in sanctam & consub-
 stantialem Trinitatem, in Patrem,
 inquam, & Filium, & Spiritum san-
 ctum, quem mundi animam vocat
 Plato: viuificat autem Spiritus & pro-
 cedit ex viuente Patre per Filium, &
 in eo viuimus & mouemur & sumus.
 Verax est enim Dominus noster Iesus
 Christus, dicens: Spiritus est qui uiui-
 ficat. Et rursus idem Porphyrius de
 Platone: Quare in arcanis de his ob-
 scure innuens ac per anigma loquens
 ait: Circa regem omnia sunt, & illius
 causa omnia, & illud causa omnium
 pulchrorum, secundum circa secundam,
 tertium circa tertiam, tanquam omnibus
 circa tres Deos existentibus, sed iam
 primo quidem circa omnium regem,
 secundo circa Deum ab illo, & tertio
 circa eum qui ab illo est. Declarauit au-
 tem & quam ex se ipsis inuicem ha-
 bent, hypostasin, incipereque a rege &
 subincessionem & submissionem ea-
 rum post primum, cum dicat, primo,
 secundo & tertio, quodque ex vno om-
 nia & per ipsum seruantur; specula-
 tus certe non usquequaque omnia, sed
 eodem modo, quo qui Arium sectantur,
 diuidit & supponit subjectas & subor-
 dinatas inter se subsistentias inducens,
 & putat tres Deos esse distincte san-
 ctam & consubstantialem Trinitatem.
 Neque vero omnino veritatis ignarus
 fuit, quin potius existimo eum &
 sensurum & locuturum fuisse recte, e-
 diturum quoque in vulgus palam-
 que facturum veras & germanas de
 Deo opiniones, nisi forte Anyti & Me-
 liti accusationem timuisset, atque So-

Joan. 6.

cratis cicutam. Ait etiam Hermes sermone tertio ad Asclepium: *Fieri non potest, ut in rudes & non initiatos haec mysteria efferantur: sed mente audite: una erat tantum lux intellectualis ante lucem intellectualem, & est semper mens mentis clara & illustrans, nec aliud quidquam erat, quam hujus unitas, semper in seipsa existens, semper sua ipsius mente, & luce, & spiritu omnia complectitur.* Et post alia dicit: *Extra hunc non deus, non angelus, non daemon, non substantia quaequam alia: omnium enim est dominus, & pater, & deus, & fons, & vita, & potestas, & lux, & mens, & spiritus, & omnia in ipso & sub ipso sunt: mentem enim ex mente, ut ego quidem puto, appellat Filium, & tanquam lumen de lumine: meminit & Spiritus, tanquam omnia continentis: neque vero angelum, neque daemone, neque aliam ullam naturam vel substantiam ait extra eminentiam & potestatem Dei esse positam, sed sub ipsa omnia & per ipsam esse determinata.* Rursus idem eodem sermone tertio ad Asclepium, tanquam aliquo de diuino spiritu interrogante, sic ait: *Nisi prouidentia quadam fuisset summi omnium domini, ut hunc sermonem aperirem, neque vobis nunc incesisset de hoc sciscitandi cupiditas: nunc vero reliqua sermonis audite: hujus spiritus, de quo saepe praedixi, omnia indigent, omnia enim pro dignitate ferens viuificat & alit, & a sancto fonte promanat, adiuuans spiritu & vita, omnibus semper existens vitalis ac fecundus.* Nouit ergo unum illum existentem propria subsistentia, & omnia viuificantem atque alentem, velutique ex sancto fonte manantem Dei & patris: procedit enim ex ipso secundum naturam, & per filium creationi subministratur. Quamobrem euolutis accurate quatenus licuit istorum libris, vniuscuiusque opinionem clare videndam proposuimus, ut qui haec legent, nouerint, multos ex Graecorum sapientibus propriae opinioni innixos errasse, & dissidentes inter se sententias habuisse. Sunt vero ex iis Mosaicorum sermonum haud expertes, ut qui discendi causa peregre in Aegyptum usque profecti sint; hi melius quodammodo quam ceteri senserunt, ad veritatem quidem propius accedentes, sed non mentis oculum omnino purum & caligine vacuum lucidumque habuerunt, quos si quis strabos dixerit, non utique a ratione deerrabit.

Αἰράτης κώνηρον. Λέγει ὁ καὶ Ἑρμῆς ἐν λόγῳ τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀσκληπιὸν· ἔγὰρ ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀμνηστῆς τοιαῦτα μυστήρια παρέχεσθαι· ἀλλὰ τῷ ἰσχυρότατε ἐν μόνον ἦν Φῶς νοερὸν πρὸ Φωτὸς νοερῶ, καὶ ἐστὶν αἰεὶ νῆς νοὸς Φῶτε- νός, καὶ ἔδεν ἕτερον ἦν, ἢ τῆς ἐνότης αἰεὶ ἐν ἐ- αὐτῶν, αἰεὶ τῷ ἑαυτῶ νοί, καὶ Φωτὶ, καὶ πνεύ- ματι πάντα περιέχει. καὶ μεθ' ἕτερα Φησὶν ἐκ- τὸς τῆς, ἔ θεός, καὶ ἄγγελος, καὶ δαίμων, καὶ ἔστια τις ἄλλη πάντων γὰρ ἐστὶ κύριος, καὶ πατήρ, καὶ θεός, καὶ πηγὴ, καὶ ζωὴ, καὶ δύναμις, καὶ Φῶς, καὶ νῆς, καὶ πνεῦμα, καὶ πάντα ἐν αὐτῷ καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐστὶ. νῆν μὲν γὰρ ἐκ νῆ, καθά- περ ἐγῶμαι, Φησὶ τὸν υἱόν, καὶ ὡς Φῶς ἐκ Φωτός· μέμνηται δὲ καὶ τῆς πνεύματος ὡς πάν- τα περιέχοντος· ἔτε δὲ ἄγγελον, ἔτε δαίμο- να, ἔτε μὴν ἕτερον τιὰ φύσιν, ἢ ἔστιαν, ἔ- ξω κείσθαι Φησὶ τῆς θείας ὑπεροχῆς, ἢ γὰρ ἐξ ἑστίας· ἀλλ' ὑπ' αὐτῆ τα πάντα καὶ δι' αὐ- τὴν εἶναι διορίζεται. Καὶ πάλιν ὁ αὐτός ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τρίτῳ τῶν πρὸς Ἀσκληπιὸν, ὡς ἐρομένῃ τινός, περὶ τῆς θείας πνεύματος, Φη- σὶν ἔτως· εἰ μὴ πρόνοια τις ἦν τῆς πάντων κυρίας, ὡς με τὸν λόγον τῆτον ἀποκαλύ- ψαι, ἔδὲ ὑμᾶς νῦν ἔρωσ τοῖστος κατέχειν, ἵνα περὶ τῆς ζητήσητε· νῦν δὲ τὰ λοιπὰ τῆς λόγῳ ἀξέετε· τῆς τῆς πνεύματος· ἔ πολλὰ μὲν προεῖπον, πάντα χρῆζει τὰ πάντα ἢ βασιλεῖον κατ' ἀξίαν, τὰ πάντα ζωοποιεῖ, καὶ τρέφει, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγίας πηγῆς ἐξήρηται, ἐπίκρονον πνεύ- ματι καὶ ζωῆς ἀπασιν αἰεὶ ὑπάρχον, γόνιμον ἐν ὄν. Οἶδεν ἐν αὐτῷ καὶ ὑπάρχον ἰδιοσυσάτως, καὶ τὰ πάντα ζωοποιεῖν, καὶ τρέφειν, καὶ ὡς ἐξ ἀγίας πηγῆς ἠρητημένον τῆς θεῆς καὶ πατρός· προεῖσι ἢ ἐξ αὐτῆς κατὰ φύσιν, καὶ δι' ἣς χορηγεῖται τῆ κτί- σι. Πολυπραγμονήσαντες τοίνυν ὡς ἐνὶ τα παρ' ἐκείνοις βιβλία, διαφανεσάτην πεποιμέθα τὴν ἐκάσθῃ δόξαν, ὡς ἂν εἶδειεν οἱ ἐντευξόμε- νοι, ὅτι πεπλάνηται μὲν ἰδιογνωμονήσαντες τῶν παρ' Ἑλλήσιν σοφῶν καὶ ὀλίγοι, καὶ ἀλλή- λαις ἀντανισαμένας δόξας ἐσχῆκασιν. Εἰσὶ ὅ οἱ Μωσαϊκῶν καὶ ἀμοιρήσαντες λόγων, διὰ τὸ μέχρις Αἰγύπτῃς Φιλομαθείας χάριν παρελ- θεῖν, ἔστοι ἀμεινόν πως, ἢ οἱ λοιποὶ πεφρονήκα- σιν, ἐγγύς μὲν γεγονότες τῆς ἀληθείας, ἔ μὴν ἀθόλωτον παντελῶς ἐσχῆκότες τῆς διανοίας τ' ὀφθαλμόν, ἔς ἂν οἰμάτις καὶ παραβλῶπας εἰπῶν, καὶ ἂν τῆς εἰότητος ἀμάρτοι λογισμῶ.

Ὅτι τοίνυν καὶ πρεσβύτερα τὰ Χριστιανῶν, καὶ ἀληθείας ἔμπλεα καὶ τοῖς τῶν λογάδων ἐξελεγμένοις, εὖ ἔχειν ὑπειλημμένα, καὶ ἀσυγκρίτως ἐν ἀμείνοσι τῆς Ἑλλήνων τερθρείας, ἀποχρῶν οἴμαι διέδειξε λόγῳ.

Quod ergo Christianorum dogmata antiquiora sint, & superstitionis Græcorum nugis extra comparationem veteriora, vel lectissimorum hominum testimoniiis id comprobantibus, satis superque opinor hoc libro demonstratum est.

FINIS LIBRI PRIMI



ΤΟΥ